

T.C.

İSTANBUL KÜLTÜR ÜNİVERSİTESİ

LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ

SİNEMAYA YAKLAŞAN TÜRK ROMANINDA EDİMSÖZLERİN

VARLIĞI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

CEM KESER

ÖĞRENCİ NUMARASI:1600005038

Anabilim Dalı: TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI

Programı: TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI

TEZ DANIŞMANI: Dr.Öğr.Üyesi KAYHAN ŞAHAN

EYLÜL 2019

T.C.

İSTANBUL KÜLTÜR ÜNİVERSİTESİ

LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ

SİNEMAYA YAKLAŞAN TÜRK ROMANINDA EDİMSÖZLERİN

VARLIĞI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

CEM KESER

ÖĞRENCİ NUMARASI:1600005038

Anabilim Dalı: TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI

Programı: TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI

TEZ DANIŞMANI: Dr.Öğr.Üyesi KAYHAN ŞAHAN

JÜRİ ÜYELERİ: Prof. Dr. MEHMET AÇA

Doç. Dr. Hacer Gülşen

EYLÜL 2019

ÖNSÖZ

Roman dilinin sinemaya ya da sinema dilinin romana olan etkisi kültür dünyamızı işgal eden ve merak duyulan bir konudur. Günümüzde popülerlik kazanmış bu konuya, temelleri Oxford dil filozofları tarafından atılan “söz edimleri kuramı” çerçevesinden bakıp yeni bir soluk kazandırmak istedik.

Çalışmamızın birinci bölümünde ele aldığımız materyal roman olduğu için romanın tarihsel gelişimini aktarmaya çalıştık. İkinci bölümde ise Türkiye’deki sinemanın hem içeriksel hem de tarihsel gelişim çizgisini aktardık. Üçüncü bölümde tezimizde incelediğimiz kitapların yazarları hakkında bilgi verdik.

Söz edimleri kuramı kendinden önceki dilbilim çalışmalarından bağımsız bir şekilde ele alınacak bir kuram değildir. Bu bakımdan dördüncü bölümde söz edimleri kuramına kadar olan ve söz edimi kuramına kaynaklık etmiş tüm olan dilbilim çalışmalarını başladığı tarihten itibaren özetlemeye çalıştık.

Beşinci bölümde ise tezimizin ana çerçevesi olan söz edimleri kuramını, kuramı ilk ortaya atan Austin ve kuramı geliştiren Searle’ün bakış açısını da işleyerek enine boyuna aktarmaya çalıştık.

Söz edimleriyle ilgili bir diğer tartışılan konu da söz edimlerin edebi metinde bulunup bulunmayacağı durumuydu. Bu nedenle altıncı bölümümüzü “söz edimleri kuramının edebi metinlerin üzerinde uygulanabilir bir kuram olup olmadığına” yönelik bir soru üzerine kurguladık. Her ne kadar Austin bu kuramın yaratıcısı olsa da kuramı şekillendiren ve ayakları üzerine basmasını sağlayan Searle olduğu için romanlarımızda Searle’ün “edimsöz tasnifi”ni kullandığımızı belirten yedinci bölümümüz de tezimizde yerini aldı.

Sekizinci bölümde romanda geçen cümlelerin edimsöz tasnifini tablo yardımıyla görselleştirerek aktardık.

Dokuzuncu bölümde tablolardan çıkardığımız sonuçları excel programı yardımıyla istatiksel hale getirdik.

Son bölümde ise sinema ve roman dilinin etkileşimi hakkında bilgi verip dokuzuncu bölümde ulaştığımız sayısal istatistikler ışığında tezimizi sonuçlandırmaya çalıştık.

Sinema ile edebiyatın ilişkisini irdelediğimiz bu çalışmamızda yardımlarını, sağduyusunu üzerimizden eksik etmeyen pek değerli tez danışmanım, hocam Sayın Dr. Öğr. Üyesi KAYHAN ŞAHAN'a:

Çalışmamın her aşamasında desteklerini hiçbir zaman benden esirgemeyen, her zaman yanımda olan değerli annem ve babama;

Çalışmam sırasında beni her zaman destekleyen çalışma arkadaşlarım ve değerli meslek büyüklerim ÖZGEN BULUT ve BARIŞ ULAŞ SOYSAL şahsında tüm çalışma arkadaşlarıma;

Verdikleri pek değerli fikirlerle çalışmamıza desteklerini esirgemeyen değerlim AZELYA ÖZDAĞ' a ve sevgili dostum METİN SİLAM' a teşekkür ederim.

CEM KESER

İSTANBUL,2019

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ.....	II
İÇİNDEKİLER.....	IV
ÖZET	VI
ABSTRACT.....	VII
GİRİŞ.....	1
1 .EDEBİ YAPIT ÖZELİNDE ROMANIN GELİŞİMİ	2
1.1. MODERNİZMİN İZİNDE ROMANDA KIRILAN ZAMANIN YÜZYILI: 20.YÜZYIL	7
1.2. MODERNİST YAPITA ATILMIŞ BİR VIRGÜL: POSTMODERNİST EDEBİYAT	9
1.3. POSTMODERNİZMİN ROMANA YANSIMASI: YENİ ROMAN.....	11
2 .TÜRKİYE'DE SİNEMANIN GELİŞİMİ.....	16
3 .ÇALIŞMADA İNCELENECEK YAZARLAR HAKINDA.....	24
3.1. YAKUP KADRI KARAOSMANOĞLU(1889-1974):.....	25
3.2. SABAHATTİN ALİ(1907-1948):	26
3.3. YUSUF ATILGAN(1921-1989) :	26
3.4. OĞUZ ATAY(1934- 1977) :	27
3.5. ORHAN PAMUK :	28
4 . “SÖZ”ÜN EDİMİ NASIL KEŞFEDİLDİ?.....	29
5 . SÖZ EDİMLERİ(SPEECH ACT)	39
5.1. SEARLE’E GÖRE SÖZ EDİMLERİ	52
5.2. SEARLE’E GÖRE EDİMSÖZ SINIFLANDIRMASI	56

5.3. SEARLE'ÜN EDİMSÖZ EDİMİ AYRIMI.....	71
6 . SÖZEDİMLERİNİN EDEBİ METİN ÜZERİNDE UYGULANABİLİRLİĞİ ÜZERİNE.....	75
7 . ROMAN İNCELEMELERİNDE UYGULANACAK METOT HAKKINDA	79
8 . AYLAK ADAM, KIRMIZI SAÇLI KADIN, SODOM VE GOMORE, TEHLİKELİ OYUNLAR VE KUYUCAKLI YUSUF ROMANLARINDAKİ EDİMSÖZ VARLIKLARI	80
8.1. AYLAK ADAM ROMANINDAKİ EDİMSÖZ VARLIĞI.....	80
8.2. KIRMIZI SAÇLI KADIN ROMANINDAKİ EDİMSÖZ VARLIĞI	114
8.3. SODOM VE GOMORE ROMANINDA EDİMSÖZ VARLIĞI	138
8.4. TEHLİKELİ OYUNLAR ROMANINDAKİ EDİMSÖZ VARLIĞI	165
8.5. KUYUCAKLI YUSUF ROMANINDA EDİMSÖZ VARLIĞI	239
9 . EDİMSÖZLERİN ESERLERE GÖRE İSTATİKSEL DAĞILIMI.....	271
9.1. KIRMIZI SAÇLI KADIN ROMANININ EDİMSÖZ İSTATİSTİKLERİ	271
9.2. TEHLİKELİ OYUNLAR ROMANININ EDİMSÖZ İSTATİSTİKLERİ	272
9.3. AYLAK ADAM ROMANININ EDİMSÖZ İSTATİSTİKLERİ	273
9.4. SODOM VE GOMORE ROMANININ EDİMSÖZ İSTATİSTİKLERİ	274
9.5. KUYUCAKLI YUSUF ROMANININ EDİMSÖZ İSTATİSTİKLERİ	275
9.6. BEŞ ROMANIN EDİMSÖZLERİNİN GENEL ANALİZİ	276
10 .SONUÇ YERİNE: ROMAN DİLİ VE SİNEMA DİLİNİN ETKİLEŞİMİ ÇERÇEVESİNDE İSTATİSTİKLERİN YORUMLANMASI	277
KAYNAKÇA.....	289

Üniversitesi	: İstanbul Kültür Üniversitesi
Enstitüsü	: Lisansüstü Eğitim Enstitüsü
Anabilim Dalı	: Türk Dili ve Edebiyatı
Programı	: Türk Dili ve Edebiyatı
Tez Danışmanı	: Dr.Öğr.Üyesi KAYHAN ŞAHAN
Tez Türü ve Tarihi	: Yüksek lisans – 2019

ÖZET

SİNEMAYA YAKLAŞAN TÜRK ROMANINDA EDİMSÖZLERİN VARLIĞI

CEM KESER

Tez çalışmasında görsel bir sanat olan sinemanın edebiyatla olan ilişkisi anlatılmaya çalışılmıştır. Çalışmada İngiliz dilbilimci-filozof Austin'in ortaya koyup Searle'ün geliştirdiği söz edimleri kuramı referans alınıp Yakup Kadri Karaosmanoğlu'nun *Sodom ve Gomore*, Sabahattin Ali'nin *Kuyucaklı Yusuf*, Yusuf Atılgan'ın *Aylak Adam*, Orhan Pamuk'un *Kırmızı Saçlı Kadın* ve Oğuz Atay'ın *Tehlikeli Oyunlar* adlı romanlarındaki söz edimleri incelemesi yapılmıştır. Söz edimlerinin Türkçe romanı sinema söylemine yakınlaştıran bir basamak olduğunu belirtmeyi denediğimiz çalışmamızda, adı geçen bu romanlardaki tümce düzeyindeki söz edimlerini, kuramın geliştiricisi John Searle'ün yaptığı edimsöz tasnifini kullanıp cümleleri ve bağlı bulunduğu edimsöz grubunu içeren tablolar yardımıyla göstermeye çalıştık. İncelediğimiz materyal roman, romanla ilişki kurulmak istenen sanat dalı da sinema olduğu için hem romanın tarihsel gelişimi hem de sinemanın Türkiye'deki gelişimi ile ilgili önemli noktaları hakkında bilgi vermeye çalıştık.

Anahtar kelimeler: Austin, Searle, Söz edimleri, Edimsözler, Levent Aysever, Chomsky, Saussere

University : T.C İstanbul Kültür University
Institute : Institute of Graduate Education
Department :Turkish Language and Literature
Programme :Turkish Language and Literature
Supervisor : Dr. Asistant Prof. KAYHAN ŞAHAN
Degree Awarded and Date : MA – July 2019

ABSTRACT

This thesis aims to describe relation of literature and cinema in Turkey. The work uses speech act theory which was first put forward by British philosopher J. L. Austin and then developed by John Searle and examines Yakup Kadri Karaosmanoglu's *Sodom ve Gomore*, Sabahattin Ali's *Kuyucaklı Yusuf*, Yusuf Atılgan's *Aylak Adam*, Orhan Pamuk's *Kırmızı Saçlı Kadın* and Oguz Atay's *Tehlikeli Oyunlar* in terms of speech acts.

Our goal is to show that speech acts are a step to approximate Turkish novel to a cinematic language. In the practical part of the thesis we will consider John Searle's speech act classification and we will visualize sentences and illocutions to which they are related. Since we examine novels in their relations to cinema both arts' historical developments also took part in the thesis.

Key words: Austin, Searle, Speech acts, Illocutions, Levent Aysever, Chomsky, Saussure

GİRİŞ

Edebiyat kavramı geçmişten günümüze birçok edebiyat kuramcısı, eleştirmeni ve tarihçisi tarafından anlamlandırılmaya çalışılmış ve değişik tanımlamalar üzerinde durulmuştur. Berna Moran bu tartışmalar hakkında edebiyat sözcüğün anlamını bilmenin onu sadece tanımlamakla olmayacağını belirtmiştir. (Berna 302-303). Tüm bu tartışmalarla beraber dünden bugüne, edebiyat ürünleri olan roman, hikâye, şiir gibi türlerin üzerinde değişik araştırmalar yapılmış bu araştırmalar yapılırken edebiyatın diğer sanat dallarıyla olan ilişkisi hep sorgulanmış ve irdelenmeye çalışılmıştır. Mitolojik dönemde yaradılışı, modern dönemde bireyi ve toplumu anlatan edebiyatın diğer sanat dallarıyla olan etkileşimi de sözünü ettiğimiz irdeme sürecine konu olmuştur.

Bahsettiğimiz bu sürece bakıldığında edebiyat diğer sanat dallarıyla mütemadiyen iletişimde bulunmuş, zaman zaman onlara kaynaklık etmiş, zaman zaman onlardan argüman almıştır. “Yedinci sanat” olarak adlandırdığımız sinema ise edebiyatın son dönemde gerek argüman gerek biçim gerekse de söylem teknikleri açısından sürekli iletişimde olduğu alanların başında gelir. Sinema diline yaklaşan son dönem Türkçe romanı ve bu yaklaşmanın nedeni olduğunu düşündüğümüz edimsözlerin varlığını, Yakup Kadri Karaosmanoğlu’nun “*Sodom ve Gomore*”, Sabahattin Ali’nin “*Kuyucaklı Yusuf*”, Yusuf Atılgan’ın “*Aylak Adam*”, Orhan Pamuk’un “*Kırmızı Saçlı Kadın*” ve Oğuz Atay’ın “*Tehlikeli Oyunlar*” adlı kitaplarında inceleyeceğiz. İnceleme aşamasına geçmeden önce romanın tarihsel altyapısı ve gelişimini mercek altına almanın çalışmamız için yararlı olacağı düşüncesindeyiz.

1.EDEBİ YAPIT ÖZELİNDE ROMANIN GELİŞİMİ

Modern dünya insanının anlatıcısı olan romanın ve romanın ilk ortaya çıkışından önce var olan edebi ürünlerin gelişimini aktarmak, tezimizde asıl olarak irdeleyeceğimiz materyalin roman olmasından ötürü, önemli bir yerde durmaktadır. Sanat yapıtının, içinde bulunduğu koşulların bir ürünü olduğunu ve sanatçının yaşadığı çağın yaşama, doğaya, evrene ve insana bakış açısı çerçevesinde yaptını biçimlendirdiğini aktaran (Yıldız 17) Yıldız Ecevit'in yaptığı tespit üzerinden “edebî yapıtın” ortaya çıkışını ve gelişimini zamanla değişen “gerçeklik kavramı” üzerinden irdelememiz gerektiğini düşünüyörüz.

Bilimsel buluşlar ve bu buluşların yarattığı düşünsel sıçramalar, sosyal bir varlık olan insanı baştan aşağıya etkilerken insana bağlı olarak ürünleşen edebî yapıtların yapısına ve biçimine her çağda büyük etkiler yapmıştır. Edebî yapıttaki kurgunun anahtarı olduğunu düşündüğümüz “evren ve zaman mefhumunun” yapıttaki gerçeklik algısının oluşmasında, başat ögeler olduğunu ve bu kavramlara bakış açısının çağdan çağa, bilimsel gelişmelere bağlı olarak sürekli değiştiğini düşünürsek; edebî yapıtların farklı gerçeklik anlayışlarına bağlı olarak biçimlendiğini belirtebiliriz. Michel Butor'un “*Roman Üstüne Denemeler*” kitabında da belirttiği gibi “Değişik gerçeklere değişik anlatı biçimleri” denk düşmektedir (Michel 20-21).

Özellikle Antik Yunan'da yapılan Dünya'nın evrendeki yerini anlamlandırmayı sağlayan tespitler o dönemki edebî ürünlerin (özellikle şiir) kurgulanmasına büyük etki yapmıştır. “İnsanın yüceleştirildiği, mutluluğunun ise yaşamın ana ereği sayıldığı Antik Yunan'ın kozmolojik görüşünde, evrenin odağında dünya yer alır. [...]Son derece uyumlu, dengeli, simetrik bir evren anlayışıdır bu” diyerek Antik Yunan'ın evren anlayışını belirten Yıldız Ecevit bu sistemin edebiyata yansımalarını da çağın evren anlayışında aramıştır. Ecevit'e göre Antik Yunan'da kabul edilen simetri ve denge üzerine oturmuş evren anlayışı Homeros'un destanlarında yer alan ve daha sonra birçok ozanın kullandığı heksameton vezninde tezahür etmiştir. Altı metrondan oluşan bu vezinin her metronunda kısa ve uzun heceler dengeli bir dağılımı vardır (Yıldız 19).

Görüldüğü gibi Antik Yunan dönemindeki edebî ürünlerde gerçeklik algısı çağın bilim ve evren anlayışına paralel olarak oluşmuştur. Aristo'nun kozmolojik görüşü olan "simetri" Homeros'ta teknik bakımdan "heksametron" vezni olarak tezahür etmiştir. Avrupa Ortaçağ'ında ise "edebî üründe konu ve zaman algısı" İncil'in yani Hristiyanlığın dünya görüşüne paraleldir. Guillaume de Lorris ve Jean de Meun'un ortak şiiri "*Gülün Romansı*" eserinde Tanrının dünyayı kendi güzelliğinin biçimini yansıtarak yarattığını ve onun düşüncesinin dışında hiçbir şeyin var olamayacağı belirtilmiştir (Gülcü 280).

Antik Yunan'daki simetrik edebî anlatı tarzı Ortaçağ Avrupa'sında da devam etmiştir. Yıldız Ecevit bahsettiğimiz simetrik durumun eski Türk edebiyatındaki nazım biçimlerine de yansıdığını (özellikle Fuzuli ve Baki'nin gazellerinde) Dr. Cem Dilçin'i referans göstererek belirtmiştir (Yıldız 21). Fakat edebî ürünlerdeki simetrik anlayış ve doğrusal zaman kurgusu devamlı bir yapıyı ifade etmez. Daha sonra, özellikle Avrupa'da gelişecek bazı düşünsel hareketler bu anlayışı yavaş yavaş sönmümlendirecektir.

Reform ve Rönesans hareketleriyle başlayan Aydınlanma Çağı, Avrupa'da başta bilimsel ve sosyal gelişmelerin anahtarı olmuştur. Kilisenin baskısının yavaş yavaş azalmasıyla birlikte Tanrı fikri sorgulanmaya başlamış ve bu durum eserlerdeki zaman ve simetri algısının değişmeye başlamasının nedenlerinden biri olmuştur.

Comte'un pozivitizmi, Hegel'in tarihsel materyalizmi, Kant'ın Newton fiziğini felsefi olarak temellendirmesi, Avrupa düşünsel hayatını derinden etkilemiş ve bu etkilenişten kutsal kitap odaklı edebî biçimselleşme de payını almıştır.

Edebî yapıtlarda Tanrı ve Tanrı'ya bağlı zaman anlayışı sorgulanmaya başlanmıştır. "*Gülün Romansı*"ndaki mutlak Tanrı anlayışı yerini Hardy'nin şu dizelerine bırakmıştır:

"[.....]"

Ebediyyen şuarsuz!

Niçin, neden olduğunu bilmeyen

Kendi kendine hareket eden bir kuvvet

Hangi havayla dans ediyor bu umman?" (Uysal 180)

Aslında Anglikan bir papaz olan Hardy'nin bu satırları yazması, edebî ürünün içindeki mutlak Tanrı anlayışının sorgulandığının gösterilmesi konusunda “ironik” bir örnek oluşturur. Ayrıca Hardy gibi bir başka 19. yüzyıl şairi olan Friedrich Schiller'ın “*Konfüçyus Değişleri*” başlıklı şiiri zaman algılayışının değiştiğinin delilidir (Yıldız 22).

Newton'un geçmişten geleceğe akan mutlak zaman anlayışının şiire konu edilmesi edebiyat ürünlerinin bilimsel gelişmelerle ne kadar iç içe olduğunun da bir göstergesidir.

Edebî yapıttaki zaman algısını, konu ve biçim değişikliklerini destan ve şiir gibi türleri referans alıp değerlendirdikten sonra, aslında -Bakhtin'in de dediği gibi- bu türlerin bir toplamı olarak ortaya çıkan romanın geçmişten günümüze tarihsel gelişimini ve sürekli değişen gerçeklik olgusu nedeniyle roman metnindeki söylemsel değişiklikleri incelemek romanda sonradan gelişen “sinema söylemini” yakalamamız açısından bize yarar sağlayacaktır.

Özellikle Avrupa'da yaşanan sosyal ve bilimsel gelişmelerin ardından yeni bir insan tipi oluşmaya başlamıştır. Özellikle Skolastik dönemden büyük bedeller ödeyerek çıkan ve kendi dönüşümünü gerçekleştirmeye çalışan yeni Avrupa insan tipi artık Tanrı fikrini sorgular hâle gelmiş ve tanrısal doğrular yerine bilimsel doğruları tercih etmeye başlamıştır. Roman ise yeni gelişen bu insan tipini karakterize ederek okuyucuya yeni bir sahne açmıştır. Kunderanın'da dediği gibi bu karakter tam anlamıyla Avrupa'yı yansıtır ve “buluşların” sürekliliği Avrupa romanının tarihi oluşturmuştur.

Roman Avrupa'da var olup dışarıya açılmış edebî bir türdür ve “yeni Avrupa insan tipinin” yaşadığı çağı sorgulamasının sonucunda oluşan “bireysel ben”i anlatır. Bireysel benliğin edebî ürünündeki ilk görüngüsü elbette ki Cervantes'in “*Don Kişot*”udur. Milan Kundera *Don Kişot*'un üzerinden romanın serüvenini izah etmiştir. Ona göre *Don Kişot*, Avrupa insanının Skolastik çağın prangalarından kurtulmaya başladığı zaman “evinden çıkmaya” başlamıştır ve bunun sonucu olarak modern çağla beraber ilk roman imgesi de doğmuş olur (Milan 14).

Her yönüyle yeni olan Don Kişot yeni bir geleneği de başlatmıştır. 17. yüzyılda yazılan kitap çevrildiği bütün dillerin edebiyatlarına büyük etki yapmış ve bu edebiyatlarda Don Kişot'a benzeyen karakterler oluşmuştur. Jale Parla Puşkin'in Yevgeni Onegin öyküsünde Rus edebiyatının Don Kişot'a benzer ilk tipi olan Tatyana'yı yarattığını aktarmıştır (Jale 14).

Stevick romanın canlı bir organizma olduğunu ve pek çok unsurun oluşturduğu yaşayan bir bütün olduğunu vurgulamıştır (T. Mehmet 1). Canlı bir organizma olan roman, yazıldığı dönemin sorunlarının da bir göstergesidir. Örneğin Don Kişot'un kürek mahkûmlarının zorla çalıştırıldığını görünce onları kurtarmaya karar vermesi bu duruma örnek gösterirken aynı zamanda altyapısındaki etik anlayışı da gözler önüne sermiştir. Jale Parla bahsettiğimiz bu etik anlayışının Rönesans ile birlikte oluşmaya başladığını ve Cervantes'in Rönesans'ın ahlak anlayışını roman organizmasına zerk ettiğini, ek olarak bu ahlâkın dini ve varoluşçu bir ahlâk olduğunu belirtmiştir. (Jale 13).

17.yüzyıl romanı bu bakımdan Ortaçağ alışkanlıklarıyla hareket eden, üst düzey bilimsel gelişmelerin hemen arefesinde yaşayan ve yavaş yavaş zincirlerinden kurtulan insanı anlatan bir görünüm sergiler. Dönemdeki edebî ürünlerin dili ve biçimi de henüz Ortaçağ kurallarının etkisinde olup son derece kuralcı ve ciddi bir dildir (Jale 60).

Don Kişot, "Orta Çağ kanunlarını ve mutlak Tanrı doğrularını" sorgulayıp yel değirmenlerine karşı savaşırken Orta Çağ'ın kurallı diline güldürü yoluyla karşı çıkan Rebelais, *Gargantua* adlı eserini yazmıştır. Bu dil Bakhtin'e göre "*Gargantua*"da ilk defa kullanılmıştır.

Bakhtin'e göre, Rabelais o güne dek yalnızca halka ait olduğu düşünülen ve ciddiye alınmayan karnaval dilini ilk kez ciddi bir eserde, *Gargantua* ve *Pentagruel*'de kullanıyordu. Gene Bakhtin'in Rabelais çalışmasından özetlersek, bu halk söyleminin ana eksenini, grotesk gerçekçilik diyebileceğimiz bir anlatı tarzı oluşturuyordu. Bu anlatıda vücut imgeleri, resmi, ahlâki ve siyasi düzeni ters yüz ediyordu. (Jale 60)

Görüldüğü gibi 17.yüzyıl romanı gerçek yaşamın yerleşik kurallarına kurguladığı karakterlerle karşı çıkmış ve yeni bir dil yaratmıştır. Bu dilin ve yeni edebî ürünün en önemli özelliği yukarıda da belirttiğimiz gibi “birey”in ön plana çıkartılmasıdır. Milan Kundera “*Roman Sanatı*” eserinde bu durumu romanın her zaman ben karmaşasıyla ilgilendiğini belirtmiştir (Milan 31).

Yıldız Ecevit “*Türk Romanında Postmodernist Açılımlar*” kitabında romanın insanın bireyselleşme sürecini anlatan bir tür olduğunun tesadüfi olmadığını 16. yüzyıldan sonra olan bilimsel gelişmeleri ve sanayileşmeyi gören insan faktörüne bağlayarak anlatır (Yıldız 24). İnsan elbetteki tüm bu süreçlerin odağındaki varlıktır.

Bireyi konu alan bu yeni türün işlediği birey olgusu pek tabii olarak çağın özelliklerini yansıtır. Bu bakımdan 17. yüzyıldaki roman karakteri Sanayi Devrimi öncesi bireyi yansıttığı için henüz maddenin boyunduruğuna girmemiştir. Bu bakımdan bu yüzyılların karakteri romanda aktif bir kahraman boyutundadır. Bu durum 19. yüzyılın son on yıllarına değin devam etmiştir: “19.yüzyıl ortalarına doğru, bilimdeki gelişmelerin sosyopolitik ve teknolojik düzlemlere yansımaları, insanın yaşamında köklü değişimlere neden olur. 19.yüzyıl, insanlık tarihinde madde egemenliğinin dorukta yaşadığı bir zaman kesitidir” (Yıldız 25). 19. Yüzyıl romancıları gerçeği berrak ve katıksız şekilde aktarmışlardır.

Neslihan Şen Altın “*Toplumsal Gerçeklik ve Postmodern Roman*” adlı makalesinde 19.yy yazarları olan Balzac, Stendhal, Zola, Flaubert ve Zola gibi isimlerin pozitizmden etkilenecek romantizm akımına karşı çıkıp sadece gerçekliği aktarmayı amaç haline getirdiklerini belirtmiştir (Neslihan 96).

Yukarıda bahsettiğimiz Neslihan Altın Şen’in makalesinde Bahktin’in romanı aslında tamamlanmayan bir tür olarak gördüğü belirtilir (Neslihan 94). Tamamlanamayan bir yapı sürekli olarak gelişir bu bakımdan 17. yüzyılda ilk adımlarını atıp, 18. yüzyılda büyüyen ve 19. yüzyılda dünya üzerindeki etkisini daha çok hissettiren roman hâlâ gelişmesini sürdürmektedir.

1.1. Modernizmin İzinde Romanda Kırılan Zamanın Yüzyılı: 20.Yüzyıl

19.yüzyıldaki romanın Newton fiziği temelli zamandizinsel konumlanması ve bunun yanında konunun tam bir fotoğraf gerçekçiliğinde aktarılması (yansıtmacı roman), canlı bir organizma olan romanda, sonun değil aksine bir başlangıcın habercisi olmuştur. 19. yüzyıl bitip yerini 20. yüzyıla bırakırken özellikle fizik biliminde yaşanan gelişmeler tüm dünyayı derinden sarsmış, roman da bu gelişmelerden büyük ölçüde etkilenmiştir. 20. yüzyıl artık olguların determinizmle açıklanamayacağı bir yüzyıldır. Einstein'ın evrende zamanın mutlak değişmez bir kavram olmadığını belirlemesi ve bunun sonucunda izafiyet teorisini kurgulaması, Newton fiziğinin somut gerçeklik anlayışını değiştirmiştir.

Zamanın çizgisel akmadığı değişik etkenlere göre (yer çekimi vs.) biçimlenebildiği yani zamanın göreceli bir kavram olduğu anlaşılmıştır. Tekdüze akan zaman telakkisinin değişmesi, zamanın göreceli olması ve madde altı parçacıklarında belirsiz hareketlerin gözlemlenmesi; quantum fiziği, belirsizlik ilkesi gibi kavramların bilimin anahtar kelime listesinde en üst sıralarda yer almasını sağlamıştır. Modern fizik, dünyanın tüm unsurlarıyla görülebilen bir berraklıkta olmadığını savlamıştır. Bu bakımdan dünya, geçmişteki çoğu kavramın muhteviyatının değiştiği ve yeni kavramların keşfedildiği ek olarak bilimsel icatların en üst seviyeye ulaştığı “modernist” bir zaman dilimine girmiştir.

Kavramların içeriğinin değişmesi ya da bazı kavramların geçerliliğini yitirmesi bireyi konu alan roman ürününü de derinden etkilemiştir. Özellikle Newton'un fizik anlayışına bağlı olan somut ve mantıklı olan somut gerçekliğin Einstein'ın yeni fizik öğretilerine bağlı olarak değişmesi, insanlığın zaman mefhumunu yeniden tartışmasına neden olmuştur. Dolayısıyla bireyi sarmalayan dünya artık bambaşka bir yerdir. En önemlisi birey geçmişe göre “farklı bir zamanda” yaşamaktadır. Dolayısıyla romanda zaman ve estetik telakkisi artık değişmeye başlamıştır.

Ecevit bu yeni estetiğin içinde bulunduğu dünyayı parçalara bölerek anlattığını ve düzgün bir çizgi üzerinde akmayan zaman anlayışının Joyce, Proust, Kafka gibi yazarların eserlerindeki karmaşık dün-bugün ve yarın yapısında yansıdığını belirtmiştir (Yıldız 29).

Değişen zaman algısının edebî metine yansımaları modernist romanda görebileceğimizi aktaran bir başka isim Hasan Yürek “*Türk Romanında Modernist Etkinin Boyutları*” adlı makalesinde modernist romanın değişen gerçeklik algılayışının üzerinden şekillendiğinin ve değişen gerçeklik karşısında kimlik arayışına geçen kendine güvenmeyen, pasif insanın modernist romanın ana karakteri olduğunu belirtip ek olarak gelişen yeni fizik anlayışının romanın kurgusunu etkilediğini aktarmıştır (Hasan 194).

Görüldüğü gibi modernizm yüzyılı, romanda kullanılan karakter, zaman ve estetik kavramlarını değişime uğratmış, artık romanlarda madde tüm çıplaklığıyla anlatılan bir yapı olmaktan çıkmıştır. 18. yüzyılın yansıtmacı romanı, 20. yüzyılın somut gerçekliği sorgulayan anlayışına karşı örselenmiştir. Frisch’in de dediği gibi “Bütün bu olanlardan sonra, büyük gerçeklerin sarsılmasına karşın, sanki elle tutulur kesin bir zaman kavramı varmışçasına, neden-sonuç ilişkisine sarsılmaz bir inançla yazmak olanak dışı olmuştur” (Yıldız 28).

1.2. Modernist Yapıta Atılmış Bir Virgül: Postmodernist Edebiyat

Modernist roman, geleneksel romanı yukarıda saydığımız nedenlerden ötürü köklü değişikliklere uğratmıştır. Modernist romanda geleneksel roman gibi herhangi bir olay zincirinden bahsedilemez bu bakımdan metin okuyucunun gözünde sürekli olarak yenilenir. Doç. Dr. Nilay Işıksalan “*Postmodern Öğreti ve Bir Postmodern Roman Çözümlemesi: Kara Kitap/ Orhan Pamuk*” makalesinde modernist romanın içindeki gerçekliğin gerçek hayatın yansıtılması biçiminde oluşturulmayıp yabancılaştırma yoluyla yeniden kurulduğunu bu yüzden deneysel biçimciliğin ön planda geldiğini belirtmiştir (Nilay 420).

Modernist romanda metin sürekli yineleneneğinden yazarın kullanacağı “zaman kurgusu” artık daha karmaşık bir yapıya bürünür. Yazar değişik anlatı tekniklerini eserlerinde kullanmakla meşgul olacaktır. Bundan dolayı leitmotiv, bilinç akımı, geriye dönüş, kolaj, montaj gibi teknikler kullanılır. Bu bakımdan modernist roman 20. yüzyılın baş döndürücü şekilde hızla akan zamanının romanıdır. Öyle ki modernizm kavramı bile artık yeni dünyayı yakalayamayan bir kavram hâline gelmiştir. Postmodernizm ise, her ne kadar modernizm ile ayrımı belirlenmemiş ya da anlaşılammış bir kavram olsa da, bir değil birden fazla tanıma sahip olan bir olgudur. (Şerifnur 1).

Modernizmden ayrımı konusu bile hala tartışılan postmodernizmin kavramsal olarak ilk ortaya çıkıp tartışılması ise şu zamanlara denk gelmektedir:

(...)Bu arada şunu da belirtmek gerekir ki, postmodernizm ile ilgili tartışmalar ilk olarak 1950’li yıllarda Amerika’da başlamış, Avrupa’da ise 1970’li yıllarda görülmüştür.” “Sanat dalları içinde ilk olarak mimaride ortaya çıkmış ve mimariden sonra diğer sanat dallarına ve başka alanlara yansımış olan postmodernizmi, nasıl tanımlamak gerekir?” (Şerifnur 14)

Kavram Dave Robinson’a göre “Estetik, kültürel ve zihinsel bir fenomendir” (Dave 44). İsmet Emre postmodernizmi modernin sonu ya da onun devamı olarak nitelemiştir. Yıldız Ecevit ise edebiyattaki postmoderniteyi Lyotard’ın “*Postmodern Durum*” (*La condition postmoderne*) adlı eserinin üzerinden anlatmıştır.

Ecevit' e göre postmodernist edebiyat Lyotard'ın postmodern durum diye nitelendirdiği olağanın dışında bir toplumsal yaşamın edebiyatıdır ve bu edebiyat modernist meta anlatılarının üstüne bir sünger çeker (Yıldız 57-58).

Kavramsal olarak açıklamaya çalıştığımız postmodernite kavramının romana yansması, düşünürler tarafından genel olarak modernizm-postmodernizm arasındaki farklar tespit edilip yapılmaya çalışılmıştır. Bu çalışmalardan biri Ihab Hassan'ın modernist ve postmodernist kavramları karşılaştırdığı tablosudur (Şerifnur 22).

MODERNİZM	POSTMODERNİZM
Romantizm/sembolizm	Şatafet/Dadaizm
Form(Birleşik,kapalı)	Antiform(Açık,ayrışık)
Amaç	Oyun
Tasarım	Şans
Hiyerarşi	Anarşi
Egemenlik/Logos	Tükeniş/Sessizlik
Sanat nesnesi	Süreç/Performans
Tamamlanmamış Yapıt	Happening
Sentez	Antitez
Yaratım/Bütünleştirme	Yok Etme/Yapı Çözme
Tür/Sınır	Yoruma Karşı/Farklı okuma
Gösterilen	Gösteren
Paranoya	Şizofreni
Belirlenmişlik	Belirlenmemişlik
Metafizik	İroni

Verdiğimiz tablo üzerinde bir özetleme yaparsak postmoderniteyi en iyi anlatan sözcüğün yapı söküğü ya da belirsizlik olduğunu söyleyebiliriz. Postmodernizmin felsefi alanda kurucuları sayılan Lyotard, Derrida ve Baudrillard gibi düşünürler “yapıbozumcu” olarak tanınan düşünürlerdir. Yapıbozum bu bakımdan postmodern görüşün romana yansmasının anahtar kelimesidir.

Modernist romanda yazar, Oruç Aruoba'nın da dediği gibi “Anonim kalır. Yazar tabii ki kendinden, kendi yaşamından hareket eder, ama yapıt oluşurken geride durur, kendi kişiliğini saklı tutar, sanki parantez içine alır. Oysa postmodernizm bunun tam tersini yapar. Yazar metin içine girer” (Şerifnur 22). Bu şekilde yazar kendi metninde geçmişteki modernist yapının sökümlenmesine olanak sağlar.

Gürsel Aytaç'a göre postmodern anlatıda birbirinden farklı alanların, görüş veya üslupların senteze ulaştırılma amacı değil, o farklılıklara hep birden var olma hakkının tanınması söz konusudur. Bunun yanında Aytaç klasik ya da geleneksel romandan farklı olarak postmodern romanın iç içe geçmiş metinlerden oluştuğunu belirtir (Şerifnur 23).

Aytaç'ın görüşlerinden hareketle, yukarıda belirttiğimiz metinlerarası ilişkinin sonucunda postmodern anlatı tekniklerinin ortaya çıktığını savlayabiliriz. Bu açıdan bakıldığında postmodernist edebiyatın modernizmle bağları olan, bunun yanında modernizmden farklı olarak kendi özelliklerini de barındıran bir edebî süreç olduğunu söyleyebiliriz.

Öyleyse XX. yy. modernist ve postmodernist sanatın iç içe girdiği bir yüzyıl olmalıdır. Zira Güzin Yamaner, 1970'li yılların başından itibaren (postmodern sanatın) modern sanatın yerini almaya başlamış (olduğunu) ve tüm sanat dallarında postmodernizmin örnekleri(nin) hızla verilmeye başlanmış olduğunu belirtmiştir (Şerifnur 20). 18-19.yüzyılda yaygın realist görüş, romana mimesis ya da katarsis kavramlarıyla tezahür edip yansıtmacı romanı bir ürün olarak ortaya çıkartırken 20. yüzyılın postmodernist/yapısökümcü görüşü yeni bir roman anlayışı yaratmıştır. Sonuç olarak edebiyat tarihçileri bu romana "Yeni Roman" adını vermişlerdi.

1.3. Postmodernizmin Romana Yansıması: Yeni Roman

Postmodern romancıların Fransız yeni roman dalgasından da etkilendikleri söylenebilir. Yeni roman, gerçekçiliğin ve modernizmin yenilenmesi gereksinimi üstüne kurulmuş önemli bir edebiyat akımı olarak hayata atıl[mıştır] ama kendisini ortasında bulduğu edebiyat kültürü onu postmodernizme geçiş romanına dönüştürmüştür. (Şerifnur 16)

Alıntıladığımız pasaj üzerinden postmodernist romanın modernist romanın edebî yapıtta düşünsel anlamda dolduramadığı alanlar üzerinde kurulduğunu söyleyebiliriz. Ayrıca yeni romanı postmodern olarak söylemlendirebileceğimiz tekniklerin ilk uygulama alanı olarak belirtebiliriz.

Okuyucunun gözünden film şeridi gibi geçen bir kurmaca anlayış yeni romanın temel amentüsünü oluşturan etmenlerden biridir. Nazik Göktaş “*Alain Robbe Grillet’de Roman Estetiği*” adlı makalesinde Robert Grillet ve yeni romancıların “Balzac romanı” olarak bilinen klasik romana karşı çıktıklarını ve bu akımın özünde romandaki gerçekliği farklı bir biçimde dönüştürmeyi denediğini belirtmiştir (Göktaş 1). Yeni romanla birlikte yazınsallığın daha fazla ön plana çıktığını aktaran Göktaş’a göre yeni roman gerçekliğe yeni bir bakış açısı getirmiştir ve bu bakış açısına göre roman artık romandaki bir karakterin üzerinden kendisini anlatmıştır. Bu sayede romana yeni anlatım olanakları girmiş bu anlatım olanaklarından yararlanan okuyuzarın kurmaca dünyasını âdeta bir film şeridi gibi izlemeye koyulmuştur (Göktaş 6).

Yeni romanın, maddeye dayalı çıplak somutluk anlayışına karşı geliştirdiği kurgunun film şeridini andırması bu romanın karakteristik özelliğidir. Bu bakımdan Grillet somut resme benzeyen roman betimlemesini her zaman eleştirmiş ve yeni romanı soyut resme benzetmiştir. (Göktaş 4). Grillet’e göre somut bir nesne anlatılırken anlatım durağanlaşır. Karşıt olarak yeni romancılar, bu “durağanlığı” nesneyi yeniden anlatımlaştırarak romandan atmamak derdindedir ve romanda söz aslında hiçbir şey anlatmaz (Göktaş 6).

Galip Baldıran “*Alain Robbe Grillet’de Obje ve Tasvir*” yazısında Yeni Roman akımının temelindeki tasvir olgusunu işaret eder.

Okuyucu romanı okudukça tasvirin önemini ve inatçı bir tarzda gelişimini kolayca fark eder. Öyle ki, saplantılı ve ayrıntılı tarzdaki bu tasvir anlatımdaki ahengi bozmak istercesine ortaya çıkar. Balzac’daki her şeyi bilen anlatıcı (narrateur), Robbe Grillet’de kaybolur. Robbe Grillet bize psikolojik, ahlaki ve romantik sıfatları kullanmayarak göze hitap eden kelimelerle süslenmiş bir tasvir sunar.[...]Roland Barthes bize onun tasviriyle ilgili olarak şunları söyler: Onun eserlerinde tek bir istiare buldum, yani tek bir psikanalitik objeye uygulanmış tek bir sıfat: o da silgilerin yumuşaklığı- çok yumuşak bir silgi istiyorum... Robbe- Grillet objeyi yapıldığı maddeyle, rengi ve şekliyle tasvir etmeye çalışır. Hatta objenin hareketi, gölgesi ve izi okuyucunun gözleri önüne serilir. (Baldıran 176)

Betimleme olgusunun yanında, yeni romanı geleneksel romandan ayıran ve postmodernist romana yaklaştıran bir diğer unsur da, yeni romanın anlatımdaki kronolojik kurguyu yıkması ve yerine yeni bir uzam ve zaman kurgusu önermesidir. Bu önermeye göre romanda zaman ve uzam olgusunun kişileri ve olayları bir düzene sokma görevi olmamalıdır. Çünkü artık romanda zaman tekdüze akmamaktadır. (Özellikle James Joyce *Ulysees*'de 16 Haziran'ı Bloom üzerinden anlatırken geleneksel zaman kurgusunu yıkmıştır). Bozulan zaman ve uzamda artık tek bir doğru ve tek bir zaman yoktur. Bu durum edebî üründe sübjektif düşüncenin ön plana çıkmasını sağlamış ve her okuyucu kitaptan yeni bir dünya oluşturma yoluna gitmiştir.

Yeni romancılar bir yandan bildiriği ön plana alan varoluşçuluğa, diğer yandan da 19. yüzyıldan beri süregelen ve tükenmiş olarak görülen öyküleme tekniğine karşı tepki duyuyorlardı. Bu nedenle ruhsal çözümleme öykülemeye kronolojik ve nedensel anlatıma, salt olayların hikâye edilmesine anlatı kişilerinin yaratılmasına biçim içerik/içerik ikiliğine karşı çıkarak, deyim yerindeyse eski romanın yapısını dağıtmışlardır. (Çetin 145)

Okuyucuya edebî ürünü okurken kendi gerçekliğini yaratma yolunu açan yeni romanın yeni bir estetik ve anlatım çizgisi yarattığı kuşku götürmez bir gerçektir. Bu anlatım biçimi modernist romanda başlayan romanla sinema iletişiminin sonucunda oluşan bir anlatım biçimidir.

Özellikle Birinci Dünya Savaşı'ndan sonraki dönemde modern romancılar, sessiz sinemanın parçalanmış imgesel anlatıları kullanma biçiminden etkilenmişlerdir. Teknolojik yapısı ve kitlelere hitap edişi bakımından 20. yüzyılın asli sanat biçimi olarak görülen sinema, binlerce ayrı enstantanenin, bir nesnenin farklı zamansal ve mekânsal konumlarının senkronize olacak şekilde bir araya getirilmesiyle meydana gelen bir sanattır. (Çetin 154-155)

20. yüzyılda hayatı insana aktaracak yeni bir nesne icat edilmiştir. İcat edilen bu yeni nesne hayatı hızlı akışkan kareler içinde izleyiciye aktarabilen bir makinedir. Donuk resim ya da fotoğraf, kamera ile artık aktiflik kazanmıştır. 20. yüzyıl, sinema ile romanın kesiştiği bir yüzyıl olmuş, modernist edebiyatla buluşan sinemanın anlatım etkilerini postmodernist edebiyatta dolayısıyla yeni romanda da göstermiştir. Zeynep Çetin “*Roman-Sinema Etkileşimi: Yeni Roman ve Yeni Dalga*” adlı makalesinde roman ve sinema arasındaki ilişkinin tek taraflı olmadığını sinemanın yaygınlık kazanmasının ve hızlı bir anlatıma ulaşmasının özellikle Amerikan yazınında eyleme dayalı kısa diyaloglu romanların ortaya çıkmasında etkili olduğuna dikkat çekip bu etkinin Fransız yeni romanında sinemaya özgü birtakım yöntemlerin kullanılmasına da neden olduğunu vurgulamıştır. Çetin’e göre roman sinemaya zengin bir anlatı malzemesi sunmuş böylece roman ve sinema etkileşimi başlamıştır (Çetin 155).

Edebiyatın yanına insanlığın binlerce yıllık tiyatro deneyimi eklenince film sektörü gelişmiş ve oyunculuk tiyatro sahnesinin dışına çıkarak hayatın her alanında kamera kullanılarak yapılabilecek bir aktiviteye dönüşmüştür. Aktivitemizin adı yedinci sanat olan sinemadır ve yeni romancılar sinemada kullanılan birçok tekniği romanda kullanmışlardır. Fransa’da doğup gelişen yeni roman akımı, yine Fransa’da doğup gelişen “Yeni Dalga Sinema” akımıyla etkileşim haline girmiştir.

Kameranın varlıkları her zaman belirli bir açıdan, belirli bir perspektif içinde görmesi, romancıları kendine çekmiştir. Nitekim yeni romanın başlıca yazarlarından Alain Robbe-Grillet, bir yazısında, sinema anlatımının özelliklerinin etkisinde olsun olmasın, romanın da (bu varlığın nereden, hangi açıdan görüldüğü, aradaki uzaklığın ne kadar olduğu, aydınlatmanın nasıl olduğu, bakışın uzun mu yoksa kısa mı sürdüğü, sabit mi yoksa yer mi değiştirdiği gibi) aynı sorunlarla karşılaşmış görüldüğünü belirtmektedir. (Çetin 155-156)

Grillet’in romanda nesneyi Balzac durağanlığından çıkarıp hareketlendirmesini sağlamasının nedenlerinden birini Grillet’in aslında bir yazar-yönetmen olmasından ileri geldiğini söyleyebiliriz. Bu açıdan bakıldığında, yeni roman ve yeni dalga sinema akımlarının etkileşmesinin sonucunda “yeni bir kavram” ortaya çıkarmıştır. Sinema-roman denilebilecek bu kavramın sinema ayağındaki başat kişisini Alain

Resnais olarak söyleyebiliriz: “Yazar- sinemacı işbirliğinin en önemli örneğini, Alain Resnais’nin sineması oluşturur. Yeni dalganın önemli temsilcilerinden biri olan Resnais’in sinemayla ilişkisi, diğer yönetmenler gibi *Cahiers du Cinema*’da eleştirmen olarak başlamamıştır” (Çetin 157).

Grillet-Renais etkileşiminde anlatmaya çalıştığımız akımın (yeni Roman- yeni Dalga Sinema ilişkisi her iki akımında isminin yeni olduğu düşünülürse) hem roman hem de sinema için başka bir yol oluşturmuştur. Geleneksel roman ve sinemaya karşı çıkan bu iki akım yeni bir izleyici ve okuyucu tipi yaratmıştır.

Yukarıda muhteviyatını izah etmeye çalıştığımız, nesneye hareket kazandıran yeni roman dilinin, sinema diliyle içi içe olmasının, çalışmamızda ispat etmeye çalıştığımız sinemaya yaklaşan roman dili iddiasının doğruluğuna kaynaklık eden bir etken olacağı düşüncesindeyiz. Sinemaya yaklaşan bu dilin oluşmasında (daha çok gramatik anlamda) Austin’in söz edimleri kuramının etkisinin olduğu tezini de seçtiğimiz Türkçe romanlar üzerinden doğrulamaya çalışacağız. Bu ispatlama çalışmasından önce Türkiye’de sinemanın ve sinema dilinin içeriği konusunda kısa bir bilgilendirmenin çalışmamıza önemli bir ayrıntı katacağı düşüncesindeyiz.

2. TÜRKİYE'DE SİNEMANIN GELİŞİMİ

1826 yılında fotoğrafın icat edilmesi, 1880'de ilk nitrat tabanlı filmin geliştirilmesi dünyada köklü bir değişimin olacağını da habercisiydi. Bu tip görsel icatların insanlık tarihinde yerini alması yeni ve daha büyük bir görsel icadın olacağını da göstergesiydi. Bu icadın adı Louis ve Auguste Lumiere kardeşlerin 13 Şubat 1895'te patentini aldıkları sinematograf adını verdikleri makineydi (Erksan 2).Çıktığı ilk günden bu yana hayatımızın merkezine oturan sinemayla coğrafyamız ilk olarak Osmanlı zamanında tanışmıştır.

Ali Liman “*Türk Sinemasının İlk Yıllarında Çekim Sonrası Üretim ve Teknik Altyapı*” adlı makalesinde sinemanın sarayda gösterilmeye başlandığını aktarmıştır. (L. Ali 41). Osmanlı'da gösterilen ilk ürünler Sultan Abdülhamit zamanına denk gelirken, teknik açıdan zayıf ve kısa süreli olmuştur. Bu durumla ilgili en sağlam bilgiyi Sultan Abdülhamit'ın kızı vermektedir:

İtalyanlardan başka Bertrand ve Jean adında iki Fransız daha vardı. Bertrand taklit ve hokkabazlık yapar, her sene babamdan izin isteyerek Fransa'ya gider, birtakım yeni şeyler öğrenip gelirdi. Saraya sinemayı bu getirmiştir. O zamanki sinemalar şimdiki gibi değildi. Perde büyük fırçalarla iyice ıslatılır, küçük parçalar gösterilirdi. Bu parçalar pek karanlık görülür, filmler bir dakikada biterdi. (L. Ali 41)

Fransız Bertand'ın Yıldız Sarayı'nda padişaha ve ailesine sunduğu sinema gösterisi, halka elektriğin yaygınlaşmasıyla ulaşmıştır. Ali Liman özel olarak halkla buluşan ilk sinema filmi ise bir birahane gösterildiğini “*Türk Sinemasının İlk Yıllarında Çekim Sonrası Üretim ve Teknik Altyapı*” adlı makalesinde aktarmıştır (L. Ali 42).

Teknik açıdan kusurlu ve elektriğin olmadığı yerlerde sinematografi makinesini çalıştırmak için petrol kullanılan küçük çaplı sinema gösterimleri ile Osmanlı coğrafyasına giren yedinci sanat, bu dönemde henüz kurumsal bir hüviyete ulaşamamış ve yaygınlaşamamıştır. Bu durumun gerçekleşmesinin bir nedeni teknolojik altyapının yetersiz olması iken diğer bir nedeni de Osmanlı yönetiminin sinema ile ilgili 25 maddeden oluşan 29 Mart 1903'te çıkarttığı yasadır. Bu yasaya

göre Osmanlı'da herkes sinema gösterimi yapabiliyordu fakat bunun için adı 'Osmanlı Sinematograf ve Lantern Majik ve Çeşitli Manzaralar Gösterme Şirketi' olan bir şirket kurulması zorunluydu (L. Ali 43).

Gelişimi hem o dönemki teknoloji hem de çıkarılan yasalardan dolayı sekteye uğrayan sinemanın ülke içindeki ilk kurumsal denemesi Enver Paşa zamanında olmuştur. Ali Liman'ın yukarıda adı geçen makalesinden öğrendiğimiz bilgiye göre Enver Paşa Alman ordusu içinde sinemanın bir eğitim aracı olarak kullanıldığını görmüş ve 1915'te "Merkez Ordu Sinema Dairesini" kurmuştur. Enver Paşa'nın bu kararı almasındaki en önemli etken ise paşanın Almanya gezisinde Alman ordusunun sinemayı propaganda amacıyla kullandığını görmesidir (L. Ali 43).

Türk sinemasının gelişiminden bahsederken değişik görüşlerden de faydalanmamanın sağlıklı olacağı düşüncesindeyiz. Bu bakımdan farklı bir görüş olarak Yıldız Sinema Mecmuasında "*Türk Filmciliği Düünden Bugüne 1914-1953*" adlı metnin yazarı Nurullah Tilgen, Türk sinemasının başlangıcını, orduda görevli Fuat Uzkınay'ın Ayastefanos'taki Rus Abidesi'ni 300 metre uzunluğunda olan bir filme 14 Kasım 1914 tarihinde kaydetmesi olarak kabul eder (E. Doğan 198).

Sinemanın doğuşu ile ilgili farklı görüşlerin ve değişik tespitlerin olması durumu konuyu başka bir çerçeveden değerlendirmemizi zorunlu kılmaktadır. Sinemanın Osmanlı'ya girişini ve ilk dönem gelişimini özetlemeye çalışmamızın yanında Türkiye sinema camiasında sinema tarihi yazımı sorunu olduğunu da belirtmemiz gerekir. Emrah Doğan "*Nijat Özön ve Türk Sinema Tarihi Yazıcılığı*" makalesinde Özön'un "*Türk Sineması Tarihi*" adlı eserinde "Türk sineması tarihi yazılabilir mi?" sorusuna yanıt aradığını belirtmiştir (E. Doğan 199). Türkiye'de sinema tarihi yazılabilir mi? sorusunu ortaya atan Özön kendinden önce yapılan çalışmaların üstüne çıkarak "*Türk Sinema Tarihi*" adlı bir esere imza atmış ve sonraki süreçte Türkiye sinema tarihini dönemlere bölmüştür:

1896- Sinemanın Türkiye'ye girişi

1914-1922 İlk Adımlar

1922-1938 Tiyatrocular Dönemi

1939-1950 Geçiş Dönemi

1950-1960 Sinemacılar Dönemi¹

Nijat Özon'un yanı sıra Metin Erksan'da Türk sinemasını dönemlere ayırmıştır. 11 Haziran 1994'te Metin Erksan, Cumhuriyet gazetesindeki “*Sinemanın 100. Yılı*” başlıklı yazısında Türk sinemasını 10 döneme ayırmıştır. Bu dönemler sırasıyla şunlardır:

1. 1895-1923 (29 Ekim 1923-Türkiye Cumhuriyeti Devleti kuruldu)
2. 1923-1932 (19 Temmuz 1932-'Sinema Filmlerinin Sansürüne İlişkin Yönetmelik' yürürlüğe girdi)
3. 1932-1939 (14 Temmuz 1934 tarih ve 2559 sayılı 'Polis Ödev ve Yetkileri Yasası'nın 6. maddesine uyularak yapılan 9 Temmuz 1939 tarih ve 2/11551 sayılı 'Filmlerin ve Film Senaryolarının Sansürüne ilişkin Yönetmelik' yürürlüğe girdi) (II. Dünya Savaşı başladı)
4. 1939-1945 (II. Dünya Savaşı bitti) (Çok partili dönem başladı)
5. 1945-1950 (14 Mayıs 1950 seçimleri)

¹ www.academia.edu/30350810/Türk_Sineması_Dönemleri Tarih:08/02/2019

6. 1950-1960 (27 Mayıs 1960 devrimi)
7. 1960-1971 (12 Mart 1971 Ordu Muhtırası)
8. 1971-1980 (12 Eylül 1980 Ordu Yönetimi)
9. 1980-1986 (7 Şubat 1986- 3257 sayılı ‘Sinema, Video ve Müzik Eserleri Yasası’ yürürlüğe girdi)
10. 1986-1994 (Süregiden dönem). (Erksan 2)

Yukarıda sinemanın Osmanlı’ya nasıl girdiğini ve geliştiğini anlatarak Nijat Özön’un ve Metin Erksan’ın sinemayı hangi tarihsel dönemlere ayırdığını aktarmaya çalıştık. Özön’un üçüncü dönemi yani tiyatrocular dönemi ise tarihsel anlamda Cumhuriyetin ilk yıllarına denk gelir. Erken Cumhuriyet döneminde sinema, ilk olarak tıpkı Osmanlı’daki gibi, propaganda amacıyla kullanılmış ve Cumhuriyet devrimlerinin tanıtılması amacıyla filmler çekilmek istenmiştir. Serdar Öztürk “*Erken Cumhuriyet Yıllarında Sinema Konusunda Başarısız Kalmış İki Girişim: Çekilemeyen İki Propaganda Filmi(1939) ve İbret(1923)*” yazısında Fransa Maslahatgüzarının 8 Ağustos 1939’da Hariciye Vekâleti’ne ilettiği yazının konusunun “Türk inkılabı ve Türk kadını hakkında propaganda” filmi yapmak isteyen M. Bram’la, filmin maddi külfeti olduğunu aktarmış. Sonuç olarak filmlerin maddiyat sebebiyle çekilemediğini belirtmiştir (Öztürk 77).

Maddiyat nedeniyle çekilmeyen filmler dışında, Erken Cumhuriyet dönemi sinemasına damga vuran kişinin Muhsin Ertuğrul olduğunu söyleyebiliriz. Tiyatro kökenli olan Ertuğrul, gerek yurtdışında aldığı eğitimle gerekse 1912 yılında Türkiye’de Hamlet’i ilk kez oynayan kişi olmasıyla, Türk sinemasının henüz emeklemeye başladığı bu dönemlerde önemli bir kişi olmuştur (Yalçın 230).

Yalçın Lüleci “*Erken Cumhuriyet Döneminde Atatürk ve CHP’nin Sinema Politikası*” adlı makalesinde tiyatrocular döneminden sonra gelen geçiş dönemi İkinci Dünya Savaşı’nın gölgesinde politik çekişmelerin içinde geliştiğini belirtmiş ve bu dönemde Türk sinemasının tiyatronun etkisinden çıkıp sinemasal özelliklere adım attığı bir geçiş dönemi olduğunu vurgulamıştır (Yalçın 231).

Tiyatrocular döneminde Türkiye sineması İkinci Dünya Savaşı'nın olumsuz etkisi altına girmiştir. Çekilmek istenen filmler bile politik ortama paralel olarak gösterime girmiş ya da girmemiştir. Örneğin Charlie Chaplin'in "*Şarlo Büyük Diktatör*" filminin bir sahnesinin Vatan Gazetesi'nde yayımlanmasından sonra Alman yetkililerin baskısıyla kapanmıştır. Dönemin bir başka göze çarpan özelliği de Mısır filmlerinin görücüye çıkmasıdır. Gösterime giren Mısır filmi Türk filmlerinden daha fazladır (Yalçın 232).

Geçiş dönemini diğer dönemlerden ayıran en büyük özelliklerden biri de artık yepyeni bir sinemacı kuşağın yetişmeye başladığı gerçeğidir. Yeni gelişen kuşak sinemayı, hem altyapı hem de üstyapı bakımından sinemayı yeni bir yola sokmuştur. Geçiş dönemi bu bakımdan Türkiye sinemasının "profesyonelleşmeye" başladığı bir vakit dilimi olmuştur."1895'ten 1950'lere Dünyada ve Türkiye'de Sinema Politikaları ve Yansımaları" makalesinde Hacı Mehmet Duranoğlu bu kuşağın Avrupa'da çeşitli eğitimler alan bir kuşak olduğunu ve sinemadaki insan faktörünün bir önceki döneme göre daha zengin olduğunu belirtmiştir (D. H. Mehmet 252).

1950'li yıllar yani Özon'un tâbiriyle sinemacılar dönemi, bahsettiğimiz profesyonelleşmenin dönem noktası olmuştur. Bunun temel nedenini ise Esra Güngör "*1950'ler Türkiye'sinde Modernleşme ve Gündelik Hayat Değişimlerine Sinema Üzerinden Bakmak: İstanbul Geceleri Filmi*" adlı makalesinde 1948 yılında yapılan vergi indirimiyle yerli sinema filmlerinin artışı olarak belirlemiştir (Güngör 102). Ayrıca 1950'li yıllardan sonraki sinemanın, niteliksel değişimin niceliği de ne kadar etkilediğini yine Güngör'ün makalesinden alıntıladığımız bir tabloyla ispatlayabiliyoruz:

Yıl	Yerli Film Sayısı	Yabancı Film Sayısı	İstanbul İlinde Sinema Sayısı	Toplam Seyirci Sayısı
1950	23	229	92	11.822.000
1951	31	201	93	12.268.000
1952	50	240	109	14.315.000
1953	52	308	111	15.372.000
1954	51	323	120	20.615.000
1955	57	324	135	21.350.000
1956	49	317	121	23.500.000
1957	63	424	138	25.684.000
1958	95	253	164	28.123.600
1959	95	246	170	25.161.000
1960	95	212	183	25.246.000

(Güngör 103-104)

Nijat Özon'un tasniflemesindeki bir başka dönem ise 1950-1960 dönemidir. Özon bu döneme sinemacılar dönemi derken Erksan bu dönemi 27 Mayıs darbesiyle adlandırmayı yeğlemiştir. Bu bakımdan Özon'un sinema sınırları içinde bir adlandırmaya gittiğini Erksan'ın ise dönemin siyasal olaylarıyla paralel bir isimlendirme yaptığını söyleyebiliriz.

1960-1977 arası sinemayı ise Giovanni Scognamillo'nun "*Bir Dönemin Anatomisi Türk Sineması:1960-1977*" yazısından öğrenme şansı buluyoruz. Scognamillo'nun yıllara kategorize ederek anlattığı bu 18 yıllık süreci önemli gördüğümüz yerleri özetleyerek aktarmaya çalışacağız.

1960'ı geleceği biçimlendirmesi bakımından bir başlangıç yılı olarak değerlendiren Scognamillo dönemin filmlerinin ağırlıklı konularının argolu, erkek tavırlı kadın kahramanlı filmlerin devamı, Ayşecik dizisi ve çocuk kahramanlı filmler furyası, yabancı film aktarmaları ve piyasa romanları uyarlamaları olarak belirtmiştir (Scognamillo 99).

1963 yılı sinemamız için önemli bir yıldır çünkü Metin Erksan'ın yönettiği Susuz Yaz filmi Berlin Film Şenliği'nde Türkiye sinemasının İlk Uluslararası Film Ödülü'nü alıyor. Bu durum sinemamızın yurtdışına açılma sürecinin başlangıcı oluyor.

1964 yılında ise sinema sosyal sorunlara değiniyor. İşçi ve grev sorunlarını ilk kez Türkiye sinemasında ele alan Ertem Göreç'in "Karanlıkta Uyananlar" filmi gösterime giriyor. 1965 yılında sinemada değişik deneylerin yapıldığını belirten Scognomillo buna bağlı olarak film sayısında artış olduğunu aktarıyor (Scognamillo 102).

67, 68, 69 yıllarını durağanlık olarak niteleyen Scognomillo 1970'de renkli filmlerin sayısının arttığını söyleyip, 71'i Yılmaz Güney'in yılı olarak niteler. Bu yılın favori türü ise masal filmidir. 72'yi "patlama dönemi" olarak başlıklandırılan yazar 298 filmin çekildiğini de yazısına eklemiştir (Scognamillo 105).

73 yılını ise sinemada başlayacak olan bunalımın giriş yılı olarak belirten yazar, Lütfü Akad ve Ertem Eğilmez'in öne plana çıktığını söyler Scognomillo. 74'te 189'a inen film sayısına rağmen Yılmaz Güney'in "Arkadaş" filmiyle bir olay yarattığını vurgulamıştır.

75 filmi için sorunların tv etkisi ve seks filmleri olduğunu söyleyen yazar 76'yı bunalımlı bir dönem olarak niteler ve 77'yi bu bunalımın zirveye vardığı yıl olarak aktarır (Scognamillo 106-107). Scognomillo'nun bunalım yılı olarak değerlendirdiği 73-77 yılları ve buna bağlı olarak çekilen film sayısının 160'a kadar düşmesi 80'li yılların sinemasını da olumsuz anlamda etkilemiştir (Arslan 96).

Doksanlı yıllar ise, 80'li yıllardan alınan mirasla Türk sinemasının öldüğü yönünde umutsuz bir görüşün hâkim olduğu bir dönemdir. Tüm bu umutsuzluğa rağmen bazı yeşilçam yönetmenleri bu kasvetli havayı dağıtmaya çalışmıştır. İmran Arslan "1990 Sonrası Türk Sinemasında Film Dilinin Kullanımı" adlı makalesinde Türk sinemasının 1990'lı yıllara kadar zaman zaman durma noktasına geldiğini ancak Ertem Eğilmez'in çektiği filmlerle bu durumu değiştirmeye çalıştığını aktarmıştır (Arslan 96).

2000'li yıllardaki sinema ise kültür dünyamıza "Yeni Popüler Türk Sineması" ismiyle girmiştir. Bu durum 2000'li yılların sinemasının altyapısını da oluşturmuştur. Dönemin yeni olarak adlandırmasının temel nedenini bu dönemdeki karakter ve tiplerin değişmesinde arayabiliriz. Yeşilçam'daki tipler yeni Türk sinemasında değişime uğramıştır.

Zeynep Sevinç 2000’li yıllardaki sinemanın tip ve karakterlerinin Yeşilçam’dan farklı olduğunu, yeni sinemada ideal bir tip ya da model bulunmadığını özellikle kadın imgesinin feminist yönlü değiştiğini vurgulamıştır (Sevinç 98).

Yeni Türk sinemasını değerlendiren bir başka isim ise Zahit Atam’dır. Atam’a göre yeni sinema izleyici davranışlarını da değiştiren köklü bir hareket yaratmıştır. Ayrıca Atam yeni Türk sinemasının “Tabutta Rövaşata” filmiyle başladığını kabul etmiştir (Sevinç 99).

Birçok yeniyi barındıran yeni Türk sinemasının oluşmasındaki sosyolojik ve “çağıl” etkenleri de iyi belirlemek gerekir. Milenyum olarak nitelendirilen 2000’den sonraki dünya toplumu, Kapitalizme geçmişe nazaran daha fazla entegre olmuş ve bunun olumsuz çelişkilerini bireysel ve toplumsal anlamda hissetmiştir.

2000 insanına kapitalizmin empoze ettiği bir kavram da popüler kültürdür. Bu kültürün içeriğinde ise gelişen teknolojinin olması yadsınamaz bir gerçekliktir. Popüler kültürün en elverişli yayılma alanının film sektörü olarak belirlensek 2000’den sonraki Türk sinemasının bu kültürün etkisine girdiğini söyleyebiliriz.

Başlangıcından 2000’lere kadar hakkında bilgi vermeye çalıştığımız Türk sinemasının gelişim yolunun yukarıda belirttiğimiz dönemeçlerden geçtiğini belirtebiliriz. Ana hatlarıyla vermeye çalıştığımız sinemamızın tarihsel gelişiminin tezimizin ana konusuyla kesişeceği nokta ise böyle bir hikâyeye sahip sinemanın, dilsel anlamda edebiyatla kurduğu köprüdür. Bu köprüyü betimlemeden önce sinema dilinin ne olduğunu tam olarak tanımlamamız gerekmektedir.

İmran Arslan bu konu hakkında “1990 Sonrası Türk Sinemasında Film Dilinin Kullanımı” makalesinde sinemanın kendi dilini geliştirerek diğer sanatların dillerinden ayrıldığı ve sinemanın bunu yaparken birbiriyle alakası olmayan iki görüntüyü birleştirerek yeni bir anlam yarattığını, ayrıca duygu ve düşünceleri bu yeni yarattığı anlamda kullandığı dil sayesinde daha farklı anlattığını belirtmiştir (Arslan 93).

Sinema dilinin oluşumu teknik imkânların gelişmesiyle birlikte olmuş ve bu minval üzerinden şekillenmiştir. Fakat tek başına teknik “yeni bir dilin” oluşmasında yetersiz kalmaktadır. İmran Arslan sinemanın ilk yıllarında tiyatro sahnelerinin arka arkaya durağan bir şekilde aktarılmasıyla yapıldığını sinema dilinin oluşmasının kurgunun ortaya çıkmasıyla iveme kazandığını belirtmiştir (Arslan 93).

Sosyolojik anlamda toplumdan ya da bireyden beslenen romanın dil evreniyle bu dili görsele dönüştürmek isteyen sinema dilinin ittifakı olarak değerlendirebiliriz. Mehmet Arslantepe “*Türk Romanı Ve Türk Sineması İlişkileri*” adlı makalesinde Fakir Baykurt’un *Yılanların Öcü* adlı eseri üzerinden bu ittifakı değerlendirmiş, *Yılanların Öcü* gibi toplumsal değişimli konulara sahip romanların yazarlarının bu değişimleri sinemacılardan daha önce işlediğini, böylece yazarların eserlerindeki konularla sinemacılara bir malzeme yarattığını belirtmiştir (Arslantepe 137).

Sinema dilinin Türk romanı üzerindeki etkisinin geçiş durağının edimsözler olduğunu ispatlamaya çalıştığımız tezimizde, yukarıda belirttiğimiz gibi Türkçe romanları ele alacağız. Bu incelemeden önce ele alacağımız romanların yazarları hakkında bilgi vermeyi, romanların teknik ve düşünsel altyapısını daha iyi anlamlandırma açısından önemli olduğunu düşünüyoruz.

3.ÇALIŞMADA İNCELENECEK YAZARLAR HAKINDA

3.1. Yakup Kadri Karaosmanoğlu(1889-1974):

Cevdet Kudret Kapı yayınlarından çıkan “*Türk Edebiyatında Hikâye ve Roman*” adlı eserinde Yakup Kadri Karaosmanoğlu’nun 27 mart 1889’da Kahire’de doğduğunu ve yazarın babası olan Abdülkadir Bey’in Batı Anadolu’da 17. Yüzyıl sonlarından beri adı geçen Karaosmanoğulları ailesine mensup olduğunu belirtmiştir. Kudret eserinde Karaosmanoğlu’nun altı yaşındayken ailesiyle birlikte Manisa’ya geldiğini, İlköğretimini Fevziye Mektebi İbtidâdisinde gördüğünü ardından bir süre İzmir Lisesinde okuduğunu daha sonra idadiyi yarıda bırakarak yeniden Mısır’a döndüğünü ve Fransızca’yı İskenderiye’de ki Frere’ler okuluna giderek öğrendiğini aktarmıştır. Karaosmanoğlu’nun Meşrutiyet’ten birkaç ay önce İstanbul’a döndüğünü ve arkadaşı Şahabettin Süleyman’ın aracılığıyla “Fecri Âti” topluluğuna katılarak topluluğun yayın organı olan *Serveti Fünun* dergisinde, ayrıca *Resimli Kitap*, *Rübâb*, *Türk Yurdu*, *Peyâmı Edebi*, *Yeni Mecmua*, *İkdam* vb. dergi ve gazetelerinde yayımladığı makale, mensur şiir, hikâye, kısa oyun, deneme gibi çeşitli türlerdeki yazılarıyla ününün gittikçe genişlediğini aktaran Kudret, buna ek olarak şairin Üsküdar İdadisi’nde 1916- 1917 yılları arasında edebiyat ve felsefe öğretmenliğini yaptığını ve savaş döneminde özellikle *İkdam* ve *Dergâh* gibi gazete ve dergilerde yazdığı yazılarla Kurtuluş Savaşı’nı desteklediğini de yazar hakkında verdiği bilgilere eklemiştir.

Kudret yazarın ilk romanlarını *İkdam* ve *Akşam* gazetelerinde tefrika ettiğini aktarmıştır. Cumhuriyet döneminde Mardin ve Manisa milletvekilliklerinde bulunması bunların yanında kurucu ve meclis üyeliğinde, Tiran, Prag, Lahey, Tahran, Bern Elçiliği görevlendiği bilgilerinden hareketle Osmanoğlu’nun siyasi bir yanı olduğu sonucunu da çıkarırız.

Kudret eserinde yazarın *Cumhuriyet*, *Hâkimiyeti Milliye*, *Ulus*, *Milliyet*, *Yeni İstanbul*, *Tercüman* dergilerinde makale, roman ve anılar yayımladığını ve Ankara’da 13 Aralık 1974 tarihinde öldüğünü belirtmiştir.

Eserleri:*Kiralık Konak* (tefrika: İkdam, 1920; kitap: iki cilt, 1338/1922), *Nur Baba* (tefrika: Akşam, 1921; kitap:1338/1922), *Hüküm Gecesi*(tefrika: Milliyet, 192; kitap:1927; sade dille ;1966), *Sodom ve Gomore* (1928; sade dille:1966), *Yaban*(1932), *Ankara*(1934), *Bir Sürgün*(tefrika: Ulus, 1937; kitap: 1937),*Panorama 1* (tefrika: Yeni İstanbul, 1949-1950;kitap: 1953), *Panorama 2*(tefrika: Cumhuriyet, 1954; kitap:1954), *Hep O Şarkı* (tefrika:Tercüman, 1955; kitap:1956)

3.2. Sabahattin Ali(1907-1948):

Cevdet Kudret'in yukarıda bahsettiğimiz eserinden hayatı hakkında bilgileri aktaracağımız Sabahattin Ali, Bulgaristan'da, Gümülcine sancağına bağlı Eğridere ilçesinde (bugünkü Kırçalı sancağına bağlı Ardino Köyü) 25 Şubat 1907 yılında doğmuştur. Babası, piyade yüzbaşısı, Cihangirli Ali Salâhattin Bey'dir. Ali'nin Fikret adında bir kardeşi vardır. Babasıyla beraber Birinci Dünya Savaşı sırasında Çanakkale'de bulunan yazar ilkokulu bir süre orada okudu; babası emekli olunca, ilk olarak İzmir'e, daha sonra Edremit'e yerleştiler.

İlkokulu bir süre orada okudu; bundan sonraki süreçte Edremit İdadisi, Balıkesir Darülmuallemi ve İstanbul Muallim Mektebi yazarın eğitim aldığı okullardı. Okulu bitirince bir yıl kadar Yozgat'ta ilkokul öğretmenliği yaptı. Ertesi yıl sınavı kazanarak Milli Eğitim Bakanlığı hesabına okumak üzere, Almanya'ya gönderildi fakat öğrenimini bitirmeden geri döndü. Bir süre Almanca öğretmenliği yapan yazar "Memlekette Haber" adlı bir şiiri dolayısıyla bir sene hapis cezasına çarptırıldı. Hapisten çıkınca büro şefliği, yayın dairesi başkanlığı, Almanca öğretmenliği, Türkçe öğretmenliği gibi işler yapan Ali, bir süre sonra çalıştığı bakanlıktan istifa edip İstanbul'a gitti, İstanbul'da Markopaşa, Malumpaşa, Merhumpaşa ve Ali Baba adlı siyasal mizah gazetelerini çıkardı. Kimi yazarlara neşren hakareten hüküm giydi, cezaevinden çıktıktan sonra Bulgaristan'a kaçmaya karar verdi ve henüz aydınlatılmamış bir cinayete maruz kalarak vefat etti.

Eserleri:Hikâye:*Değirmen*(1935),*Kağrı*(1936),*Ses*(1937),*Sırça Köşk*(1947), *Çakıcının İlk Kurşunu* Roman:*Kuyucaklı Yusuf* (1937), *İçimizdeki Şeytan*(1940),*Kürk Mantolu Madonna*(1943)

3.3. Yusuf Atılgan(1921-1989) :

2012 yılında Yapı Kredi Yayınlarından çıkan “*Aylak Adam*” adlı kitaptaki yazarın hayatını anlatan bölüme göre Yusuf Atılgan, 1936 yılında Manisa Ortaokulunu , 1939 yılında Balıkesir Lisesini, buna ek olarak ikinci sınıftan sonra 1944 yılında askeri öğrenci sıfatıyla okuduğu İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümünü bitirdi. Nihat Tarlan yönetiminde “*Tokatlı Kani: Sanat, Şahsiyet ve Psikoloji*” adıyla bir tez hazırlayıp bu sırada bir yıl boyunca yeri Akşehir’ de olan Maltepe Askeri Lisesinde edebiyat öğretmenliği yaptı. Tarih 1946’yı gösterdiğinde, yazar Manisa’nın Hacırhmanlı köyüne yerleşerek çiftçilikle uğraşmaya başladı ve 1976’da İstanbul’a döndü. 80’li yıllarda önce Milliyet daha sonra Karacan Yayınlarında danışmanlık ve çevirmenlik, hemen ardından Can Yayınlarında redaktörlük yaptı. *Canistan* adlı romanını tam olarak bitirmeden kalp krizi nedeniyle Moda’daki evinde vefat etti. Eserlerinden Anayurt Oteli 1987’ de Ömer Kavur tarafından aynı adla sinemaya uyarlandı. Uyarlanan bu Film, Venedik Film Festivali’nde aldığı “Fibresci Ödülü” başta olmak üzere yurt içinde ve dışında başka pek çok ödülün sahibi oldu. Eserleri: Roman: *Aylak Adam* (1959), *Anayurt Oteli* (1973), *Canistan* (2000). Öykü: *Bodur Minareden öte* (1960), *Eylemci* (Bütün Öyküleri; 1992). Çocuk Kitabı: *Ekmek Elden Süt Memeden* (1981). Çeviri: *Toplumda Sanat* (K. Baynes; 1980)” (Atılgan 1).

3.4. Oğuz Atay(1934- 1977) :

İletişim Yayınlarında 44. baskısı yapılan “*Tehlikeli Oyunlar*” adlı eserdeki yazarın hayatıyla ilgili bölümde yazarın 12 Ekim 1934’te İnebolu Kastamonu’da doğduğu Ankara Maarif Koleji’ni ardından İTÜ inşaat Fakültesini bitirdiğini 1960’ta İstanbul Devlet Mühendislik ve Mimarlık Akademisi (şimdiki Yıldız Teknik Üniversitesi) İnşaat bölümü’nde öğretim üyesi olduğu belirtilmiştir. Tutunamayanlar’ın yayınlanmasının ardından önemli bir tartışmanın odağında yer aldığı belirtilen Atay’ın bu romanıyla 1970 TRT Roman Ödülü’nü kazandığı, Tutunamayanlar’dan sonra 73 yılında Tehlikeli Oyunlar adlı ikinci romanı çıkardığı; hikâyelerini “*Korkuyu Beklerken*” başlığı altında çıkardığı da kitapta verilen bilgiler arasındadır.

13 Aralık 1977’de vefat eden yazarın ölümünden sonra “*Günlük*” ve “*Eylembilim*” kitapları yayımlandı. Eserler: *Tutunamayanlar* (1972), *Tehlikeli Oyunlar* (1973), *Bir Bilim Adamının Romanı* (1975), *Korkuyu Beklerken* (1975), *Oyunlarla Yaşayanlar* (1975), *Günlük* (1987) *Eylembilim*(1998) (Atay)

3.5. Orhan Pamuk :

Yapı Kredi Yayınlarının 2016 baskısıyla çıkan “*Kırımızı Saçlı Kadın*” kitabındaki yazarın hayatıyla ilgili bölüme göre , 1952 yılında İstanbul’da doğan Orhan Pamuk 1952’de Nişantaşı’nda büyüdü. Çocukluğundaki hayali ressam olmaktı. Liseyi İstanbul’daki Amerikan Lisesi Robert Collegede okuyan Pamuk üniversite eğitimini İstanbul Teknik Üniversitesinde üçüncü sınıfta mimarlık okurken bıraktı ve İstanbul Üniversitesinde gazetecilik bölümünü bitirdi.

Pamuk’un romancı olmaya tam olarak karar vermesi 23 yaşından sonraki zamanlarına denk gelir. İlk eseri olan Cevdet Bey ve Oğulları’nı 1982’de yayımlar ve henüz ilk kitabı olmasına rağmen Orhan Kemal ve Milliyet Roman Ödüllerini alır. Pamuk sonraki sene *Sessiz Ev* adlı romanını yayımlar ve bu kitabın Fransızca çevirisi 1991’de Prix de la Decouverte Europeene’i kazanır. Pamuk 1985-88 arasında New York’ta Columbia Üniversitesinde misafir öğretim görevlisi olarak bulunur. Yazar ünlü romanı *Kara Kitap*’ı 1990’da Türkiye’de yayımlar. Pamuk’un kitapları 58 dile çevrilir. Aynı zamanda Alman Yayıncılar Birliği tarafından verilen , Almanya’nın kültür alanındaki en seçkin ödülü olarak kabul edilen Barış Ödülü, 2005’te Orhan Pamuk’a verilir. Pamuk’un en önemli başarısı 2006 yılında Nobel Edebiyat Ödülü’nü alarak bu ödülü kazanan tek Türk olmasıdır. (Pamuk 1)

Romanın oluşumu ve gelişimi, Türkiye sineması’nın gelişim seyri ve inceleyeceğimiz kitapları aktardığımız bölümlerin ardından, tezin ana konusu olan söz edimi kuramını referans olarak edebî yapıtı inceleme aşamasına ilerliyoruz. İnceleme yapmadan önce, Türkiye’de yeni yeni duyulan Söz edimi(Speech acts) kavramını açıklayarak, çalışmanın altyapısını sağlam bir temele oturtmak istiyoruz.

4. “SÖZ”ÜN EDİMİ NASIL KEŞFEDİLDİ?

Dil yaşamın merkezinde durup dünya ile sosyal anlamda bağdaşıklık kurmamızı sağlayan yegâne olgudur. Söz edimleri ise dilbilimi çalışmalarının içinde yer alabilecek ve geçmişten günümüze yapılan dilbilim araştırmaları sürecinde kendine yer etmiş, bu çalışmaların sonucu ve kendinden önceki çalışma disiplinlerine karşı çıkararak oluşmuş bir metodolojidir. Bu bakımdan söz edimlerini açıklamadan önce bu disiplinin hangi süreçlerden sonra oluştuğunu ve dilbilimi çalışmaları içerisinde nasıl bir yere sahip olduğunu tespit etmek gerekir. Dilbilimi kuramlarının araştırdığı ve genellikle kökenini anlamaya çalıştığı dilin özelliklerini ise Dr.Ahmet Alkayış “*Dil Felsefesi Bağlamında Wittgenstein’in Tractatus Logico-Philosophicus İle Felsefi Soruşturmalar Döneminin Karşılaştırılması*” adlı makalesinde dilin insanın varoluşundan beri üzerinde durulan konulardan biri olduğunu ve dille ilgili sistematik sorgulamaların 19 ve 20. yüzyılda olmuştur (A. Alkayış 36).

Dilin sistematik sorgulanma yüzyılları olan 19-20. yüzyıla gelene değin çeşitli araştırmalar yapılmıştır. Bu döneme kadar dil üzerinde özellikle Antik Yunan filozoflarının dille ilgili görüş belirttiklerini “*Genel Dilbilimine giriş*” eserinde değinen Caner Kerimoğlu gramerin Eski Yunan’da yazıyla ilgili bir disiplin olduğunu belirtmiştir (Caner 8). Kerimoğlu bu görüşüne ek olarak Antik Yunan’ın mirasından yararlanan Roma geleneğinde dil hakkında çarpıcı çıkarımları yapanlardan birinin de Varro olduğunu işaret eder (Caner 9-10).

15. yüzyıl sonrası Avrupa’sında dil ile ilgili yapılan araştırmalar, bir süre skolastik zihniyetin etkisinde kalmış ve Rönesans Dönemi’ne kadar Latince üzerinde çalışmalar yoğunlaşmıştır. Özellikle Alexander de Villa Dei’nin “*Latince Grameri*” bu dönemde yapılan en kayda değer çalışmadır (Caner 13).

Rönesans sonrası dil bilimi çalışmalarının yoğunlaştığı merkezlerden biri de Port Royal okuludur. Bu okul Chomsky’nin geliştirdiği “Üretken Dilbilgisi’nin” kökenlerinin bulunduğu okul olarak adlandırılabilir. Chomsky ve Port Royal’i bağlayan köprü ise Descartes’tır. Port Royal’de Chomsky’de Descartes’ı temel alarak çalışmalarına devam etmişlerdir. Okul yenilikçi çizgide bir okuldur ve eğitimin yerel dilleri dışlayarak sadece Latince üzerinden yapılmasına karşı çıkmaktadır.

Royalci anlayışa göre dil kurallı bir şekilde öğrencilere öğretilmelidir ve zihinsel bir olgudur. Akılcılık temelinde olan bir dilbilgisi eğitimini savunan Royal Okulu, dilin yapısını belirleyen düşünce yapısı olduğunu belirterek Avrupa dilbilimini derinden etkilemiştir. Royalcilere göre kaç tane dil olursa olsun dilbilimi evrenseldir (Caner 15).

Yukarıda da söylemlendirdiğimiz gibi dili sistematik olarak incelemek 18-19. yüzyılda başlamıştır. 18.yüzyılda Leibniz, dilleri sınıflandırırken dilin doğuşu üzerinde de durmuş ve dili çözümlemenin insan zihninin işleyişini en iyi yansıtabilecek inceleme şekli olduğunu belirtmiştir. J.G.HERDER, Wilhelm Von Humboldt gibi düşünürler bu yüzyılda dilleri incelemiş ve dilin doğuşu ile ilgili araştırmalar yapmışlardır. Özellikle belirtmek gerekirse bu yüzyıl dillerin incelendiği bir yüzyıl olmuş ve özellikle Humboldt'un Cava Adası'ndaki Kavi dili üzerine yaptığı incelemeler dilin farklı niteliklerini ortaya koymuştur. Humboldt her dilin ayrı bir iç yapısı olduğunu belirtmiş, ulusların dillerinin yapısının aslında ulusların dünyaya bakış açısını yansıttığını söylemiştir (A. Doğan 21).

18-19.yy.dan çıkarılabileceğimiz bir diğer hususta tek başına dil incelemelerinin sonucu olarak diller arası karşılaştırma yapılabilecek bir ortamın oluşmasıdır. Bu ortam dil ailelerinin ortaya çıkmasına altyapı hazırlamıştır.

18.-19. yy. ise çağdaş dilbilim alanının oluşma dönemi olarak kabul edilir. Özellikle Port Royal Okulu'nun dillerde ortak mantıksal ilkeleri aramaya çalışması ve coğrafi keşiflerle birlikte dünya üzerinde konuşulan, ancak daha önce etkileşime geçilmemiş dillerle tanışılması, yine bu dönemde Panini'nin Sanskritçe dilini incelemesi ve William Jones'un bu dili Latince ve Yunanca sözcüklerle karşılaştırması, ayrıca Rasmus Rask, Jacob Grimm ve Franz Bopp gibi önemli araştırmacıların da benzer çalışmalar yapması, karşılaştırmalı dilbilgisi alanını geliştirilmiş ve dil ailelerini ortaya çıkarmıştır. (Can 36)

20. yüzyılda ise zaten kendinden önceki yüzyıllarda temeli oluşmuş dilbilimi çalışmaları hız kazanmış ve başka bir safhaya geçmiştir. Özellikle Ferdinand De Saussure'ün dili gösterim dizgesi olarak tanımlaması dille ilgili yeni kavramların ortaya çıkmasına sebebiyet vermiştir. Bu yüzyılda dil tek başına incelenecek bir olgu olarak ele alınmıştır (Can 36).

Saussure'ün bu yüzyıldaki dil ile ilgili çalışmaları kendinden sonraki dilbilim çalışmalarına yön gösterdiği için dilbilim çalışmaları içinde bir "sıçrama tahtası" olarak nitelendirilebilir. Dolayısıyla Saussure'ün dilbilimi yaklaşımına ayrı bir parantez açmamız gerekmektedir. Bilgenar Onan Saussure'ün dili bir bütün olarak gördüğünü ve bu bütünselliğin işleyişini ortaya çıkarmaya çalıştığını belirtmiştir. Saussure'ün "*Genel Dilbilim Dersleri*" adlı eserinin önemine vurgu yapan Onan öğrencilerin tuttıkları notlarla oluşturulmuş bu eserin yapısalcılık akımının kökünü oluşturduğunu ve bu eserden sonra dilbilimcilerin konuyu bağıntıların yönettiği bir dizge olarak ele aldıklarını belirtmiştir (Onan 233).

Saussure'ün yapmaya çalıştığı şey dil felsefesi sınırlarından dışarı çıkmış ve toplumsal psikolojiyi ilgilendiren bir yapıya bürünmüştür. Ek olarak Saussure dilbiliminin görevlerini de tasniflemiştir.

Saussure'ün bilimsel olarak kurmaya çalıştığı şeyin aslında sadece bir dil felsefesi olmadığını öncelikle belirtilmesi gerekmektedir. O, aslında göstergelerin toplum içindeki yaşamını inceleyecek bir bilim tasarlamaktaydı ve bu bilim toplumsal psikolojiye bağlanacaktı. Dil bilim de bu daha genel bilimin bir parçası, ama en önemlisi parçası olacak şekilde düşünülmüştür. Saussure "gösterge bilim" olarak adlandırdığı bu bilimin bütün göstergelerin nasıl, hangi kurallarla (laws) işlediğini ortaya koyması gerektiğini belirtir ama bu konu üzerinde detaylı durmaz (Saussure,2011 s. 16). Saussure'e göre dilbilimin görevleri en temelde üç maddede özetlenebilir: 1)Mümkün olduğu kadar farklı dillerden verilerle dilin evrimini araştırmak 2)Bütün dillerdeki sürekli ve evrensel özellikleri keşfederek evrensel yasalar ortaya koymak ve 3)Kendi sınırlarını çizerek kendi kendini tanımlamak(Saussure, 2011 s.6) (Can 37).

Editörlüğünü Doç. Dr Özge Can'ın yaptığı "*Dilbilim Kuramları*" kitabının "*Dilbilimde Biçimci ve İşlevci Düzlem*" bölümünü kaleme alan Umut Yozgat Saussure'ün dili yapısalcı bir şekilde ele alması Saussure'den önceki dilbilim araştırmalarının farklı bir boyuta erişmesine zemin hazırladığını bu sayede sözcük temelli incelemelerin yerini dillerin yapısal özelliklerinin incelenmesine bıraktığını belirtmiştir (Can 37).

Yozgat, ek olarak Saussure'den sonra onun görüşlerinden esinlenen Roman Jakobson ve Nicholay Serghey Trubetskoy gibi dilbilimcilere sahip olan ve dilsel birimler arasındaki karşıtlıklar aracılığıyla biçimlenen dizgeleri esas alarak görevsel sesbiliminin temelini atan Prag Dilbilim Okulu, öncülüğünü Emile Benveniste gibi araştırmacıların yaptığı işlevsel dilbiliminin de nüvelerinin oluştuğu Fransa İşlevsel Dilbilim okulu ya da 20.yy'da kurulmuş olan ve kurucuları arasında Viggo Brandal, Hjelmslev, Uldall gibi dilbilimcilerin olduğu Kopenhag Dilbilim Okulu'nun da kurulduğunu belirtmiştir.

Avrupa'da Saussure'den sonra kurulan dilbilim okullarının dil araştırma metodolojilerini yapısalcılık ve işlevselcilik olarak belirleyebiliriz. Amerika'da yapılan dilbilim çalışmaları ise yapısalcılık bünyesinde gerçekleştirilirken pratik noktasında Avrupa'dan ayrılır. Bu ayrım dilbiliminde yeni bir yaklaşım tarzının doğmasına sebebiyet vermiştir.

[...]Özellikle Amerika yerli dillerini inceleyen Franz Boas, Edward Sapir, Leonard Bloomfield ve Zellig Sabetai Harris gibi buduncilimciler, eşzamanlı ve betimleyici bir bakış açısı benimseyerek çalışmalarını yapısalcılık temelinde yürütmüşlerdir. Akımın öncülerinden Harris tarafından oluşturulan Dağılımcılık (Distributionalism) yöntemi, bütüncü(corpus) üzerinden dillerin dilbilgisel yapılarının saptanabileceğini savunmaktadır. Buna göre, bütüncü içerisinde dağılımları benzer olan birimler saptanarak aynı ulam altında birleştirilmekte, böylece biçimsel ölçütlerle belirlenmiş ulamlar oluşmaktadır. (Kıran ve Eziler Kıran, 2013, s.197); ancak oluşturulan bu dilbilgisel ulamların sadece bütüncüye dayalı olmasını Harris'in öğrencisi olan Chomsky eleştirmiş ve bütüncüde yer alması da anadil konuşucusunun, sonsuz sayıda tümceyi üretebilme ve anlayabilme sığasının olduğunu ileri sürmüştür. (Can 40)

Chomsky'nin dil yetisinin yeni doğan bireyde hâlihazırda bulunduğunu temel alan yaklaşımı üretken dilbilgisi, dilbilim alanında yeni bir sayfa açmıştır. Yukarıda belirttiğimiz “*Dilbilim Kuralları*” adlı eserde Chomsky'nin etkisiyle birlikte Amerika'da yapısalcılık çalışmalarının, biçimbilim, sesbilim, sözlüksel biçimbilim ve sözdizimsel biçimbilim gibi biçimsel özelliklerin dayanak noktası haline getirilerek yapıldığını belirtmiştir (Can 40).

Dil hakkında yapılan biçimbilimsel çalışmaların yanında söz ve tümce temelli anlambilim çalışmaları da yapılmıştır. Doğan Aksan'ın "*Anlambilim*" kitabında Tamba-Mecz'den yaptığı alıntıdan hareketle anlam bilim çalışmalarının üç döneme ayrıldığını ve bu dönemlerin gelişmeci dönem (sözcüklerin tarihi ve dildeki anlamlarının ilerlemesi konularıyla ilgilene bilginlerin dönemi), karma dönem (sözvarlığının oluşması gibi konularla ilgilenen Ullman, Guiraud gibi araştırmacıların dönemi, dilsel modeller dönemi (tümce anlambilimini temel alan Chomsk gibi bilginlerin dönemi) olduğunu görüyoruz (Aksan 19).

Geçmişten günümüze dilbilimi çalışmalarıyla alakalı bilgiler vermemizin, asıl konumuz olan söz edimlerinin nasıl bir süreçten sonra ortaya çıktığını, özellikle Saussure'den sonra biçimbilim ve anlambilim olarak iki koldan hareket eden dilbilim çalışmaları içinde söz edimlerinin nasıl bir yerde konumlandığını tespit etmek için yararlı bir bilgilendirme olduğu düşüncesindeyiz. Bu bakımdan söz edimlerinin anlambilim ve biçimbilim çalışma disiplinleri içerisinde hangi konumda bulunduğunu söz edimlerinin tanımını da vererek değinmemiz gerekir.

Doğan Aksan "*Anlambilim Konuları ve Türkçenin Anlambilimi*" kitabında anlambilimini sözcük ve tümce temelli anlambilimi olarak ikiye bölmüş, söz edimleri kuramını ise "Tümce Anlambilimi" başlığı altında vermiştir (Aksan 139).

Söz edimleri kuramı dilbilimi disiplinlerinden anlambilimsel yaklaşım içinde yer alan, insanlar arasında kurulan iletişimin anlamını bağlamdan koparmadan inceleyerek oluşmuş bir çalışma alanıdır. Dilbilimi çalışmaları içerisinde konumunu bu şekilde belirlediğimiz söz edimleri(söz-eylem) kuramının tanımına dair birçok araştırmacı görüş belirtmiştir. Örneğin Doğan Aksan 1960'lı yıllardan sonra Austin ve Searle'ün ortaya attığı söz edimi kuramının konularının zaman zaman metin dilbilimiyle örtüştüğünü belirtmiştir. Aksan'a göre söz edimleri iletişim kuran bireylerin iletişim anındaki niyetleriyle beraber sözle eylem arasındaki ilişki ve karşılıkları belirleyen bir kuramdır. Kuram, dili sadece tümcelere indirgeyen üretken dilbilgisine karşı çıkmıştır. Aksan söz eylemlerin dilin ruhsal olaylarla ilişkili olan bir eylem bütünü olduğu görüşünü ileri sürer. Söz edim ya da söz eylem kuramına göre iletişimin temel öğeleri, tümce ya da dizge değil, belli konuşma eylemleri ve işlemleridir. Buna bağlı olarak Aksan söz edimleri kuramının muhteviyatını üç örnek vererek açıklamaya başlar:

Tesisi, hayırlı olması dileğiyle hizmete açıyorum. (devlet ileri geleninin herhangi bir mekânı açarken söylediği söz)

Size 1 milyon lira ceza kesiyorum. (trafik polisinin ceza keserken söylediği söz)

5 koşuda 3 numaralı ata yarım milyon lira yatırıyorum. (At yarışı oynayan birinin gişe memuruna söylediği söz)

Bu üç cümlenin ortak özelliği söz söylenirken aynı zamanda eylemin yapılmasıdır. (Aksan 153)

Söz edimi kuramının buluşçusu diyebileceğimiz Austin ve onu geliştiren Searle'ün söz edimlerinin bir saçağı olan edimsel eylem konusu hakkında bilgi veren Aksan, bu edimin uyarma, vaatte bulunma, emretme, tenkid etme, tastik etme, af dileme gibi çeşitli amaçları içeren sözceleri kapsadığını belirtmiştir. Ayrıca edimin örneği olarak aşağıdaki cümleleri vermiştir:

- “1. Dikkat, yüksek gerilim!
2. Bak, dediğim nasıl çıkacak, görüşürüz.
3. Hele oraya bir daha git, görürsün (Aksan 154).”

Bir diğer söz edimi türü olan etkileyici eylem (etki söz)'in ise dinleyen kişinin ruh halinde değişiklikler yapan bir edim olduğuna dikkat çeken Aksan bu edimin örneklerini şu şekilde verir:

- “1. Bu işi olmuş bil, dert etme!
2. Bak, yarın bir şeyin kalmayacak
3. Keşke herkes senin gibi yakışıklı olsa!
4. Bayıldım yazdığın yazıya! (Aksan 154).”

Aksan'a göre tümce dil içi etkenler kadar dil dışı etkenler tarafından da biçimlendirilir. Bu durumu "Size mi soracaktık?" cümlesi örneğini vererek açıklayan Aksan'a göre bu cümle bir konuyu öğrenmek isteyen birisinin sorusu olabileceken aynı şekilde sorunun muhatabını aşağılama amacıyla sorulabilecek bir soru olabileceğini de belirtmiştir. Aksan dil dışı etkenlerin cümle biçimlendirmede çok önemli olduğuna vurgu yapmıştır (Aksan 155).

Aksan'ın söz edimlerini açıklamasından algılayabileceğimiz durum, bu kuramın konuşan-dinleyen ya da yazı-okuyucu ikilileri içerisinde değerlendirilecek bir kuram olması gerektiğidir. Kuramın bir diğer özelliği ise aslında kendinden önce gelen dil felsefesi çalışmalarına bir tepki olarak ortaya çıkmasıdır. Ayrıca bu durum söz edimlerinin çalışacağı materyalin belirlenmesine olanak sağlamıştır. Aksan'dan verdiğimiz cümle örneklerine bakacak olursak bu cümlelerin gündelik hayatta kullanılan sıradan cümleler olduğunu görürüz; yani söz edimleri gündelik dili inceleyen bir yaklaşımdır.

Söz edimlerinin gündelik dili incelemesinin altında ayrıca bir süreç yatmaktadır. Söz edimleri, Analitik Dil Felsefesi'nin dile bakış açısının ve dille ilgili yaptığı çalışmaların ve bu felsefeye getirdiği eleştirilerin sonucunda çalışma öznesini gündelik dil olarak nitelendirmiş, hatta kuramın kurucusu Austin *How to Do Things With Words* isimli kurama isim verilirken "gündelik dil felsefesi", "dilci felsefe", "analitik felsefe" ya da "dil çözümlemesi" başlıklarının kullanılmasını istemiştir. "*Gündelik Dil Felsefesi ve Austin'in Söz Edimleri Kuramı*" adlı makalesinde Vedat Çelebi Austin'in mantıkçı pozitivist felsefeyi reddettiği ve gündelik dil üzerinden yeni bir kuram oluşturduğunu belirtir (Çelebi 74).

Söz edimlerinin gündelik dili incelemesinin altında kendinden önce sistematize olmuş analitik dil anlayışına yönelen bir eleştirinin olduğunu belirtebiliriz. Analitik Dil Felsefesi'nin dile bakış açısını ise bu felsefenin, özellikle Wittgenstein'in çalışmalarına bağlı olarak, iki farklı dönemde ele almak gerekir.

[...]Bu bağlamda Wittgenstein'in birinci dönem çalışmalarının bir sonucu olarak felsefe, dili konu edinerek dil felsefesini ayrı bir alan olarak görmüştür. Wittgenstein'in ikinci dönem felsefi çalışmalarıyla dil ile dünya arasındaki ilişkinin ne olduğu sorusunun yanıtını arama üzerine kuruludur.

[...]Böylelikle Wittgenstein'in 20. yüzyıl felsefesi; bilime ve akla yönelik sorgulayıcı yaklaşımların, dile yönelik ilginin, özne kavramı üzerinde yürütülen tartışmaların ve zihin problemlerinin arka planını oluşturmaktadır (D. A. Alkayış 37).

Wittgenstein'in ilk dönem dil anlayışının temel özelliklerini bulabileceğimiz eserinin adı şüphesiz "*Tractatus*"dur. Bu eserde yazar dilin mantıksal yapısını açıklamaya çalışır. Yazarın asıl amacı dilin sınırlarını belirlemektir. Bu aynı zamanda analitik dil felsefecilerinin dil üzerinden felsefenin de sınırlarını belirlemeye çalışmasıdır. Wittgenstein "*Olguların toplamı, neyin olduğu gibi olduğunu, aynı zamanda da bütün nelerin olduğu gibi olmadığını belirler.*" diyerek olgunun bu sınırların oluşmasında en önemli öge olduğunu belirtmiştir (D. A. Alkayış 37-38).

Wittgenstein'in bu eserdeki bir başka amacı da dil ile dünya arasındaki iletişimin içeriğini keşfetmektir. Ona göre dil, dünya için en önemli olgudur. Öyle ki dilin sınırları yaşadığımız dünyanın sınırlarını da belirler. Dilin sınırlarının dünyanın sınırlarını imleyen bir gücü varsa dilin gerçekliği işaret eden bir yönü de vardır. Hatta Wittgenstein'a göre cümle gerçekliğin kendisidir. Çünkü dili oluşturan cümledir. Cümlenin yani önermenin anlamlı olup olmaması ise gerçekliğin dilde ortaya çıkmasıyla ilgilidir. Ahmet Alkayış, yukarıda sözünü ettiğimiz makalesinde, Wittgenstein'in birinci dönem dil çalışmalarına bağlı olarak dildeki gerçeklik anlayışının önermelerin anlamlı olup olmamasıyla ilgili olduğunu, filozofun kendi alıntısına yer vererek anlatmıştır. Wittgenstein'in gerçeklik anlayışı önermelerin anlamlı olup olmadığıyla ilgiliyse felsefede söylenemez olanın alanı da belirlenmiş olur. (D. A. Alkayış 38).

İlk dönem analitik dil felsefesinin dilin mantıksal yapısıyla ilgilenen ve önermelerin doğruluğu ya da yanlışlığı üzerinden bu mantıksal yapıyı açıklamaya çalışan bir anlayışı olduğu sonucuna varabiliriz. Wittgenstein'in İkinci Dönem çalışmalarını ise "*Felsefi Soruşturmalar*" kitabında inceleyebiliriz.

Felsefi Soruşturmalar, felsefe tarihinde Wittgenstein'in ikinci dönem felsefesi olarak da bilinen görüşlerini ortaya koyduğu eserdir. [...] eser, felsefe tarihinde belirleyici bir yere sahiptir. Çünkü filozof, *Tractatus*'taki argümanlarını eleştirel bir yaklaşımla ele almaktadır. Ancak *Tractatus*'ta ortaya koyduğu düşüncelerin etkisi sadece felsefeyle sınırlı kalmamış, düşünce dünyasının başka alanlarında da bu etki görülmüştür. (D. A. Alkayış 42)

Tractatus'daki çalışmalarına özeleştiri getiren Wittgenstein bu eserindeki gibi çalışmaların öznesi olan “doğrulama ilkesini” dili inceleme sürecinde başat bir mekanizma olarak görmemiştir. Yazar bu dönemde dilin kullanım alanlarını da araştırmalarının bir parçası haline getirmiştir. Vedat Çelebi Wittgenstein'in “*Felsefi Soruşturmalar*” adlı çalışmasının başında, kendisinin ilk dönem çalışmalarına eleştiri getirerek başladığını filozofun bu dönemdeki araştırmalarında ilk dönemdeki “kusursuz dil anlayışı” nı geride bırakarak anlamı sözcüğün kullanımında aradığını belirtmiştir. Bunun yanında “İkinci Dönem Wittgenstein'a” göre kavramların tek bir tanımı olmadığını da aktaran Çelebi bu dönemde Wittgenstein'in kavramların anlamını belirlemek için gündelik dil içindeki kullanımlarına baktığını söylemiştir (Çelebi 76).

Wittgenstein'in “*Tractatus*”un özeleştirisini olarak tezahür eden ikinci dönem dil felsefesi araştırmaları o döneme kadar ıskalanan yeni bir kavramın dil araştırmaları sahnesine girmesine neden olmuştur. Bu yeni kavramın adı “gündelik dil”dir ve gündelik dil çalışmalarının başlangıcı Wittgenstein'in ikinci dönem çalışmalarıyla başlar. Her ne kadar Wittgenstein'in bu yeni felsefeyi bilim sahasına getirdiğini belirtsek de Vedat Çelebi, “*Gündelik Dil Felsefesi ve Austin'in Söz Edimleri Kuramı*” adlı makalesinde bu kavrama genel şeklini kazandıran kişinin Austin olduğunu söyler (Çelebi 75).

Söz edimlerinin ne olduğunu direkt bir şekilde anlatmak, bu kuramın konumlandığı yeri ve kendisini oluşturan süreci atlayarak kuramı izah etmeye çalışmak; konunun altyapısı bakımından eksiklik oluşturabilirdi. Özetle temeli anlatılmayan bir konunun detaylarının havada kalacağı düşüncesinden hareketle öncelikle kuramın oturduğu zeminin etütünü yapmanın olumlu bir katkı olacağını düşündük.

Hülasa söz edimleri, anlambilim başlığı altında ele alınan, mantıkçı pozitivistlerin kuralcı disiplinine karşı çıkıp Wittgenstein'in ikinci dönem çalışmalarının sonucu olarak ortaya çıkan "gündelik dil"i ana çalışma materyali olarak ele alan, 1950'li yıllarda Austin'in ortaya koyup John R. Searle'ün detaylandığı bir kuramdır.

5. SÖZ EDİMLERİ (SPEECH ACT)

Sözcükler tek başlarına bir anlam ifade edebilirler mi? ya da sözün anlam kazanma sürecini anlamak için sözün söylendiği ortam ve sözün bu ortama yaptığı etkinin incelenmesi gerekmez mi? Sorduğumuz iki soruya cevap vermeye ikinci sorudan başlayacak olursak söz edimlerinin dile yaklaşım tarzını da değinen bir konuya varmış oluruz.

Austin ikinci soruya kendi kurduğu dil felsefesi kanalından cevap verir. Austin'e göre dil deyim yerindeyse "suya sabuna dokunmadan" sadece insanın yaşadığı dünyanın resmini çizen bir araç değil aynı zamanda ona biçim veren bir mekanizmadır. Bu bakımdan Austin *Söylemek ve Yapmak*'ta bir şey söylemenin aynı zamanda bir şey yapmak olduğu görüşünden yola çıkar (J.L.Austin 19-20).

Söz edimleri için Austin'in 1955 yılında Harvard Üniversitesinde William James Seminerleri'nde verdiği on iki bölümlük bir dersin sonucunda yapılaşmış olan bir kuramdır diyebiliriz. *Söylemek ve Yapmak* eseri ise bu derslerin sonucunda öğrencilerin tuttuğu notlardan oluşmuş bir eserdir (J.L.Austin 12). Levent Aysever *Söylemek ve Yapmak*'ın önsöz bölümünde bu derslerin kararsız bir yapı taşıdığını belirtip derslerin içeriği hakkında bizlere bilgi vermektedir. Her ne kadar kararsız dersler olsa da Austin'in üçlü edimsöz ayrımı bu derslerin sonucunda oluşmuştur.

[...]Dizinin ilk dersinde ikili bir ayırım yapılır ("edimseller" ile "saptayıcılar"). Sonra ikinci dersten itibaren bu ikiliden biri("edimseller") mercek altına alınır ve onu diğerinden ("saptayıcılar"dan) ayrıldığı düşünülen bir nokta ("saptayıcıların doğru yada yanlış olmalarına karşılık "edimsellerin" isabetli ya da isabetsiz olmaları) derinleştirilmeye çalışılır. Dördüncü dersin sonunda yapılan ikili ayırımın ilerlenen yolda giderken bulanık bir hale geldiği görülür. Dizinin beşinci, altıncı ve yedinci derslerinde, ikinci dersten itibaren mercek altına alınıp diğerinden ayrılmaya çalışılan şey ("edimseller") için başka ayırıcı özellikler aranır, (dilbilgisel biçim, belirtik tenel biçim) , ama yedinci dersin sonunda bütün bu girişimlerin başarısız olduğu ilan edilir ve yeni bir başlangıç yapmak gerektiği belirtilerek ders bitirilir. Sekizinci derste bu başlangıç yapılır ("söz edimleri") ve üçlü bir ayırım ortaya atılır("düzsöz", "edimsöz", "etkisöz").

İlerleyen derslerde bu yeni ayrım derinleştirilir ve en sonunda başta yapılan ikili ayrım sonraki üçlü ayrım içinde eritilerek baştan beri ayrılmaya çalışılan şeyin (“edimsellerin”) genel ve yaygın olma bir durum (söz edimlerinin genel yapısı) olduğu ileri sürülür ve söz konusu genel ve yaygın durum içinde beşli bir sınıflandırma yapılarak ders dizisi bitirilir (J.L.Austin 12-13).

Austin’in yaptığı dersler her ne kadar “kararsız ve sıkıcı” olsa da dilbilim çalışmaları içerisinde yeni bir disiplinin temellerinin atıldığı dersler olarak nitelendirilebilir. Levent Aysever *Söylemek ve Yapmak* kitabına yaptığı sunuş bölümünde bu süreci şu şekilde aktarmıştır:

Austin dersini baştan sona doğru (1,2,3,...12) planlarken felsefede bir sorunun nasıl çözüleceğini, sondan başa doğru(12,11,10,...1) planlarken ise “bir şey söylemek, bir şey yapmaktır” diye özetlenebilecek dilin edimselliği düşüncesinden yola çıkarak geliştirdiği bir kuramı temellendirmeye çalışmaktadır.

Alıntıdan hareketle “edimsellik düşüncesinin” söz edimleri kuramı için temel teşkil ettiğini belirtebiliriz. Aysever bu düşüncüyü Austin’in “*Söylemek ve Yapmak*” adlı eserinin üzerine yükseldiği temel düşünce olarak belirtmiştir (J.L.Austin 25). Aysever, Austin’in 7. dersine kadar edimselliğin, ad ya da sıfat olarak kullanıldığında “saptayıcı” dediği betimleyici kullanımından biçimsel olarak farksız; işlevsel olarak farklı bir anlatımı olduğunu işaret eder. Austin bunu yaparken iletişimde dilsel davranışın detaylarını keşfetmek ve dilin betimlemek/ bildirmek dışında başka işlevlerinin de olduğunu göstermek amacındadır.

Austin William James semineri bünyesinde Harvard Üniversitesinde yaptığı ilk derste, bir evlenme töreninde kadın ve erkek tarafından karı koca olduklarını belirten “evet”, bir geminin denize indirilmesi sebebiyle düzenlenen törende bir kişinin şampanya şisesini geminin pruvasında kırarken söylediği ‘Bu gemiye Queen Elizabeth adını veriyorum’ bir kişinin ailesine miras bırakırken söylediği ‘Saatimi kardeşime emanet ediyorum’ ve bahse giren iki kişiden birinin diğerine söylediği ‘Seninle lirasına bahse girerim ki, yarın yağmur yağacak’ gibi bir olguyu bidiriyormuş gibi görünen fakat doğru ya da yanlış olmayan cümle örnekleri üzerinde durur (Searle 13-14).

Cümlelere baktığımızda cümlelerin amacının sadece bir bildirim yapmak değil, bu cümlelerle iletişen insanların hayata müdahale ettiği sonucunu çıkarırız. Sözcelendiğinde iletişime geçen kişilerin bir “edime” ulaştığı cümleler olan cümlelere Austin “edimseller” adını vermiştir (Searle 14).

Bir şey yapmanın değerlendirilmesi ise doğrulanıp yanlışlanabilen bir kavramdan ziyade isabetli ya da isabetsiz kavramıyla belirtilebilecek bir işlem olabilir. Söz edimlerinin amacı bir sözcüyü doğrulamak ya da yanlışlamak değildir. Söz edimleri sözcenin yerinde olup olmadığını sorgulayan bir disiplindir.

Peki yerindelik koşulları söz edimleri için ne ifade etmektedir?

Austin “Konuşanın kişinin sözcelediği edimsel bir tümce ancak belli koşullarda yerinde olabilir” (J.L.Austin 14) diyerek yerindelik kavramının söz edimleri için anahtar kavram olduğunu belirtmiştir. Örneğin su ya da meşrubat içen iki arkadaşın birinin bardağını havaya kaldırıp “şerefe” diyerek diğer arkadaşını bardakları tokuşturmaya davet etmesini ele alalım. Burada “şerefe” kelimesinin bardakların tokuşturulması fiilinin oluşması açısından dile getirilmiş bir teklif sözü olduğunu belirtebiliriz. Fakat örneğimizdeki edimin gerçekleşmesinde bir sorun oluşmuştur. Şerefe kelimesi uyuşmsal (kural) olarak alkol alınırken söylenen bir sözcüktür. Bu örnekte ise alkol yerine meşrubat kullanıldığı için edimin “yerinde olmayan” bir edim olduğunu belirtebiliriz.

Kendi örneğimizin ardından Austin’in “*How to Do Things with Words*” kitabında verdiği, bizimde yukarıda yer verdiğimiz “Bu gemiye ‘Queen Elizabeth’ adını veriyorum.” örneğini Levent Aysever’in izahıyla birleştirerek yerindelik koşullarını(felicity conditions) sıralayacağız:

Austin’e göre konuşan kişinin söylediği edimin yerinde olması için bir takım koşulların oluması gerekmektedir. Örneğin yukarıda verilen gemiye isim verme edimi geminin zaten bir adı varsa ve gemiye ad veren kişi bir tören içinde bunu yapmıyorsa edim yerinde olan bir edim değildir.

Austin yerindelik koşullarını A, B ve C olarak ayırdığı üç ana başlık üzerinden altı kural halinde sıraya koymuştur. A başlığının iki maddesine göre bir edimin yerinde olması için kabul edilmiş belli bir uyuşimsal işlemin olması ve kişilerin sözcelenme ortamına uygun olan kişiler olması gerekir.

B başlığının iki maddesine göre işlemi yani konuşmayı gerçekleştiren kişilerin işlemi yaparken bunu doğru ve eksiksiz bir biçimde yerine getirmesi gerekmektedir.

Austin, C başlığının iki maddesinde ise konuşan kişilerin edimsel cümleleri söylerken gerçekten bu edimi gerçekleştirecek duygu, düşünce ve yönelimlere sahip olmuş ve konuşmanın sonunda kişilerin sözcilediği edimleri gerçekten yapmışlarsa edimin yerinde bir edim olacağını aktarmıştır. Austin'e göre bu altı kurala uymayan edimlerin hiçbiri yerinde bir edim değildir (Searle 15).

Austin buraya kadar bir sözediminin “yerinde” olması için gerekli şartları belirtmiştir. Yerinde olmayan edimsözler hakkındaki tümce örnekleri de konuyu daha iyi anlamlandırmamız açısından önemli bir noktadadır. Levent Aysever Searle'ün “*Söz Edimleri*” kitabına yaptığı sunuş bölümünde Austin'in yerinde olmayan edimlere değinirken verdiği örnekleri aktarmıştır. Bu örneklerden biri resmi nikâhlı kocanın eşini boşamak amacıyla söylediği “üçten dokuza boş ol” cümlesi yerinde bir tümce değildir. Çünkü İslam dinine göre bu sözü söylemek için dini nikâhlı olmak gerekir. Bu yüzden bir tümcenin bir geçerliliği yoktur ve uyuşimsal değildir. Kocanın eşine söylediği ‘boş ol’ cümlesi ancak bireyler arasında yapılan bir dini nikahla mümkün olabilir. Dolayısıyla edimin yerinde olması aynı zamanda edimin uyuşimsal olmasına bağlıdır. Örnekleri çeşitlendiren Aysever yukarıda verdiğimiz örneğin yanında, evli bir erkekle bekâr bir kadının evlenme merasiminin yapıldığı sırada, nikah memurunun ‘Sizi karı koca ilan ediyorum’ cümlesi örneğini verir. Bu örnekte de uyuşimsal bir durum olmadığı için edim yerinde değildir. Evli bir erkekle bekâr bir kadının evlemesi mümkün olmayacağından ‘ilan etme’ edimi yerinde olmayan bir edimdir.

Austin ‘Seninle ... lirasına yokum ki yarın yağmur yağacak’ ve aslında gelme niyetinde olmayan bir kişinin ‘Söz yarın geleceğim’ gibi söylemlerini de yerindelik koşullarına göre incelemiş ve bahse girme ve söz verme edimlerinin yerinde olmadığını belirtmiştir. Bunun nedeni, ilk cümlede aslında bir bahse girme durumunun olmaması, ikinci cümlede ise sözün tutulmaması durumudur (Searle 15). Austin’in yerinde olmayan söz edimleriyle ilgili verdiği örneklerden gözümüze çarpan söz verme edimiyle ilgili olan örnektir. Bu örnekte gelecekle ilgili bir söz verilmiştir ki gelecekte bu durumun gerçekleşip gerçekleşmemesi edimselliğin gerçekleşip gerçekleşmemesiyle doğru orantılıdır.

Yerinde olmayan edimleri de tasnif eden Austin, yukarıda söz ettiğimiz altı kurala ayırdığı yerindelik koşullarından ilk iki kurala (uylaşım sal bir işlem olması ve işlem için uygun koşulların ve kişilerin olması) uymayan edimsözleri “silahın ateş almaması” durumuna benzetip bu edimleri “tutukluk yapmış(misfire)” edimler olarak niteler. Kişinin ağzından çıkan herhnagi bir edimsel tümcede o tümcenin belirttiği duygulara ve düşüncelere sahip olamaması ve kişinin edimi gerçekleştirmemesi durumunda olan edimlere ise Austin “kötüye kullanılmış(abuse)” nitelendirmesini kullanır (Searle, s. 15).

Austin, edimselliğin yerindelik koşullarını vererek tüm fiil cümlelerinin edim olamayacağını da ortaya koymuş olur. Austin tarafından sınırları belirlenen edimselliğin (söz edimlerinin) saçakları yine Austin tarafından yapılan derslerde ortaya konmuştur.

[.....]Başka bir deyişle, belli bir iletişim ortamında dinleyen kişiye bir şey anlatmak amacıyla bir tümce ürettiği her durumda, konuşan kişi, o tümceyi söylerken bir şey yapar; yani bir söz ediminde bulunur. Bildirimde bulunmak da yalnızca bunlardan biridir. Austin’e göre, iletişim ortamlarında bizi dinleyenlere bir tümce ürettiğimizde yerine getirdiğimiz edim anlamında bir söz ediminde bulunduğumuzda şu üç edimde bulunmuş oluruz: (1) Düz söz edimi (locutionary act) (2)”edimsöz edimi”(illocutionary act), (3)”etkisöz edimi”(perlocutionary act). (Searle 17)

Tezimizin söz edimlerinin içeriği ile ilgili olan bu kısma kadar Austin'in kuram hakkındaki açıklamalarına ve çözümlmelerine yer veriyoruz. Austin'in öğrencisi Searle'ün kuram hakkında Austin'den farklı düşünceleri vardır. Bunların içeriğini Searle'e ayıracağımız bölümde ayrıntısıyla açıklayacağız.

Yukarıda Austin'in edimleri üçe ayırdığını belirtmiştik. Bunlardan düzsöz edimini Austin'in edimlerinin temeli olarak niteleyebiliriz. Çünkü Austin bu edimi seslendirme, dillendirme ve anlamlandırma olarak üç alt edime ayırmıştır.

Seslendirme edimi, insanın bir takım sesler çıkarma edimidir. Konuştuğumuz zaman kelimelerin kökünde bulunan seslere Austin "seslem" adını vermiştir. Dillendirme edimi ise belli sözcükleri üretme, bu sözcükleri söylendiği dilin dilbilgisine uygun şekilde tonlayarak söyleme edimiyken anlamlandırma edimi ise bir dilin içindeki ses bütünlerini belli bir şeyi anlatmaya çalışarak ve göndermede bulunarak üretme edimidir (Searle 18).

Levent Aysever yukarıda açıklamasını yaptığımız üç edimi "Kedi paspasın üzerinde" örnekleriyle açıklamıştır. Bu cümleye göre seslendirme edimi: 'k', 'e', 'd', 'i', 'p', 'a', 's', 'p', 's', 'a'..... şeklinde gerçekleşmektedir ki bizim harf dediğimiz en küçük birimlere Austin seslem(phone) adını vermiştir. Dillendirme ediminde ise bu cümle Türkçe'nin kurallarına göre sondan eklemeli bir şekilde 'kedi', 'paspas' –ın 'üzeri' ve '-de' şeklinde hecelerın birleşimi şeklinde söylenmiştir. Aysever bu edimde üretilen durumun "dillendirim" (pheme) olduğunu belirtmiştir. Yukarıda anlamlandırma ediminin aslında bir göndermede bulunma edimi olduğundan bahsetmiştik. Aysever verilen örnek üzerinden kedi sözcüğü sözcelenirken evin kedisine göndermede bulunulduğunu ve paspas sözcüğünün de evin önündeki belirli bir paspasa gönderme yaptığını ek olarak "paspasın üzerinde" diyerek cümlenin bir anlamlandırma işlevine geçtiğini belirtmiştir. Austin bu edimde üretilen şeye ise anlamlandırım (rheme) demiştir.(Searle 18).

Aysever, bu üç edimle ilgili dikkat edilmesi gereken bazı noktalara Searle'ün “*Söz Edimleri*” kitabında yaptığı sunuş bölümünde değinmektedir. Biz bunları özetleyerek vermeye çalışacağız:

1) Dillendirme ediminde bulunmak seslendirme ediminde bulunmayı gerekli kılar.

2) Belli bir dilin söz varlığında yer alan öğeleri arka arkaya sıralamak dillendirme ediminde bulunmak için yeterli değildir. Austin cümleinin arka arkaya sıralamanın dışında bu sıralanış yapılırken belirli bir tonlamaya ve dil bilgisi kurallarına uygun olmasına da önem verilmesi gerektiğini vurgulamıştır.

3) Dillendirme edimi, özü gereği (tonlama, bu sırada yapılan jest ve mimikler de dahil) taklit edebilen, yinelenen bir edimdir. Buradan taklit edilen sözün bir edim olduğu sonucu çıkmamalıdır. Kişi sadece yapılan edimi taklit ederek bildirip, aktarabilir.

4) Anlatma ile gönderme edimleri, anlamlandırma ediminde bulunurken yerine getirilen yardımcı edimlerdir. Bu edimleri yerine getirmeden bir anlamlandırma ediminde bulunmak pek olanaklı değildir.

5) Bir anlamlandırma ediminde bulunmadan bir dillendirme ediminde bulunmak olanaklıdır. Örneğin İngilizce'yi bilmeyen biri İngilizce bir cümleyi yineleyerek seslendirebilir. Ama tam tersinin mümkünatı yoktur.

6) Aynı dillendirim, başka bir deyişle aynı tümce, farklı bir iletişim ortamında farklı bir şey anlatmaya çalışılarak ve farklı bir şey anlatmaya çalışılarak ve farklı bir şeye göndermede bulunarak sözcelenebilir. ‘Kedi burada değil’ cümlesi herhangi bir kedi için söylenebilirken aynı şekilde cümlede ‘kedinin olmadığı bildirilen’ mekân Zeynep’in odası ya da Mehmet’in odası olabilir. Bu bakımdan anlamlandırmaların aynı anlamlandırma olmadığı sonucuna ulaşırız.

7) Dillendirim (tümce) dilin bir birimidir; hatalı bir dillendirime “saçma” (nonsense), “anlamsız” (meaningless) denir. Anlamlandırım ise bir iletişim birimidir; hatalı bir anlamlandırma ise bir iletişim birimidir; hatalı bir anlamlandırım “bulanık”(vague), “boş”(void) ya da “belirsiz”(obscure) denir (Searle 18-19).

Austin'in üç saçağa ayırdığı söz edimlerinin ilk başlığı olan düzsözleri açıklamış olduk. Bundan sonraki adımda Austin'e göre edimsözlerin tasniflendirmesini açıklayacağız. Buna göre Vedat Çelebi bir şey yapıp söylerken yaptığımız işlere edimsöz diyen Austin'in bu edimsözleri beş grupta topladığını ve bunların karar verme, hak kullanma(atama yapmak, emir vermek), yükümlülükler altına girme, tutum ve davranışlar sergileme ve konuşma sırasında yapılanlar olduğunu belirtmiştir (Çelebi 81).

Vedat Çelebi'nin "*Gündelik Dil Felsefesi ve Austin'in Söz Edimleri Kuramı*" makalesinden alıntıladığımız bu bölümde edimsöz ediminin üzerinde dururken şu noktaya dikkat çekmemiz gerekir; Karar vermek, bir gücü kullanmak, yükümlülük altına girmek, tutum ve davranışlar sergilemek ve konuşma sırasında yapılanlar vs. iletişim ortamlarında konuşan kişilerin dinleyen kişilere bir şey söylerken gerçekleştirdiği işlerdir.

Düzsöz edimiyle edimsöz arasındaki fark edimsözün tanılanmasına katkı yapacak vaziyettedir. Düzsöz bir bakıma bir anlam üretme edimi iken edimsöz edimi ise üretilen cümlenin etkisi ya da gücüdür.

Austin'e göre, bir şey söylenirken yerine getirilen bu edimler, söylenen şeyin, yani belli bir iletişim ortamında üretilen tümcelerin "edimsöz güçleri"dir (illocutionary force). İletişim ortamlarında kullanılan tümcelerin işlevini gösteren bu güç her gözardı edilmiş ve sorun düzsöz düzeyinde ele alınmıştır. Oysa düzsöz düzeyinde sorun bir "anlam"(meaning), yani bir "anlatmaya çalışma ve gönderme"(sense and reference) sorunu; edimsöz düzeyinde ise "güç"(force) sorunudur. Bu ikisi, yani anlam ve güç birbirinden ayrılmak zorundadır. Austin iletişim sırasında kullanılan tümcelerin taşıyabilecekleri edimsöz güçlerinin, başka bir deyişle tümce söylenirken yerine getirebilecek edimsöz edimlerinin sayısının binlerle ifade edilebileceği görüşündedir. Ona göre, bir dilin söz varlığında yer alan ve bu güçleri adlandıran fiillerin sayısı bunun kanıtıdır. (Searle 20)

Alıntıda bahsedilen bu zorunluluk edimsözlerin ortaya çıkmasına temel hazırlamıştır. Her ne kadar edimsöz fiillerinin sayısı çok fazla olsa da Austin bunları belli başlı 5 başlık içerisinde toplamıştır. Yukarıda Vedat Çelebi'nin yaptığı kategoride bu başlıklardan bahsedilmektedir. Buna karşın Austin'in tasnifinin de konuyu detaylandırmak için iyi bir veri olacağı düşüncesindeyiz.

1) Karar belirticiler (verdictives): Bir karar verirken söylenen cümlelerin (yargıç veya bir hakemin kararı) edimsöz güçleridir. Burada, verilen ya da bildirilen kararın kesin olması gerekmez. Bu bir tahmin, sanı, bir takdir de olabilir.

2) Yaptırıcılar (exercites): Bir güç, bir hak, bir erk kullanılırken sözcelenen tümceler taşıdığı edimsöz güçlerini kapsar. Örneğin, atama, oyunu belirtme, emretme, üsteleme, uyarma birer yaptırıcıdır.

3) Yükleyiciler (comissives): Söz verme gibi konuşan kişiyi bir şey yapmakla yükümlü kılan sorumluluklar altına girilirken sözcelenen tümceler edimsöz güçleri bu ulama girer. Bunun yanı sıra, söz verilmeksizin bir yönelim dile getirilirken kullanılan tümcelerle ,birini desteklemek gibi daha belirsiz durumlarda üretilen tümceler edimsöz güçlerini de içerir bu ulam. Austin yükleyicilerin yaptırıcılarla ve karar belirticilerle yakın bağlantıları olduğuna dikkat çeker.

4) Davranış belirticiler (behabitives): Austin'e göre çok karmaşık olan bu edimsöz gücü tutumlarla ve davranışlarla ilgilidir. Örneğin, özür dileme, kutlama, saygı sunma , taziyede bulunma, beddua etme, meydan okuma bu sınıfa girer.

5) Serimleyiciler (expositives): Austin tanımlamakta güçlük çektiğini belirttiği bu son edimsöz gücünü şöyle açıklar: Bunlar sözcelendiğimiz tümceler bir uslamlamanın ya da bir söz alış verişinin akışı içindeki yerini; daha genel bir anlatımla iletişim sırasında tümcelerimizi nasıl kullandığımızı gösterir. Örneğin yanıtlama, Kabul etme, varsayma, açıklama birer serimleyicidir. (Searle 21)

Austin, tıpkı düzsözlerde olduğu gibi edimsözlerde de bu edim türünün gerçekleşmesi için bazı kuralların bulunduğunu belirtmiştir. Austin bunları kavramanın gerçekleşmesi (securing uptake), etkisini gösterme (taking effect), gerekli tepkinin verilmesi ya da ardışık davranışın gösterilmesi (inviting a response or sequel) olarak ayırmıştır (Searle 22).

1. Kural, söyleyen ile dinleyici arasında olan iletişimle ilgili bir kuraldır. Konuşan kişi herhangi bir şeyi sözcelerken göndermede bulunulan şey, anlatılmaya çalışılan şey ve bu sırada yerine getirilen edimsöz edimi dinleyen kişi tarafından anlaşılmadıkça bu edimsöz başarılıdır denilemez. Örneğin Bir kişinin “Çığ geliyor!” diye bağırması sonucunda bunu dinleyen kişi ya da kişilerin, bağırın kişinin “çığ”a bir göndermede bulunduğunu ardından bağırın kişinin “geliyor!” sözüyle çığın düştüğü yerdeki insanlara tehlike teşkil edecek bir durumu anlatmaya çalıştığını dinleyen kişi ya da kişiler anlarsa edim başarılı olmuş olur.

2. Kural, yani etkisini gösterme kuralı ise edimsöz edimlerinin ardışık bir davranış silsilesi yaratmasının gerekli olduğuyla ilgilidir. Austin etkisini göstermeyen bir edimsöz edimin başarısız olduğunu belirtmiştir (Searle 22). Örneğin İstanbul Bakırköy’de bir park açılışına katılan Belediye Başkanı açılışını yaptığı parkın adını “Barış” olarak ilan etme ediminin başarısı bu parkın daha sonra başka bir adla anılmamasına bağlıdır. Eğer park bu adla anılmaya devam ederse ad verme edimsözü başarılı bir edimsöz olur.

3. Kural ise bir kişi sözceme yaparken sözcelenen edimsözün hayata bir etki yapması ile ilgilidir (Searle 22). Örneğin, iş görüşmesine giden bir insana, insan kaynakları sorumlusunun işi kabul ediyor musun? sorusunun sonrasında, bu kişinin işi kabul etmek ya da kabul etmemek noktasında iki tercih hakkı vardır. Teklif kabul edilirse edimsöz ediminin gerektirdiği başka bir davranış yapılmalıdır. Bu da işe girmektir.

Austin'in edimsöz çeşitleri ayrıştırmadaki son basamağı "etkisöz edimi"dir. Edimsöz "birşey söylerken bir şey yapma" ise etkisöz edimi "bir şey söyleyerek bir şey yapmadır." (ya da bir şey söyleyip bir şey yaptırmaktır.) Etkisözler bu bakımdan edimsellerin içindeki en "kinetik" olanıdır. Çünkü bu edim, sözcelendiğinde sözcileyen kişiyi de dinleyen kişiyi de etkisi altına alabilen ve iletişimdeki tüm unsurların hareketlerini yönlendirebilecek bir güce sahiptir. Tolstoy'un *Savaş ve Barış* kitabından aldığımız pasajdan bu edimi açıklamaya çalışalım.

"Öyle sanıyorum ki, bizim o sevimli Vintzengerode'mizin yerine oraya size göndermiş olsalardı, siz Prusya kralını bir anda bu işe razı ederdiniz. O kadar güzel konuşuyorsunuz ki! Çay rica edebilir miyim?" (Tolstoy 56).

Pasajdaki "rica edebilir miyim?" söz öbeğini ele alırsak kişi "çay rica edebilir miyim?" diyerek çayı getirecek kişiye göndermede bulunur. "Rica edebilir miyim?" sözü ile kişinin çayı getirmesini anlatmaya çalışır. Buraya kadar düzsöz edimi gerçekleştirilmiştir. Bunun yanında kişi bu tümceyi sözcülerken kendisine çay verilmesini istediğinde edimsöz edimi gerçekleşmiş olur. Son olarak, çay rica eden kişi bu cümleyi söyleyerek bu ricanın muhatabı olan kişinin, çayı getirmesini sağlayabilir. Bu kısımda onun yerine getirdiği etkisöz edimidir.

Çayı rica eden kişi, çayı istediği kişinin duygularında, düşüncelerinde ve eylemlerinde isteyerek bir etkileme yoluna gitmiştir. Bu tür bir edimsellik "istenmeden de yapılabilir" (Searle 23). Örneğin, bir insanı öldürme amacıyla olan bir kişinin başka bir kişiye "Adam öldürmenin cezası nedir?" sorusuna karşılık kişinin ona verdiği müebbet hapis yanıtını vermesi, soruyu soran kişinin adam öldürmekten vazgeçmesine sebep olabilir. Yukarıdaki örneğe verilebilecek "müebbet hapis" yanıtı kişinin kararında bir kırılma gerçekleştirmiştir. Fakat yanıtı veren kişinin bu kırılmadan haberi olmayabilir.

Levent Aysever, Searle'ün adı geçen eserinde yaptığı sunuş bölümünde "insanların birbiriyle olan iletişimleri sırasında birbirlerinin duygu, düşünce ya da eylemleri üzerindeki etki yapmasını ya da yapmamasını" etkisözlerle bağlamıştır (Searle 24).

Sonuç olarak Austin'in etkisözleri sözcelendiğinde ürün yaratabilecek edimler olarak nitelendirdiğini söyleyebiliriz. Bu noktada etkisözleri açıklamanın diğer bir yolunda bu edimlerin edimsöz edimlerinden farkını belirtmek olduğunu söylemek gerekir.

Austin, etkisöz edimlerinin ürünü olarak yaratılabilecek sonuçları (1) "etkisözel bir hedefe ulaşmak" (2) "etkisözel bir ardışık davranışa yol açmak" diye ikiye ayırır. Örneğin 'Boğa saldıracak' uyarısını alalım. Konuşan kişinin bu sözleri iki sonucu da yaratabilir: Hem dinleyen kişiye tehlikeyi haber verme hedefine ulaşabilir hem de dinleyen kişinin söz gelişi kaçması gibi ardışık bir davranışa yol açabilir. Ancak Austin'e göre, dinleyen kişi her zaman bu iki sonucun ikisini birlikte yaratamayabilir. Örneğin bir görüşe karşı çıkarak karşı tarafın görüşünü değiştirme hedefine ulaşamayabilir ama karşı tarafın bizim görüşümüzün haklı olduğu konusunda ikna olması gibi ardışık bir davranış yaratabiliriz. [...] Söz gelişi, hedef dinleyen kişiye tehlikeyi haber vermek olan 'Boğa saldıracak' uyarısı, dinleyen kişinin o sırada yapmakta olduğu işi bırakması sonucunu yaratabilir. Buna karşılık hedefi bu olan 'Yapma!' buyruğu da dinleyen kişide bir tehlike olduğunu inancının oluşması gibi bir sonuca yol açabilir. Kimi etkisöz edimleri karşımıza her zaman, ardışık bir davranış yaratma edimi olarak çıkar. Örneğin şaşırtmak, üzme, utandırmak böyle edimlerdir. Austin'e göre bu son tür etkisöz edimlerinin, onları ötekilerden ayıran önemli bir özelliği vardır: Bunlar edimsöz edimi kalıbında dile getirilmesi olanaklı olmayan edimlerdir. (Searle 25-26)

Alıntıyı özetleyecek olursak edimsöz ediminin şartı kullanılan araçların uyuşumsuz olmasıdır. Fakat tıpkı yukarıdaki karı koca örneğinde olduğu gibi etkisözlerde böyle bir şart yoktur. Son olarak bu üç edimsöz türünün arasındaki sözcük düzeyindeki farkı Austin'in "*Söylemek ve Yapmak*" kitabından yaptığımız alıntıyla kristalize hale getirelim.

Bir edimde bulunmanın bir başka anlamı (C anlamı) da şu: Bir düzsöz ediminde, o sırada da bir edimsöz ediminde bulunmak, başka bir tür edimde daha bulunmak olabilir. Bir şey söylemek çoğu zaman hatta normal olarak, dinleyicinin, konuşan kişinin, ya da başka kişilerin duyguları, düşünceleri, ya

da eylemleri üzerinde dolaylı etkiler yaratacaktır: Bu, tasarladığımız, niyetinde olduğumuz, ya da amaçladığımız bir şey olabilir; dolayısıyla da, bunu düşünerek, konuşan kişinin, düzsöz ya da edimsöz ediminde bulunmaya ya(C.a) dolaylı göndermeler yapan ya da (C.b) hiç gönderme yapmayan bir terminoloji kullanarak bir edimde bulunmuş olduğunu söyleyebiliriz. Bu tür bir edimde bulunmaya, bir “etkisöz” ediminde bulunmak, yerine getirilen edime de, uygun olduğu yerlerde –esas itibariyle(C.a) kapsamındaki durumlarada- “etkisöz” diyeceğiz. Bu düşünceyi şimdi daha özenli bir biçimde açıklamaya girişmeden –elbette buna da ihtiyaç var- sadece örnekler verelim.

(Örn. 1) Edimi, ya da Düzsöz

“Vur” ile vurmamı anlatmak isteyip “onu” ile ona göndermede bulunarak bana

“Onu vur!” dedi.

(B)Edimi, ya da Edimsöz

Onu vurmam için bana ısrar etti.(Bana onu vurmamı tavsiye etti, emret vb.)

(C.a) Edimi, ya da etkisöz

Beni onu vurmaya ikna etti.

(C.b) Edimi

Bana onu vurdurttu.” (J.L.Austin 122-123)

Özetle Austin’e göre, düzsöz, bir şey söylemek, edimsöz, bu şeyi söylerken yerine getirilen edim (bildirmek vs.) etkisöz edimi ise bir şey söyleyerek dış dünyada buna bağlı bir sonuç yaratma edimidir.

Austin’in söz edimlerini bu şekilde anlatmaya çalışması söz edimleri için ayrı bir başlangıç noktası oluşturmuştur. Birçok yerde belirttiğimiz gibi Austin, söz edimleri ile ilgili tespitlerini verdiği derslerde oluşturmuştur. Derse giren öğrenciler ise bu dersleri karmaşık olarak nitelendirmiştir (J.L.Austin 13). Austin ‘in öğrencisi

olan Searle ise Austin'in bıraktığı yerden bu kuramı tekrardan ele almıştır. Bir bakıma Austin'in eksik kaldığı yerleri tespit ederek kurama farklı bir bakış açısı getirmiştir. Bu bakımdan Searle'e ayrı bir başlık açmanın uygun olacağı kanısındayız.

5.1. Searle'e göre Söz Edimleri

Söz edimlerini Searle'e göre açıklarken her ne kadar kuramın buluşcusu Austin olsa da, kuramı asıl geliştiren ve ayakları üzerinde durmasını sağlayan kişinin Searle olduğunu belirtmemiz gerekir. Söz edimleri kuramı için böyle bir öneme sahip olan Searle, bir şey söylemenin ya da bir şey söyleyerek bir şey yapmanın içeriğini araştırmak istemiştir. “*Zihin Dil ve Toplum*” adlı kitabında normal bir konuşma sırasında ortaya çıkan akustik ses dalgalarının yardımıyla emretmek, bir şey istemek, ya da uyarıda bulunmak gibi edimlerin ortaya çıktığını belirtmektedir. Buraya kadar Austin'le hemen hemen aynı çizgide görünen Searle'ün Austin'le farklılaştığı nokta ise düzsöz-edimsöz ayrımının gereksizliği konusundadır.

Searle, Austin'in düzsöz-edimsöz ayrımını “*Austin on Locutionary and Illocutionary*” başlıklı yazısında ele alır ve bunun uygun bir ayrım olmadığını ileri sürer: Yapılan ayrım, belirli bir anlamla bir tümce sözcelemek ile belirli bir güçle bir tümce sözcelemek arasında yapılan bir ayrımdır. Bu ayrıma göre ‘Bunu yapacağım’ sözcelemi bir söz verme, bir bildirim, bir tehdit, bir uyarı gücü taşıyabilir ama bu tümcede ‘yapmak’ ile anlatılmak istenen her iletişim ortamında aynıdır. (Searle 27)

Ayrı bir örnek olarak “Ben kesinlikle buradan gidiyorum” tümcesi konuşulduğu ortama göre ayrılma, tehdit ya da ısrar etmek olarak anlaşılabilir. Fakat “gidiyorum” sözcelemi söylendiği her ortamda “gitmek” fiilini gerçekleştirmek isteyen bir kişinin sözcelemidir. “Gidiyorum” fiili söylendiğinde ayrıca bir edim ortaya çıktığından dolayı bu cümle için düzsöz-edimsöz ayrımının tam olarak yapılabileceği söylenemez. Anladığımız kadarıyla Searle'de bu ayrımın imkânsızlığından bahsedererek Austin'in düzsöz- edimsöz ayrımına karşı çıkmıştır.

Searle'e göre, Austin'in düzsöz-edimsöz ayrımının ayrıntılarına inildiğinde. Bu ayrımın karşımıza (çıkardığı sorun kendini iyice belli eder. O,

seslendirme, dillendirme ve anlamlandırma olmak üzere üç alt edime ayırdığı düzsöz edimini, edimsöz edimiyle karşılaştırırken şu örnekleri kullanmaktadır:

Düzsöz: ‘Kurşunla’ ile bir silahla ateş etmeyi anlatmaya çalışıp ‘o’ ile A gibi belli bir bireye göndermede bulunarak “Onu kurşunla” dedi.

Edimsöz: Beni onu kurşunlamaya zorladı (ya da bana onu kurşunlamamı önerdi, emretti vb.).

Düzsöz: Bana “Yapamazsın” dedi.

Edimsöz: Yapmama karşı çıktı.

Austin, burada, düzsöz örneklerini verirken dolaysız anlatıma, edimsöz örneklerini verirken ise dolaylı anlatıma başvurmaktadır. Başka bir deyişle düzsözü örneklendirirken tırnak imini kullanmakta, buna karşılık edimsözü örneklendirirken kullanmamaktadır.

Austin bu örneklendirme yolunu, başka bir yerde daha, ama bu kez düzsöz ediminin iki alt edimini, yani dillendirme edimi ile anlamlandırma edimini karşılaştırırken kullanır. Burada dikkat çeken nokta şudur: Bu defa, düzsöz ediminin alt edimlerinden biri olan anlamlandırma edimini, tıpkı edimsöz edimin örneklendirirken yaptığı gibi, dolaylı anlatımla dile getirmektedir.[.....]. (Searle 28-29)

Levent Aysever, Austin’in düzsöz edimi parçası olarak kabul ettiği anlamlandırma ediminin, Searle’ün “edimsöz fiili” olarak aktardığını dile getirir (Searle 29). Örneklerde ki “Bana Oxforda’mı, yoksa Cambridgete’mi olduğunu sordu”, “Defolmamı söyledi”, “Orada olacağını söyledi” cümlelerinde bir sözce ortaya konulurken aynı zamanda bir edim gerçekleştirilmiştir. Bu bakımdan Searle bu iki edimin ayrılmayacağını belirlemiştir. Hatta tespitini bir adım öteye götürerek edimsöz edimi olmayan hiçbir anlamlandırma ya da düzsöz ediminin olmayacağını söylemiştir (Searle 29). Buradan yapacağımız çıkarım, bir şey söylemenin sonucunda ortaya çıkan davranışsal ürünün edimi olan edimsözün içeriği hakkındadır. Bu edim sayesinde ortaya bir edim gücü çıkmaktadır.

Searle Austin'e yaptığı itirazları üç başlığa ayırır. Bunlardan ilki her şeyin anlatılabilir ve dile getirilebilir olduğunu anlatan ve dilegetirebilirlik ilkesi olarak da bilinen başlıkken ikinci başlık bir tümcenin anlamını cümlenin bütün anlamlı birleşenleri tarafından belirlenmesini anlatır. Searle'ün üçüncü itiraz noktası ise çok önemlidir çünkü Searle bu başlıkta edimsöz edimlerini birbirinden ayırırken başvurulacak ilkelerin farklı olduğundan bahseder.

Söz edimlerinin anlambilim başlığı içinde araştırma yapan bir disiplin olduğunu yazımızın birçok yerinde belirtmiştik. Searle her dilsel iletişimin dil edimleriyle olacağını belirtirken dilsel iletişim biriminin salt bir simge, sözcük ya da tümce örneğine dayanmadığını, bu birimin söz ediminde bulunurken simge, sözcük ya da tümce edimi olduğunu belirtmiştir.

Searle düz bir konuşmanın ya da herhangi bir yazı yazma işleminin bir söz edimi olduğunu savunmuştur. Söz edimleri ise bu iletişimin en küçük ve en temel birimidir (Searle 83).Searle, iletişimin en küçük ve en temel birimi olarak nitelendirdiği söz edimlerini incelemenin dil araştırmalarının temel odağı olması gerektiğini söyler. Searle'e göre bir dili konuşmak kurala dayalı olan bir eylemdir ve bu kurallar incelenirken söz edimleri es geçilerek yapılan bir araştırma sadece biçime dayalı bir çalışmadır.

[...]Bu yaklaşıma, böyle bir soruşturma yalnızca bir dil kuramı ile bir eylem kuramının kesişme noktasını ele alıyor diye karşı çıkılabilir. Bu itiraza yanıtım şu olurdu.[...] Evet, kurala dayalılık söz konusu olduğu için dil kuramının ayrı bir soruşturma isteyen biçimsel yönleri vardır. Fakat, bu biçimsel yönlerin söz edimleri içindeki rollerini incelemeden yalnızca bu biçimsel yönleri incelemek, nakit para ile kredinin ticari işlemlerdeki rolünü incelemeden, ticari hayatta geçerli nakit ve kredi sistemlerini incelemeye benzerdi. Söz edimleri soruşturmasını bir yana bırakan bir dil soruşturmasında çok şey söylenebilir, fakat böyle saf biçimsel bir kuram mutlaka eksik olur. Bu, beysbolü bir oyun olarak değil de, sırf bir biçimsel kurallar dizgesi olarak ele almak gibi olurdu. (Sevinç 84)

Tümçenin anlamını biçimin boyunduruğundan kurtarmak isteyen Searle bu noktada Austin'e karşı itirazlarının bir basamağı olan dilegetirebilirlik ilkesini, söz edimlerini inceleme aşamasında temel bir nokta olarak görür. Searle'e göre bir dil herşeyi ifade edilebilecek güçtedir. Birey anlatmak istediği her şeyi dile getirebilir. Searle, dilegetirebilirlik ilkesini, "Söz edimlerinin incelenmesinin neden gerekli olduğu?" sorusuyla bağlantılı olarak anlatmaya çalışmıştır.

Sorunu ele alış biçimim, Saussurecü terimlerle, basitçe, bir "language" (dil soruşturmasından çok bir "parole" (söz) soruşturması olarak görülebilir. Ancak ben, söz edimleriyle ilgili, gereken niteliklere sahip bir soruşturmanın bir language soruşturması olduğunu savunuyorum. Bunun böyle olduğunu gösteren, iletişimin mutlak söz edimleriyle olduğu savının ötesinde önemli bir gerekçe var. Anlatılmak istenebilecek her şeyin dile getirilebileceği ilkesini, dile ilişkin çözümleyici bir doğru diye alıyorum. Belli bir dil, benim o dilde anlatmak istediğim şeyi anlatabilecek kadar zengin bir sözdizimine ya da bir sözvarlığına sahip olmayabilir; fakat ilkece, bu yoksul dilin zenginleştirilmesini ya da anlatmak istediğim şeyin daha zengin bir dilde dile getirmesini engelleyen hiçbir şey yoktur.(Searle 85)

Kişinin dünyayı anlatmada kullandığı dil yetersiz bir dil olsa bile, bu dili konuşan bireylerin dili geliştirebileceğini ve yetersiz bir dilin bile dilegetirebilirlik kapasitesinin yükselebileceğini belirten Searle, potansiyel olsa da bu kadar güçlü bir dillendirme ve anlamlandırmaya sahip olan bir mekanizma olan dildeki edimsöz edimlerinin düzsöz edimlerinden ayıramayacağını belirtmiştir (Searle 29).

Searle Austin'in cümleyi söyleyen kişinin cümleyi sözcelediği anda yaptığı tonlama, vurgu gibi durumları es geçtiğini dolayısıyla tümçenin anlamını sadece sözcüklerin diziliş sırasıyla sınırlı tuttuğunu belirtmiştir (Searle 30). Buna bağlı olarak edimsözleri birbirinden ayırma da kesin ölçütlerin belirlenemeyeceğini aktaran Searle Austin'in yaptığı düzsöz-edimsöz ayırımına son itiraz dayanağını da belirtmiştir.

Yerine getirilen edimsöz ediminin hangisi olduğunun belli olmadığı durumlarda, hangisi olduğunu belirlemek için bakılacak noktalar her zaman aynı değildir. Örneğin, yerine getirilen edimin ereği, söz gelişi emir ile bildirme edimleri edimsözleri gibi ereği farklı olan edimsözleri birbirinden ayıran en önemli noktalardan biridir, ama emir ile rica gibi ereği aynı olan edimsözleri birbirinden ayırmak için uygun değildir. Bu son iki edimi birbirinden ayıran şey, dinleyen ile konuşanın birbirleri karşısındaki durumlarıdır. Bunlardan başka ölçütlerde vardır. Örneğin, üstlenilen sorumluluğun derecesi(söz gelişi, bir şey yapacağına söz vermek ile bir şey yapacağı konusunda yemin etmek arasındaki ayırım buna davranır); yerine getirilen edimin o anki konuşmanın bütünü içindeki yeri(söz gelişi, söyleneni onaylamak ile söylenene itiraz etmek arasındaki ayırım buna dayanır.) vb (Searle 31).

Searle'e göre Austin yukarıda yazdığımız bu üç ilkeyi gözden kaçırmamasından ötürü düzsöz-edimsöz arasında bir ayrıma gitmiştir. Searle'ün bu noktalardan Austin'e yaptığı itirazlar aynı zamanda Searle'ün kendi edimsöz sınıflandırmasının doğmasına sebebiyet vermiştir.

5.2. Searle'e Göre Edimsöz Sınıflandırması

Yukarıda da belirttiğimiz gibi Searle, kendi sınıflandırmasını Austin'in düzsöz-edimsöz ayrımına yaptığı itirazlar üzerinden kurgulamıştır. Aysever Searle'ün "*Söz Edimleri*" kitabının başında yaptığı sunuş bölümünde, Searle'ün düzsöz-edimsöz ayrımı ile ilgili yaptığı irdelemelerin sonucunu "*Austin on Locutionary and Illocutionary*"den alıntı yaparak belirtmeye çalışır : Searle'e göre herhangi bir iletişim ortamında kendisine bir gönderimde bulunmak amacıyla dinleyen kişiye bir cümle söyleyen kişi, seslendirme edimi, dillendirme edimi, önerme edimi ve edimsöz edimi gibi edimleri gerçekleştirir (Searle 34). Bu konuyla ilgili diğer bir önemli nokta da Searle'ün kendi yaptığı edimsöz sınıflandırmasını "konuşmanın kurala dayalı bir davranış girişiminde bulunmak" olduğu savı üzerinde kurgulamış olmasıdır. Searle'e göre bir dili konuşmak aynı zamanda kurala dayalı bir davranışta bulunmak demektir (Searle 91).

Searle “*Söz edimleri*” kitabının “Anlatımlar ve Söz edimleri” bölümünde söz edimlerini ayırırken şu örneklerden faydalanmıştır:

- 1.Sam sürekli sigara içer.
- 2.Sam sürekli sigara içer mi ?
- 3.Sam sürekli sigara iç.
- 4.Sam keşke sürekli sigara içse (Searle 92).

Searle’e göre cümleler sözcelenirken ortaya çıkan anlamlar da bir kategorileşmeyi beraberinde getirir. Buna göre kişi ilk cümleyi söylerken bir kesinlemede bulunur, ikincisinde bir soru sorulur, üçüncüsünde bir emir verilir, dördüncüsünde ise bir istek dışavurulur. Searle, bu dört farklı edim gerçekleşirken kişinin dördünde de ortak olan belli edimleri gerçekleştirdiğini belirtir. Yazar “*Söz Edimleri*” eserinde bu durumu şöyle özetlemiştir:

[...]Konuşan kişi,ayrıca, bu dört farklı edimin her birini gerçekleştirirken dördünde de ortak olan belli başka edimlerde de bulunur: Hepsinde de, Sam diye belli bir nesneye göndermede bulunur(ya da onu anar veya gösterir) ve göndermede bulunduğu bu nesneye ‘sürekli sigara içer’ (ya da onun farklı biçimlerinden birini) yükler. O halde şunu söyleyebiliriz: Tümcelerin dördü de sözcelenirken gönderme ile yükleme aynı olmakla birlikte, her birinde, bu ortak gönderme ile yükleme, öteki üçünden farklı, gerekli bütün niteliklere sahip bir söz ediminin parçası olarak karşımıza çıkmaktadır. Dolayısıyla, gönderme ile yükleme kavramlarının hepsi tam anlamıyla birer söz edimi olan kesinleme, soru sorma, emir verme vb. kavramlarından ayırmak zorundayız. Bu ayırımın dayanağı, aynı gönderme ile yüklemenin farklı söz edimlerinde karşımıza çıkabilmesidir. Austin, bu dört dörtlük söz edimlerine “Edimsöz edimleri” adını vermiştir; ben de bundan böyle aynı terim dizgesini kullanacağım. (Searle 92).

Görüldüğü gibi Searle gönderme ile yükleme kavramlarının diğer söz edimlerinden özellikle edimsözlerden ayrılması gerektiğini belirtmiştir. Yukarıda verilen örnekler için ise Searle kişinin bu dört tümcenin hangisini sözcelse sözcelesin şu edimleri yaptığını savunmuştur: sözcükler sözcelemek, gönderme yapıp yüklemede bulunmak, önerme ediminde bulunmak, bildirmek, soru sormak, emretmek, söz vermek vb.edimsöz ediminde bulunmaktır. Searle bu örnekleri vererek insanın bir edimsöz ediminde bulunurken kategorik olarak önerme edimi ile birlikte sözcelem ediminde de bulunduğunu belirtmiştir. Searle aynı zamanda sözceleme edimi ile önerme ediminin edimsöz edimine karşılık gelmediğini belirtmiştir (Searle 93).

Levent Aysever ise Searle'ün bu ayrımı hakkında çıkarım yaparken dikkat edilmesi gereken edimin, edimsöz edimi olduğunu belirtmiştir (Searle 34). Searle, yaptığı sözcelem edimi, önerme edimi, edimsöz edimi ayrımının yanına Austin'le büyük ölçüde uyduğu bir edim olan etkisöz edimini getirmiştir.

[...]Bu üç kavrama şimdi de Austin'in etkisöz edimi kavramını eklemek istiyorum. Bu, edimsöz edimi kavramıyla bağlantılı, edimsöz edimlerinin dinleyen kişilerin eylemleri, düşünceleri, inançları vb. üzerindeki sonuçlarını ya da etkilerini gösteren bir kavramdır. Örneğin, düşüncelerimi gereçlendirerek karşımdaki kişiyi kandırmaya ya da ikna etmeye; birini uyararak, onu korkutmaya ya da telaşlandırmaya; birinden bir ricada bulunarak, kişiye bir şey yaptırmaya; bilgilendirerek, kişiyi ikna etmeye (aydınlatmaya, eğitmeye, ya da kişiye esin vermeye, kişinin bir şeyi kavramasını sağlamaya) çalışabilirim. Bütün bu italik anlatımlar etkisöz edimlerini gösterir.” (alıntıdaki italik denilen yerlerin altı tez hazırlayıcısı tarafından çizilmiştir.) (Searle 94-95).

Searle edimsözlerin etkisözlerle olan ayrımına ise “*Zihin, dil ve toplum*” kitabında değinirken kişinin bir şeyi emretmekle karşıdaki kişiye bir şeyi yaptırtabileceğini, tartışmakla inandırabileceğini, bir ifade de bulunarak ikna edebileceğini belirtmiştir (R.Searle 156-157). Buradaki emretmek, tartışmak ve ifade de bulunmak edimsözlerken inandırmak, ikna etmek, birine bir şey yaptırmak fiilleri edimin dinleyici üzerinde bıraktığı etkiyi bildirdiğinden etkisöz sınıfındadırlar.

Etkisözün toplumda ya da dinleyicide bir etki yapması konusunda Austin ile Searle'ün ortaklaştığını görüyoruz. Yukarıdaki alıntıda Searle edimsözün gerçekleşmesinin başarılı bir edimsöz olmasına bağlı olduğunu belirtmiştir. Peki bir edimsöz nasıl başarılı olabilir?

Searle, edimsöz edimlerinin başarı koşullarını ilk önce “*What is a Speech Act*” yazısında, ardından elinizdeki *Söz Edimleri*'nin 3. Bölümünde, daha sonra da Daniel Vanderveken ile birlikte kaleme aldığı *The Foundations of Locutionary Logic*'te ele alır. “*What is a Speech Act?*” ta belirli bir edimsöz edimini , yani söz verme edimini ele alır ve bu edimin başarı koşullarını, “temel koşul”, “önerme içeriği koşulları”, “hazırlayıcı koşullar” ve “içtenlik koşulu” dediği dört ana başlık altında toplayarak sıralar, arkasından da bu koşullardan edimsöz edimi belirtme araçlarının kullanım kurallarını türetir. Daha sonra “*Söz Edimleri*”nin ilk kısmında, “oluşturucu kural” kavramına dayanan bir dil kuramı çerçevesinde bu koşulları yeniden ele alır ve onları söz verme edimi dışında başka edimsöz edimlerine de uygular. Searle Vanderveken ile birlikte edimsöz gücünün mantıksal yapısını incelediği “*The Foundations of Locutionary Logic*’te” ise, bu koşulları edimsöz gücünün bileşenlerinden türetir (Searle 35).

Searle doğru ya da yanlış olanın önermeler olduğunu buna karşın edimsöz edimlerinin başarılı ya da başarısız olabileceğini savunur. (Searle 35) Bu edimin yapıldığı ortam ve iletişim gerçekleştiği kişilerle alakalıdır. Searle'ün başarılı olan ve ya da başarılı oldukları halde kusurlu edimler olarak atadığı edimlerin örneğini bir tablo yardımıyla anlatmaya çalışacağız.

BAŞARILI EDİME ÖRNEK	BAŞARILI OLDUKLARI HALDE KUSURLU EDİME ÖRNEK
Meclis başkanı: -58 sayılı kabul edenler/etmeyenler - : - Meclis Başkanı: Kabul edilmiştir.	Ev sahibi: Kiranız üç aydır gecikti, lütfen üç aylık kiranızı yatırın. Kiracı: Paramı en geç 5 Ocak'ta yatıracağım.

Birinci örnekte edim başarılıdır çünkü Meclis Başkanı bu emri verebilecek bir konuma ve yetkiye sahiptir. İkinci örnekte ise sözcelenen “yatıracağım” fiili başarılı bir edim olarak adlandırılabilir, kiracının 5 Ocak’ta kirayı yatırma sözü, eğer kiracının parası yoksa kusurlu bir edim olarak belirtilebilecek bir edim olur.

Bildirimlerde ise, bir şeyin öyle olduğu konusunda bir dayanağı olmadığı halde yerine getirilen bir bildirim başarılı ama kusurlu bir bildirimdir. Örneğin, kitabı Mehmet’in aldığı konusunda bir dayanağı olmayan birinin “Kitabı Mehmet aldı” diyerek yerine getirdiği bir bildirim, başarılı ama kusurlu bir bildirimdir. Dolayısıyla, Searle’e göre edimsöz edimlerini “başarılı”ve “başarısız” diye, ya da Austin’in yaptığı gibi “yerinde” ve “yerinde olmayan” edimler olarak ikiye ayırmak yeterli değildir. Kimi durumlarda edimsöz edimlerinin başarılı ama kusurlu olabileceklerini gözden kaçırmamak gerekir. Austin’in gözden kaçırdığı noktada işte budur. (Searle 34-35)

Austin’in gözden kaçırdığı diğer bir nokta da edimsözlerin başarılı fakat kusurlu olabileceğidir. Searle, Vandervaken ile birlikte yazdığı herhangi bir edimi başarılı ya da kusursuz kılan özellikleri belirten “*The Foundations of Illucutionary*” çalışmasında edimsöz gücünün yedi bileşeninden bahsetmiştir(Searle 36).

Bileşenlerden ilki olan edimsöz ereği, güç bakımından edimsözlerin belli bir ereği, hedefi olmasıyla ilgilidir. Buna göre başarılı ve kusursuz edimler ereklerine ulaşmış edimlerdir. Örneğin söz vermek ya da bir şey yapmaya yemin etmek sözlerini ele aldığımızda, bu edimlerin ortak noktasının konuşan kişiye bir şey yapma sorumluluğu yüklemesi olduğunu belirtmemiz gerekir. Searle’ün ikinci başarı ölçütü ise edimsöz ereğinin derecesidir. Kimi edimsöz edimleri aynı edimsöz ereğine farklı şiddet dereceleriyle ulaşır (Searle 36). Edimsözlerin şiddet dereceleri sözcelenildiği duruma göre değişiklikler gösterebilir. Örneğin rehine olan birinden hırsızın “Parayı getir” deyip emretmesiyle iki arkadaştan birinin diğer arkadaşına “Parayı getir” demesi arasında şiddet derecesi olarak büyük bir fark vardır. İlkinde mevzu bahis olan tehdit içerikli bir sözcelen olduğu için bunu sözcelenen kişi, parayı isteyen arkadaşına göre daha güçlü bir çaba içerisindedir.

Üçüncü başarı ölçütü ise edimsöz ereğine ulaşma yoludur. Bazı edimsöz edimleri edimsöz ereğine ulaşırken birtakım özel koşulları kullanırlar. Searle, emir vermek ile söz vermenin ereğinin farklı olmadığını, buna karşın emir vermenin söz vermeye göre daha otoriter bir edimsöz olduğunu ve bahsettiğimiz otoritenin edimsöz ereğine ulaşma yolunda bu edimin söz vermekle olan farklılığını belirgin hale getirdiğini belirtmiştir. Emir veren kişi dinleyen kişi üzerindeki otoritesini kullanarak amacına ulaşabilir. Searle aynı durumun bildirmek ve tanıklık etmek edimlerinde de bulunduğunu belirtmiştir (Searle 37).

Searle'ün dördüncü başarı ölçütüne “Önerme içeriği koşulları” adını verdiğini aktaran Aysever, herhangi bir ortamda yerine getirilen edimin edimsöz gücünün, edimin önerme içeriğiyle alakalı bazı şartları gerekli kıldığını vurgulamıştır.. Bu başarı ölçütü için “söz vermek edimi” örneğini veren Aysever bireyin söz vermesinin, kişiyi gelecekte bir eylemde bulunmasını gerekli kıldığını belirtmiştir (Searle 37).

Beşinci ölçüt ise “Hazırlayıcı koşullar(preparatoray conditions)”dır. Bu ölçüte göre her edimsöz edimi aslında birtakım varsayımlar içerir. Örnek olarak söz verme ediminde bulunan bir kişi karşıdaki kişinin yararına bir iş yaptığını varsayar ya da bir kişi özür dilerken özür dilediği olayın kötü ve ayıplanacak bir şey olduğunu varsayar. Bu varsayımlar yanlış ya da doğru olur.

Aysever bu varsayımların yanlış olma durumunda sözcelenen edimsözün başarıya ulaştığını belirtmiştir. Edimler başarıya ulaşsa bile kusurludurlar. Çünkü kişinin bir tümceyi sözcelerken oluşturduğu varsayımlar yanlış çıkmıştır. Bu da Searle'ün kusurlu ama başarılı edimsöz edimi çıkarımına isabet eden bir durumdur.

Özür dilemede, konuşan kişi özür dilediği şeyin kötü ya da ayıplanacak bir şey olduğunu varsayar. Bu varsayımların yanlış olması durumunda konuşan kişi edimsöz ereğine ulaşır, yani edim başarılı olur; ama bu durum edimin kusurlu olmasına yol açar. Kimse, aykırı düşmeyi göze almadan, söz verip arkasından söz verdiği şeyi yapabilecek durumda olmadığını ileri süremez.. (Searle 37-38).

6. başarı ölçütü ise kişinin herhangi bir edimi sözcülerken içinde bulunduğu samimiyet durumu ile ilgilidir. Kişi aslında bir edimsöz ediminde bulunduğu her durumda kendi ruhsal durumuyla ilgili gerçekleri dışarı vurur (Searle 39). Bu başarı ölçütü Austin'in yerindelik koşullarında söylediği konuşan kişilerin işlemin belirttiği duygulara düşüncelere yönelimlere sahip olması şartına denk gelen bir ölçüttür.

Son edimsöz başarı ölçütü ise "İçtenlik koşulunun şiddet derecesi" ile ilgilidir. "Size yalvarıyorum çocuğumu bana bağışlayın" diyen bir annenin yalvarmasının şiddet derecesi ile "bana su getirebilir misin?" diyen bir annenin rica etmesinin şiddet derecesi birbirinden farklıdır. Searle, yalvarma ediminin dışavurumunun şiddet derecesi ile rica etmenin dışavurumunun şiddet derecesi arasında fark bulunduğunu; rica etmenin şiddetinin yalvarmanın şiddetine göre daha zayıf olduğunu belirtmiştir. (Searle 39-40).

Edimsöz edimlerinin başarı ölçütlerini 7 maddede sıralayan Searle bu 7 maddenin ışığında tam ve eksiksiz bir edimsöz için 4 ana koşul sıralamıştır:

G. ö gibi bir tümce sözcüleyen K gibi konuşan biri, I gibi belli bir iletişim ortamında, D gibi dinleyen biri karşısında, ancak ve ancak şu dört koşulu yerine getiriyorsa, başarılı ve kusursuz bir biçimde G(Ö) gibi bir edimsöz ediminde bulunmuş sayılır.

Temel koşul: K, G edimsöz gücünün Ö ile bağlantılı edimsöz ereğine, G edimsöz gücünün kendine özgü ulaşma yoluyla ve şiddet derecesiyle ulaşıyorsa;

2. Önerme içeriği koşulu: K, ö önermesini dile getiren bir önerme ediminde bulunuyor, bu ö önermesi de G edimsöz gücünün gerektirdiği önerme içeriği koşullarını karşılıyorsa;

3. Hazırlayıcı koşul: G(Ö) edimsöz ediminin varsayımları ile ö önermesinin varsayımları geçerliyse;

4. İçtenlik koşulu: Konuşan kişi K, G (Ö) edimsöz ediminin içtenlik koşulunun belirlediği ruhsal durum içinde bulunuyor ve bu ruhsal durumu G edimsöz gücüne özgü şiddet derecesiyle dışavuruyorsa. (Searle 40)

Tam bir edimsöz ediminin bu 4 koşula bağlandığını belirten Searle edimsözleri sınıflandırma konusunda “*Söz Edimleri*” kitabında edimsöz sınıflandırmasının zor olduğunu belirtip edimsözlerin Austin’inde söylediği gibi binlerce olabileceğini aktarır. Buna karşın Searle edimsözlerin başarı koşullarından hareket ederek edimsöz edimlerinin arasındaki farklılığın yedi noktada ortaya çıktığını belirtmektedir. Bu noktalar:

- 1) Edimin ereğindeki farklılık
- 2) Konuşan ve dinleyen kişilerin birbirleri karşısındaki durumlarındaki farklılık
- 3) Yüklenilen sorumluluğun derecesindeki farklılık
- 4) Önerme içeriğindeki farklılık
- 5) Önerme içeriğinin konuşan ile dinleyen kişilerle ilişkisindeki farklılık
- 6) Dışavurulan ruhsal durumdaki farklılık
- 7) Sözcelem, konuşmanın geri kalanıyla ilişkisindeki farklılık. (Searle 41-42)

Searle “*A Taxonomy Of Illocutionary*” yazısında bu yedi noktayı tekrar gözden geçirip eklemeler yapmıştır. Searle’ün edimsözlerin ayrımlanması konusunda yazdığı bu yazıdaki yaptığı eklemeler “*The Foundations of Illocutionary Logic*’te” değindiği edimsözlerin başarı ölçütleri ile konusal anlamda bir paralellik gösterir. Örneğin edimsözlerin ereğinin gerçekleşmesi bir başarı koşuluyken edimsözler arasındaki erek farklılıkları, edimsöz edimlerini ayırma da Searle tarafından bir ölçüt olarak kullanılmıştır.

1.Edimin ereğindeki farklılık: Searle, edimsöz ereğinin edimsöz edimlerini sınıflandırmak için başvurulabilecek temel ölçüt olduğu inancındadır. Ona göre, burada “erek” denilince akla, her edimsöz ediminin, tanımı gereği etkisözel bir yönelimle birlikte ortaya çıktığı gibi yanlış bir düşünce gelmemelidir. Çünkü birçok edimsöz edimi için böyle bir yönelim söz konusu değildir. Örneğin, bildirimde bulunmak ile söz vermek edimlerinin tanımında, dinleyen kişide etkisözel bir sonuç yaratma yönelimi yoktur. (Searle 42)

Edimsözlerin ayırımında kullanılan ölçütlerle edimsöz edimlerinin gücüyle ilgili benzerliklerden biri de edimsöz edimleri sözcelenirken dışavurulan ruhsal durumdaki farklılıklardır.

Dolayısıyla ereklere aynı olan edimlerin hepsinde tek bir ruhsal durum dışavurulur. Örneğin bildirmek, (olduğuna) yemin etmek, tanıklık etmek, açıklamak vb. edimlerinin ereği konuşan kişiyi bir şeyin olduğu gibi olduğu konusunda bir yükümlülük altına sokmaktır; bu edimleri yerine getiren kişi o şeyin öyle olduğu inancını dışavurur. Emretmek, rica etmek, yalvarmak vb. edimlerinin ereği, dinleyen kişiye bir şey yaptırmaktır; bu edimlerin hepsinde dinleyen kişiye bir şey yaptırma isteği dışavurulur. (Searle 42)

Bir diğer benzerlik ise edimsöz ereğinin şiddet derecesindeki farklılıktır. Yukarıda “parayı getir” diyen bir hırsızla aynı tümceyi sözcelenen bir arkadaşın edimlerinin ereğinin şiddeti hakkında bir mukayese yapmıştık. Bu mukayesede, tehdit yoluyla sözcelenen edime muhattap olanın da söyleyenin de girdiği sorumluluk banka müdürünün aynı tümceyi sözceme durumunda ortaya çıkan yükümlülükten daha büyüktür. Bu bakımdan edimsözlerin şiddet derecesindeki farklılıklar, edimsözleri birbirinden ayırma da kullanabilecek bir ölçüttür.

Edimsöz edimindeki ölçüt farklılıklarından biri de “söz ile dünyayı birbirine uydurma doğrultusundaki farklılıktır. Kimi edimsöz edimleri, sahip oldukları ereklere gereği sözü dünyaya, bazıları da dünyayı söze uydurmak zorundadır. Örneğin, bildirimde bulunmak ilkinin söz vermek ile rica etmek ise ikincisine girer. Bunu daha iyi anlamak için Searle’ün “*Söz edimleri*” kitabında geçen “alışveriş yapan bir adamla” onu takip eden “bir dedektifin” yaşadıkları örneğini aktarmamız gerekir. Örneğe göre üzerinde fasulye, yağ, salam, ekmeğe, yazılı bir alışveriş listesiyle markete

bir adam gitmektedir. Aynı zamanda bir dedektif markete giden adamı takip edip adamın aldıklarını not etmektedir. Alışverişin sonunda, adamın elindeki listeye dedektifin elindeki liste aynıdır. Fakat bu iki listenin işlevleri farklıdır. Alışveriş yapan adamın elindeki listeyi göz önüne alırsak burada dünyanın söze uydurulduğu sonucunu çıkarırız. Dedektif için ise bu durum sözü dünyaya uydurmaktır. Çünkü dedektif listeyi alışveriş yapan adamın yaptıklarına uydurmuştur. Alışverişten sonra alışverişi yapan adam bir şeyi yanlış anladığını fark etmesiyle alışverişini tekrar yapabilir fakat dedektif için aynı durum söz konusu değildir. (Searle 42)

Dışavurulan ruhsal durumdaki farklılık ile söz ile dünyayı birbirine uydurma ve edimin ereğindeki farklılık, Searle'e göre edimsöz edimlerini sınıflandırırken kullanılabilir en önemli üç ölçüttür (Searle 43). “*The Foundations of Illocutionary Logic*” ile “*A Taxonomy Of Illocutionary*” yazılarını baz alarak edimsöz edimlerinin güç bileşenleri ile bu edimlerin ayrımlanmasında kullanılan ölçütlerin arasında benzerlikler olduğunu belirtip yukarıda bu benzerliklerin hangi ölçütler olduğunu açıklamıştık.

Edimsöz edimlerinin ayrımlanma ölçütlerinin diğerleri ise şunlardır:

- 1) Sözcelemin edimsöz gücü üzerinde etkisi olan kişiler olarak konuşan dilde dinleyenin birbirleri karşısındaki konumlarındaki farklılık
- 2) Önerme içeriğinin, konuşma ile dinleyenin tutum ve davranışlarıyla ilişkisindeki farklılık
- 3) Sözcelemin, konuşmanın geri kalanıyla ilişkisindeki farklılık
- 4) Önerme içeriğinde, edimsöz gücü belirtme araçlarının belirlediği farklılık
- 5) Her zaman edimsöz edimi olması gereken edimlerle, edimsöz edimi olabilen ama bir edimsöz edimi olarak yerine getirilmesi gerekmeyen edimler arasındaki farklılık
- 6) Gerçekleştirilebilmeleri birtakım dildışı dizgelerin ya da kurumların varlığına bağlı olan edimlerle böyle şeylerin varlığına bağlı olmayan edimler arasındaki farklılık

7) Edimsel bir kullanımı olan fillerle adlandırılan edimsöz edimleriyle, edimsel bir kullanımı olmayan fillerle adlandırılan fiiller arasındaki farklılık

8) Edimsöz ediminin gerçekleştirildiği deyiş biçimindeki farklılık. (Searle 44-45-46-47)

Farklılıktaki ilk madde olan “sözcelemen edimsöz gücü üzerinde etkisi olan kişiler olarak konuşulan dilde dinleyenin birbirleri karşısındaki konumlarındaki farklılık” aslında sözcelenen tümceyi söyleyen ve dinleyen bireyler arasındaki konum farkı ile alakalı bir farklılıktır. Örneğin, bir hâkim mahkûma 10 sene hapis cezası vermesi sonucunda, hâkimin sözü kanuni bir bağlayıcılık içerirken, mahkûmun bu karara uymaktan başka bir şansı yoktur.

Önerme içeriğinin, konuşan ile dinleyenin tutum ve davranışlarıyla ilişkisindeki farklılık, konuşan kişi ile dinleyen kişinin, edimsöz edimlerinin sözcelendiği anda bu edimlere karşı gösterdiği tutumların arasındaki farkla alakalı bir durumdur. Örneğin, çocuğunun dövüşçü olmasından hoşnut olan bir babayla bundan hoşnut olmayan babanın gösterdiği tutumlar birbirinden farklılık gösterebilir.

Dövüş hocasının, çocuğunun dövüşçü olmasından hoşnut olan babaya, “oğlunuz çok iyi bir dövüşçü” demesi sonrası babanın bu tebriği kabul etmesi tutumu ile aynı dövüş hocasının “bu durumdan hoşnut olmayan babaya” aynı tebriği bildirmesi sonucunda durumdan hoşnut olmayan babanın vereceği tepki farklı olabilir. Bu durumda iki farklı tutum ve davranış ortaya çıkmış olur. Aysever bu farkın örneklemesini yaparken daha çok övünmek, yerinmek, tebrik etmek ve taziyede bulunmak edimlerini kullanmıştır. (Searle 44)

Sözcelemen, konuşmanın geri kalanıyla ilişkisindeki farklılık ise iletişimde edimsöz edimi sözcelendiğinde, sözcelenen bu edimsözün konuşmanın geri kalanına yaptığı etki ve edimsözün konuşmanın geri kalanıyla ilişkisindeki farklılıktır.

7.Sözcelemen, konuşmanın geri kalanıyla ilişkisindeki farklılık: Özellikle bildirim türüne giren edimsöz edimleri söz konusu olduğunda bu farklılık önem kazanmaktadır. Örneğin yanıtlamak, sonuç çıkarmak, kabul etmek, reddetmek edimleri, başkalarının yanı sıra bu bakımdan da birbirlerinden ayrılan edimlerdir. Sözcelemen, konuşmanın geri kalanıyla ilişkisi, ancak

sözcelem içinde geçen ‘kabul etmek’, ‘reddetmek’ gibi edimsöz fiillerinin yardımıyla kurulabilir. Bundan başka, yine sözcelem içinde geçen ‘bununla birlikte’, ‘üstelik’, ‘öyleyse’ gibi anlatımlar ve sözcelemin geçtiği iletişim ortamının sağladığı açık ipuçları da bu ilişkiyi ortaya çıkarabilir. (Searle 44)

Önerme içeriğinde, edimsöz gücü belirtme araçlarının belirlediği farklılık, edimsöz edimlerinin sözcelendikten sonra ortaya koydukları dille ilgili olan nesnel ürünlerle alakalı farklılıktır . Örneğin “sınavı kazanmaya yemin ediyorum” cümlesi ile “bu çocuk sınavı kazanabilir” gibi bir tahminde bulunmak arasında zamansal olarak bir farklılık vardır. Sınavı kazanmaya yemin ediyorum diyen biri şimdi ve gelecek hakkında bir önerme yapabilir. Fakat “çocuk sınavı kazanabilir” tahmini sadece gelecekle ilgili bir önermedir. Her zaman edimsöz edimi olması gereken edimlerle, edimsöz edimi olabilen ama bir edimsöz edimi olarak yerine getirilmesi gerekmeyen edimler arasındaki farklılık, bazı edimsöz edimlerinin sözcelenmeden de bir ürün olarak ortaya konulabileceği ile ilgilidir.

Örneğin önümde duran bir öbek nesneyi, “Şunları A, şunları da B olarak sınıflandırıyorum” diyerek sınıflandırabilirim. Fakat bu işi herhangi bir tümce sözcelenmeden de yapabilirim: Bütün A’ları A kutusuna, bütün B’leri de B kutusuna atarak da önümdeki nesnelere sınıflara ayırabilirim örneğin. Aynı durum tahmin etmek, tanı koymak, sonuç çıkarmak için de geçerlidir: ‘ ... olduğunu tahmin ediyorum’ tümcesini sözcileyerek bir tahminde bulunabilir; ‘ ... olduğu tanısını koyuyorum’ tümcesini sözcileyerek bir tanı koyabilir; ‘ ... olduğu sonucunu çıkarıyorum’ tümcesini sözcileyerek bir sonuç çıkarabilirim. Fakat bütün bunların yapılabilmesi için yukandaki tümcelerin ya da benzerlerinin sözcelenmesi zorunlu değildir. (Searle 45)

Gerçekleştirilebilmeleri birtakım dildışı dizgelerin ya da kurumların varlığına bağlı olan edimlerle böyle şeylerin varlığına bağlı olmayan edimler arasındaki farklılık, sözün, yaşamdaki akışı değiştirme gücü ve sözcelem olmadan da çeşitli araçlar kullanarak bu değişimi sağlama durumuyla alakalıdır. “Seni döveceğim”, “seninle evleneceğim” ya da “seni buradan sürüyorum” gibi tümcelerdeki ‘döveceğim’ , ‘evleneceğim’ , ‘sürüyorum’ gibi fiiller yerine getirilmiş edimler sayılamaz. Çünkü konuşan kişinin bu edimleri yerine getirebilecek konumda olması ve bu edimlerin gerçekten yaşanması gerekir.

[...]Buna karşılık, bildirimde bulunmak ya da söz vermek gibi edimler söz konusu olduğunda böyle dildışı bir dizgenin ya da kurumun olması gerekmez. Yağmur yağdığı yollu bir bildirimde bulunmak, yarın gelip sizi göreceğime söz vermek için dil kurallarına uymam yeterlidir. Ancak, edimsöz edimlerinin bu yönü, yukarıda beşinci ölçütü dile getirirken karşımıza çıkan yönüyle karıştırılmamalıdır. Burada sözü edilen dildışı kurumlar, konuşan kişi ile dinleyen kişinin birbirleri karşısındaki konumlarını da verir. Fakat konuşan ile dinleyen kişilerin konumlarındaki farklılığın kaynağı, her zaman, bir parçası oldukları dildışı kurum değildir. Örneğin kurbanına elindeki silahı doğrultup bütün parasını kendisine vermesini söyleyen soyguncunun, sözcelemiyle yerine getirdiği edimsöz edimi emirdir, ama burada soyguncunun (konuşan kişinin) kurbanı (dinleyen kişi) karşısındaki konumunu belirleyen herhangi bir dildışı kurum değil, elinde tuttuğu silahtır. (Searle 46)

Edimsel bir kullanımı olan fiillerle adlandırılan edimsöz edimleriyle, edimsel bir kullanımı olmayan fiillerle adlandırılan fiiller arasındaki farklılık, edimsöz edimlerinin sözcelendiği dilin imkânlarıyla alakalıdır.

Bir tümce sözceleyerek gerçekleştirdiğimiz edimleri, edimsöz edimlerini adlandıran fiillerin çoğunun edimsel kullanımı vardır. Örneğin Türkçede ‘rica etmek’, ‘söz vermek’, ‘emretmek’ edimsel kullanımı olan edimsöz fiilleridir. ‘Gelmeni rica ediyorum’, ‘Gelmeye söz veriyorum’, ‘Gelmeni emrediyorum’ tümcelerini sözceleyerek rica etme, söz verme, emretme edimlerinde bulunuruz. Buna karşılık, yine Türkçede, söz gelişi ‘böbürlenmek ile ‘tehdit etmek’ fiilleri, edimsel kullanımı olmayan edimsöz fiilleridir: “Sınavdan tam not aldığım için böbürleniyorum” diyerek böbürlenme ediminde bulunmak, “Seni tehdit ediyorum, sınavdan zayıf not vereceğim” diyerek tehdit etme ediminde bulunmak, Türkçeye aykırıdır. (Searle 46)

Edimsöz ediminin gerçekleştirildiği deyiş biçimindeki farklılık sözcelendiğinde anlamdaş olan sözcükleri konu alır.

Edimsöz ediminin gerçekleştirildiği deyiş biçimindeki farklılık: Kimi edimsöz fiilleri, bir başka edimsöz fiiliyle aynı edimsöz edimini adlandırır. Örneğin, Türkçede ‘faş etmek’, ‘duyurmak’ edimsöz fiiliyle aynı edimsöz edimini adlandırır: Bu iki edimsöz fiilin adlandırdıkları edimsöz ediminin başarı koşulları aynıdır. Bu ikisi arasında yalnızca bir deyiş farkı vardır. (Searle 47)

Searle’ün edimsöz edimlerinin birbirinden ayrılan yönlerini ve başarı ölçülerini ayırtılmasının kendi edimsöz sınıflandırmasını oluşturma yolunda bir basamak olduğunu söylemiştik. Bu basamakta Searle, Austin’in yaptığı sınıflandırmayı da kendine çıkış noktası yapar. Ancak Searle’e göre Austin’in sınıflandırması uygun bir sınıflandırma değildir. Çünkü Searle’e göre Austin edimsöz edimlerini değil, edimsöz fiillerini tasnif etmiştir. Fakat Searle’e göre bir dilde yerine getirilebilecek her edimsöz ediminin ayrı bir edimsöz fiiline sahip olması şart değildir. Bu bakımdan Searle, Austin’in yaptığı sınıflandırmaları beş yönden eleştirir bunu yaparken aynı zamanda kendi edimsöz sınıflandırmasını da oluşturur. Searle’ün ilk eleştirisi Austin’in saydığı edimsöz fiillerinin kimilerinin edimsöz fiili olmamasıdır.

Örneğin ‘duygudaş olmak’ (sympathize), ‘diye saymak’ (regard as), ‘kastetmek’ (mean to), ‘niyetinde olmak’ (intend) böyle fiillerdir. Elbette, söz gelişi uygun iletişim ortamında “Yarın sinemaya gitmek niyetindeyim” diyen kişi bir edimsöz edimde bulunmuş sayılır. Ancak böyle bir durumdan yerine getirilen edimsöz ediminin karşılığı olan edimsöz fiili ‘niyetinde olmak’ değil, ‘bir niyeti dile getirmek’ tir. Bir edim olarak bir şey yapma niyetinde olmak, asla bir edimsöz edimi değildir; bir niyeti dile getirmekse, her durumda, bir edimsöz edimdir. (Searle 47)

Searle'ün Austin'in sınıflandırmasına yaptığı bir başka eleştiri ise Austin'in dayandığı ölçütlerin açık ve tutarlı olmaktan uzak olmasıdır.

Yalnızca “Yükleyiciler” söz konusu olduğunda açık ve tutarlı bir biçimde edimsöz ereğini temele alır. “Serimleyiciler”i, görüldüğü kadarıyla, yukarıdaki 7. ölçütü, yani sözcelemin konuşmanın geri kalanıyla olan ilişkisini temele alarak tanımlamaya çalışır. “Yaptırıcılar”ı, hiç olmazsa bir yanıyla, otorite kullanılmasına dayanarak tanımlar. Burada dildışı kurumla (10. ölçüt) ve konuşan ile dinleyen kişilerin birbirleri karşısındaki konumlarıyla (5. ölçüt) ilgili ölçütleri de ayrıca kullanır. “Davranış belirticiler”e gelince, bu sınıfı, kendisinin de farkında olduğu gibi, doyurucu bir biçimde tanımlayamaz ama bu sınıf için konuşan ile dinleyen kişiler açısından iyi olma kavramı (6. ölçüt) ile tutumları dışavuran anlatımları (3. ölçüt) ölçüt olarak kullanıyor gibidir. (Searle 47-48)

Bir diğer eleştiri ise Austin'in edimsöz edimi ayrımı yaparken açık bir sınıflandırma ölçütüne başvurmadığı ve edimsöz edimleriyle edimsöz fiillerinin karıştırdığı için Austin'in edimsöz sınıflarının iç içe geçmiş durumda olduğudur.

Açık hiçbir sınıflandırma ölçütüne başvurulmadığı, edimsöz edimleriyle edimsöz fiilleri birbirine karıştırıldığı için belirlenen edimsöz sınıfları iç içe geçmiş durumdadır. Searle'e göre, burada sorun, hangi sınıfa girdiği tam olarak kestirilemeyen, iki sınıfa da girebilecek birkaç örneğin bulunması ya da birkaç örneğin en az üç sınıfa birden girebilecek nitelikte olması değildir. Sorun, verilen örneklerin büyük bir bölümünün, sınıflandırma ölçütleri tutarlı olmadığı için, iki farklı sınıfa birden girmesidir. Örneğin, önemli bir edimsöz fiili olan ‘betimlemek’ (describe) fiilini alalım. Austin bu fiili, hem “karar-belirticiler” hem de “serimleyiciler” arasında sayar. Austin açısından, bu, anlaşılabilir bir durum değildir. Çünkü bir edimsöz edimi olarak betimleme edimi, Austin'in verdiği tanımlar dikkate alındığında, bir kararın verilmesi edimini de olabilir, bir serimleme edimi de. Sonra, yine onun verdiği tanımlara göre, bir serimleme edimi aynı zamanda bir karar belirtme edimi de olabilir. “serimleyiciler” arasında sayılır; ama “karar-belirticiler” arasında da sayılabilirlerdi. (Searle 48)

Searle, Austin'in edimsöz fiili sınıf kümelerinin içerisindeki edimsöz fiili elemanlarının bir kümeden diğerine geçtiğini belirtmiştir. Searle'ün eleştirdiği durum A kümesinde olması gereken bir edimsözün B kümesinde ya da C kümesinde olması olarak somutlandırılabilir.

Örneğin Austin, “davranış-belirticiler” arasında teşekkür etmek’ (thank), ‘özür dilemek’ (apologize), ‘esef etmek’ (deplore), ve ‘buyur etmek’ (welcome) fiillerinin yanında ‘meydan okumak’ (dare/defy), ‘düelloya davet etmek’ (challenge) fiillerini de sayar. Ne var ki bu son iki edimsöz fiili dinleyenin daha sonraki eylemleriyle ilgilidir; dolayısıyla hem dizimsel hem de anlamsal gerekçelerle ‘emretmek’ (order) ‘buyurmak’ (command) ve yasaklamak’ (forbid) fiilleri zorlamak (urge) fiiliyle birlikte düşünülebilir. Oysa Austin bu son edimsöz fiillerini ‘veto etmek’ (veto), ‘kiralamak’ (hire) ‘rütbesini indirmek’ (demote) fiillerinin yanında “yaptırcılar” arasında sayar. Searle’e göre bu son iki öbek fiil çok farklı iki edimsöz türüne girer. (Searle 48-49)

Searle'ün Austin'e yaptığı son eleştiri ise Austin'in saptadığı aday göstermek, atamak, aforoz etmek gibi edimlerin aslında içine sokulduğu fiili sınıfının tanımına uymamasıdır. (Searle 49).

5.3. Searle'ün Edimsöz Edimi Ayrımı

Austin'in edimsöz edimlerini eleştiren Searle yukarıda da belirttiğimiz gibi bu eleştirilerine "A Taxonomy of Illocutionary Acts" ta yer vermiştir. Austin yazısının sonunda edimsöz edimlerini kesinleyiciler, yönelticiler, yükleyiciler, dışavurucular ve bildirgeler olarak beşe ayırmıştır (Searle 49).

1. Kesinleyici sınıfına giren edimsöz edimlerinin ereği, bir şeyin söylendiği gibi olduğu, başka bir deyişle dile getirilen önermenin doğru olduğu konusunda konuşan kişiyi, değişik ölçülerde, yükümlülük altına sokmaktır. Bu tür edimsöz edimlerinde söz dünyaya uydurulur. Daha açık bir deyişle bu tür edimsöz edimlerinin önerme içeriğinin dünyaya uygun olması beklenir. Bu edimlerde konuşan kişi, ö olduğu yollu bir inancını da dışavurmuş sayılır. Örneğin ileri sürmek, iddia etmek, bildirmek, yadsımak, savunmak, bilgi vermek, aktarmak, (bir şeyin ... olduğunda ı ısrar etmek, varsaymak, tahmin etmek, (... olduğuna yemin etmek, itiraf etmek, tanıklık etmek, öndeyide bulunmak, şikayet etmek bu tür edimsöz edimlerindedir. Searle'e göre, Austin'in "karar-belirticiler"i ile "serimleyiciler"inin birçoğu aslında birer kesinleyicidir. (Searle 49)

Kesinleyiciler açısından baktığımızda kişinin bir yükümlüğün altına girmesiyle açıklanabilecek bütün Türkçe cümleleri bu başlığın altında toparlayabiliriz. Searle'ün ikinci edimsöz edimi ise yöneltici edimsözlerdir. Bu edimsöz edimi herhangi bir tümceyi sözceleyen kişinin dışında bu sözü dinleyen kişinin de önemli olduğu bir edimdir. Bu edimlerde dinleyen kişiden sözcelenen tümcenin doğrultusunda dünyada bir değişiklik yapılması beklenir.

2. Yöneltici edimsöz edimlerinin ereği, dinleyen kişiye bir şey yaptırmaya çalışmaktır: Bu edimlerde dünya söze uydurulur. Dolayısıyla beklenen, bir süre sonra dinleyen kişi tarafından dünyada edimin önerme içeriği Ö doğrultusunda bir değişiklik yaratılmasıdır. Bu tür bir edimde bulunan kişi (konuşan kişi) ö olması isteğini dışavurur. Sormak, emretmek, buyurmak, rica etmek, yalvarmak, dua etmek yasaklamak, izin vermek, önermek, (...yapınası konusunda) ısrar etmek bu edimlerin tipik örnekleridir. Searle'e göre, Austin'in "yaptırıcılarının çoğu bu sınıfa girer. (Searle 50)

Searle'ün üçüncü edimsöz edimi olan yükleyiciler, Austin'in edimsöz edimi ayrımlanmasıyla örtüşmektedir. Bu edim konuşan kişiyi gelecekte bir yükümlülüğe sokar.

3. Searle, Austin'in yükleyici tanımına karşı çıkmaz ve bu edimsöz sınıfını onun tanımladığı biçimiyle kabul eder. Dolayısıyla, ona göre de yükleyici edimsöz edimleri, ereği, konuşan kişiyi gelecekte bir şey yapma konusunda bir yükümlülük altına sokmak olan edimlerdir. Böyle bir edimde bulunan kişi, bir yönelimini dışavurur. Söz ile dünya arasındaki ilişkiye gelince, bu edimlerde de Yöneltilici edimler gibi dünya söze uydurulur. Ancak bir farkla, dünyada edimin önerme içeriği doğrultusunda bir değişiklik yaratması beklenen bu kez konuşan kişidir. Söz vermek, tehdit etmek, (... yapacağına) yemin etmek, (... yapmayı) reddetmek, (... yapmayı) teklif etmek, (... yapacağı konusunda) güvence vermek böyle edimlerdir. (Searle 50)

Searle'ün dördüncü edimi kişinin bir tümceyi sözcelediği zaman içinde kendi ruhsal durumu aktarmak veya dışavurmakla alakalı bir edimdir .

Dışavurucular, ereği edimin önerme içeriğiyle ilgili olarak konuşan kişinin içinde bulunduğu ruhsal durumu dışavurmak olan edimsöz edimleridir. Örneğin teşekkür etmek, tebrik etmek, özür dilemek, taziyede bulunmak, esef etmek bu türe girer. Bu edimlerde, bundan önceki edimsöz edimlerin tersine, tek bir ruhsal durum dışavurulmaz; dışavurulan ruhsal durumlar çok çeşitlidir. Söz gelişi konuşan kişi, teşekkür etmede, edimin önerme içeriğinin gösterdiği olgu ya da durum karşısında duyduğu şükran duygusunu; tebrik etmede, sevincini; taziyede bulunmada, üzüntüsünü dışavurur. Dışavurucu edimleri bir uydurma doğrultusu olmaz: Böyle bir edimde bulunan kişi, ne sözü dünyaya uydurmaya çalışır ne de dünyayı söze. Dile getirilen önermenin doğruluğu peşin peşin kabul edilir. (Searle 50)

Searle'ün son edimsöz edimi ise dünyayı değiştirme amacında olan edimlerdir bu sözlerin yaşama bir etkisi vardır.

Son edimsöz türü olan bildirgelerin ereği dünyada bir değişiklik yaratmaktır. Bu tür edimsöz edimlerinde, konuşan kişinin ilgili tümceyi sözcelemesi, edimin önerme içeriğinin gösterdiği olgu ya da duruma gerçeklik kazandırır. Örneğin istifa etmek, işten kovmak, atmak böyle edimlerdir. Konuşan kişinin, başarılı ve kusursuz bir biçimde bu tür bir edimde bulunmasının, edimin önerme içeriğini dünyaya uygun hale getirmesi, bildirgelerin ayırıcı özelliğidir. Örneğin uygun koşullarda "İstifa ediyorum" deyip başarılı ve kusursuz bir biçimde istifa eden kişi, bu tümceyi sözcelediği anda istifa etmiş olur; uygun koşullarda "Seni kovuyorum" deyip başarılı ve kusursuz bir biçimde kovma ediminde bulunan kişi, bu tümceyi sözcelediği anda dinleyen kişiyi kovmuş olur. (Searle 50-51)

Austin ve Searle'ün ana hatlarını kurduğu bu kuram bizlere edebî metni inceleme konusunda ayrı bir bakış açısı kazandırmaktadır. Günümüzde edebî metinler, doğal olarak edebî eleştiri kuramlarının eleğinden geçirilerek ya da dönemsel olarak bağlı bulunduğu akımın (postmodernist, yansımacı vs.) çizgisi üzerinden bir değerlendirmeye tabii tutulmuştur.

Dilbilim kuramlarını merkeze alarak bir edebî metni incelemek hatta bu kuram üzerinden edebî metni başka bir sanat dalıyla(sinema) ilişkilendirmenin dikkat çekebilecek bir konu olduğunu düşünüyöruz. Seçtiğimiz kitaplar üzerinden söz edimlerini incelemeye başlamadan önce kuramın edebî metinler üzerinde uygulanabilirliği noktasında bilgi vermemiz konumuzun daha sağlam noktalara temellendirmesi açısından önemli bir nokta olduğunu düşünüyöruz.

6. SÖZEDİMLERİNİN EDEBİ METİN ÜZERİNDE UYGULANABİLİRLİĞİ ÜZERİNE

Edebî metinlerde söz edimlerinin uygulanabilirliği tanınmış dilbilimciler arasında detaylı bir şekilde tartışılmış, tartışma edimsözlerin kurmaca olan edebî metinlerde gerçek bir edimsöz özelliği taşıyıp taşımadığı üzerinden şekillenmiştir.

Edimsözlerin edebî yapıt içerisindeki sözcelemleri edimsel olarak ele alınabilme durumunu Derrida “*Signature Event Context*” adlı makalesinde Austin’in edebiyat edimlerini ele alışını eleştirerek konu etmiştir. Bu makale edimsözlerin roman gibi edebî yapıtlarda nasıl kullanılabileceği konusunda da yeni yorumlamaların olanak sağlamasına da sebebiyet vermiştir. Mete Büyüktuncay Derrida’nın bu makalede Austin’in edimsellerinin başarı ya da başarısızlık koşullarını belirlemek amacıyla kullandığı yinelenebilirlik, niyetsellik ve uyulaşimsallık gibi ölçütleri eleştirerek edebi metindeli edimsellerin ele alınışının değişmesini sağladığını ve edebi edimsellerin edebiyat eleştirisi tarafından metinlere yaklaşımda bir araç olarak kullanılmasında Derrida’nın görüşlerinin çok önemli olduğunu belirtir (Büyüktuncay 96).

Austin, edebî metindeki sözcelemlerin günlük konuştuğumuz dilden faydalanan deyim yerindeyse asalak sözcelemler olduğunu savunmuştur. Austin’e göre günlük yaşamda kullanılan edimsel bir tümce tiyatro oyunu sırasında ya da şiir içerisinde geçerse ciddiye alınmayacak hükümsüz bir tümce olur.

Mete Büyüktuncay “*Söz Edimleri Kuramı ve Edebiyat: Anlam, Bağlam ve Yinelenebilirlik*” adlı makalesinde okurların edebî ürünü edimsözlerden oluşmuş bir yapıyı ya da kurgu olduğu kabulüyle başladığını belirtmiş, bunu yaparken Eagleton’ı kendine kaynak göstermiştir. Eagleton’a (2012) göre, gerçek hayattaki tümcelerin edebi metinde yinelenmesi okuyucuyu bu sözlerin ahlaki altyapısını düşünmeye yönlendirir (Büyüktuncay 96). Bu bakımdan Eagleton’a göre edebi edimler Austin’in söylediği gibi asalak ve değersiz edimler değildir.

Derrida'nın Austin'i eleştirdiği makaleye geri dönersek Austin'in Derrida'ya karşı yaptığı eleştirilerin yukarıdaki alıntıda da belirtildiği gibi uylaşimsallık, niyetsellik, yinelenebilirlik, bağlam noktaları üzerinden yapıldığını söylememiz gerekir. Austin'in bir edimin başarılı olabilmesi için oluşturduğu ölçütlerden detaylı bir şekilde bahsetmiştik. Austin, uylaşimsallığın ve bağlamın edimsöz edimlerinin başarılı bir şekilde gerçekleşmemesi durumunda edimsözlerin başarısız olduğunu defaatle belirtmiştir. Örneğin "Seni Hristiyanlıktan aforoz ediyorum" diyen birisi Katolik kilisesine bağlı bir rahip olmazsa uylaşimsız bir sözcelem üretildiği için bu başarısız bir edimsöz olur. Searle ise Austin'in söz edimlerindeki uylaşimsallığın günlük hayata olan etkisini irdelemiştir.

Searle'e göre edimseller, içinde taşıdığı uylaşimsallığın oluşturucu özelliği sayesinde, gerçek hayatta sadece olguları iletmek için değil ; aynı zamanda gerçek hayattaki kurumsal olguları inşa etme gücüne de sahiptir. Bu noktada para örneğini veren Searle, insanlığın sadece alım satım yapmaya yarayan kağıda para ismini vermesiyle o nesneye kollektif bir mutabakatla ayrı bir işlev yüklediğini belirtmiştir (Büyüktuncay 98).

Austin'i bağlam ve uylaşım konusunda eleştiren bir başka isim ise Culler'dir. Culler Austin'i bağlamı mutlak belirleyici olarak tayin etmesinden dolayı eleştirmiştir. Mete Büyüktuncay, Culler'ın Austin'e yaptığı bu eleştiriyle edimsellerin edebiyat kuramı ile ilişkisinin kurulmasına katkıda bulunduğunu belirtmiştir (Büyüktuncay 98-99).

Austin'i bağlam kavramını sınırlandırması yönünden eleştiren bir başka isim de Derrida'dır. Derrida bağlamın sürekli yenilenebilecek bir kavram olduğunu belirtmiştir. Derrida'ya göre edimsellerin gerçekleştirdiği bağlam kontrol edilebilir ya da sınırları belirlenebilen bir olgu değildir. (Büyüktuncay 99) Kısacası bağlam sürekli yenilenen ve tasarlanabilen bir kavramsa sürekli değişen zaman içerisinde yazılan edebiyat metinlerindeki bağlam, metnin yazıldığı tarihsel gerçeklik süzgecinden geçerek sürekli bir şekilde "üreyebilir."

Derrida'nın edebiyattaki söz edimlerinin “asalak sözcelem” olarak adlandırılmayacağını ispatlamasını sağlayan bir diğer pratik ise yinelebilirlik kavramını irdelemesidir. Hristiyan ya da başka bir dinden olan bir kişinin Müslüman olması için yapılan dinsel ritüelde kişinin imamın ya da din görevlisinin ağzından çıkan kelime-i şahadetin Müslüman olacak kişi tarafından tekrarlanması gerekir. Ya da Hristiyan bir çiftin evlenme merasiminde rahibin sözlerini tekrarlama gerekliliğini yerine getirme şartı aynı zamanda edimsözlerin yinelebilirlik ilkesiyle ilintilidir.

Derrida için edimsellerle yinelebilirlik arasında göz ardı edilemez bir ilişki vardır. Ona göre, dille ilgili olan sözlü ya da yazılı her materyal ve gösterge alıntılanabilir, tekrar edilebilir ve bunlara bağlı olarak bağlam değişebilir. Derrida Austin'in edimselleri gayriciddi ve asalak bulmasına karşı, özel olarak edimseller için zaten ciddi bir işleyişten söz edilemeyeceğini belirterek görüşünü pekiştirmiştir (Büyüktuncay 100).

Derrida sahnedeki aktörün söz verme edimi üzerinden verdiği örnekle edebî metin edimlerinin aslında gerçek hayattaki edimlerin bir yansıması olduğunu belirtmiştir (Büyüktuncay 100). Sahnedeki aktör söz vererek gerçek hayattaki söz vermeyi yinelemiş olur. Bu bakımdan aktörün edimi, gerçek hayattaki söz verme edimiyle aynı formülü taşıdığından gayriciddi bir edimsöz değildir.

Derrida ciddi ve gayriciddi sözcelemleri yinelebilirlik potasında birleştirerek edebiyat edimlerinin söz edimleri başlığı altında değerlendirilebileceğini ispatlamış olur. Edebiyat edimlerinin asalak sözcelemler olmadığını savunan bir başka isimde Culler'dir (Büyüktuncay 100). Culler'e göre Austin edimseller için ciddi- gayriciddi ayrımını yaparak ayrı bir hiyerarşi ortaya koymuştur. Dolayısıyla Austin, eleştirdiği neo-pozitivist dil anlayışının tümceyi anlamlı- anlamsız olarak ikiye ayırıp oluşturduğu hiyerarşik yapının karşısında, kendi hiyerarşik yapısını kurarak eleştirdiği hatayı kendisi yapmış olur.

Edebî metindeki söz edimlerinin asalak olmadığını ve edebiyat metinlerinde uygulanabilir olduğu kabulünü tezimizin işleyişinin kilit noktası olduğu düşüncesindeyiz. Mete Büyüktuncay yukarıda adı geçen makalede, edimsözlerin, edebî metin incelemesinde farklı bir boyut kazandıracağını belirtmiştir. Büyüktuncay'a göre edebiyat yapıtları önerme içerikli metinler olarak

değerlendirilemeyecekleri için edebî sözcelemlere doğru ya da yanlış denilemez. Çünkü bu sözcelemler gönderimde buldukları durumları sözceleme anında kendileri yaratır (Büyüktuncay 101).

Yazara bağlı olarak kurulan kurmaca bir dünya olan edebî metin sözceleme anında gönderimde buldukları durumları yeniden yaratarak okuyucu üzerinden dünyaya açık etkide bulunur. Eagleton edimsellerin potansiyelinin sözün gücüyle oluşturulmuş günlük yaşamın gerçekliğini biçimlendirme olanağına sahip olduğunu belirtir (Büyüktuncay 102).

Üzerinde durulması gereken konu, edebiyat metninin kendi gerçeğinden hareketle reel hayattaki gerçekliği de değiştirme ve dönüştürme etkisidir. Bahsettiğimiz bu değiştirme ve dönüştürme etkisi bireyin zihninde bir etki yaratabileceği gibi bireylerin toplamı olan toplumu, toplumun, geçmişi, geleneği ve alışkanlıklarının hayattaki örgütlü yansıması olan kültürü de biçimlendirebilir. Büyüktuncay bu biçimlendirmeye, edebiyatın özerklik düşüncesini edimsellerle birleştirip irdeleyerek farklı bir katkı yapmıştır. Büyüktuncay'a göre edebiyat gerçeklik üzerinde bir değiştirici ve dönüştürücü etkiye sahiptir ve buna bağlı olarak edebiyat kendi özerkliğini yaratmış olur (Büyüktuncay 100).

Kurmaca temelinden ötürü “özerk bir yapı kurmacası” şeklinde gerçek hayatta ürünleşen edebiyatın içindeki, ütöpik, distöpik ya da gerçek öğeler, yazarın düşünsel dünyasının eleğinden geçerek eserleşen konulardır. Bu konular özerk olduğu gibi romandaki edimler de özerktir. Edimsellerdeki bu özerklik edebî metine hareket kazandıran temel unsurdur. Bu unsur sayesinde edebî metin dünyayı yönlendirebilme ve biçimlendirebilme yeteneğine de ulaşmış olur.

Edebiyat metinlerinde edimsöz kuramının uygulanabilir bir teori olduğunu tüm bu alıntılar ve görüşler sayesinde net bir şekilde ortaya koyabiliriz. Özetlemek gerekirse özerk olan edebî metin dünyayı etkileme gücüne sahiptir. Eser düzeyinde bu etkileme gücünün katsayılarını arttıran gramatik kuramın ise edimsözler olduğunu düşünüyoruz.

7. ROMAN İNCELEMELERİNDE UYGULANACAK METOT HAKKINDA

Söz edimleri kuramını ilk olarak ortaya atan kişi Austin olsa da kuramı geliştiren isim Searle olduğu için biz Searle'ün söz edimi tanımı ve tasnifini referans alacağız. Bu tasnif “Searle’e göre söz edimleri” bölümünde açıkladığımız gibi dörde ayrılır. Bunlar seslendirme edimi, dillendirme edimi, önerme edimi ve edimsöz edimi’dir. Seslendirme ve dillendirme edimi tümceyi üretmekle ilgilidir. Kitap tümcelerinin tamamını bu iki edimin içine alırsak tez içinde bize farklı bir dönüt vermeyeceğini düşündüğümüzden bunlara ayrı bir başlık açmayacağız. Bu noktada dikkate alınması gereken edim türü edimsözlerdir. Levent Aysever “*Bir Söz Edimi Olarak Yargı Edimi*” adlı makalesinde Searle’ün 4’e ayırdığı söz edimleri içinden en önemlisinin edimsözler olduğunu belirtir (Aysever 117). Dolayısıyla çalışmamızda kullanacağımız kitaplardaki cümlelerin söz edimlerini 5 edimsöz başlığı(Kesinleyiciler, yönelticiler, yükleyiciler,dışavurucular,bildirgeler) altında tasnif etmeye çalışacağız. Yakup Kadri Karaosmanoğlu’nun *Sodom ve Gomore* , Sabahattin Ali’nin *Kuyucaklı Yusuf*, Yusuf Atılgan *Aylak Adam*’ı ve Oğuz Atay’ın *Tehlikeli oyunlar* adlı eserleri edimsöz incelememizde kullanılacak olan materyallerdir. İncelememiz kitaplardaki cümlelerin ve bu cümlelerin bağlı bulunduğu edimsöz gruplarını gösteren bir tablo yardımıyla görselleştirilecektir.

**8. AYLAK ADAM, KIRMIZI SAÇLI KADIN, SODOM ve GOMORE,
TEHLİKELİ OYUNLAR VE KUYUCAKLI YUSUF ROMANLARINDAKİ
EDİMSÖZ VARLIKLARI**

8.1 Aylak Adam Romanındaki Edimsöz Varlığı

Cümle ²	Edimsöz türü
	Yöneltici
	Yöneltici
	Kesinleyici
	Kesinleyici
	Kesinleyici,Yöneltici
	Yükleyici,Kesinleyici
	Yöneltici,Kesinleyici
	Kesinleyici
	Yöneltici
	Kesinleyici
	Yöneltici
	Kesinleyici
	Kesinleyici
	Yöneltici,Kesinleyici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Kesinleyici
	Kesinleyici
	Yöneltici,Kesinleyici
	Kesinleyici
	Yükleyici,Yöneltici

² Tablolarda, başlıkta geçen eserlerin içeriğindeki cümlelerin edimsöz türleri verilmiştir. Tezin basılı hâlindeki tablolara edimsöz türleriyle beraber cümleler de konulmuştur. Eserlerdeki cümleler edimsözlere göre tasnif edilirken başlıkta geçen eserlerin orjinallerine sadık kalınmıştır. Eserlerin künyesi kaynakçada belirtilmiştir. Burada kullanılan tabloların gösterdiği edimsözlerin tür ve sayı verileriyle tezin basılı hâlindeki veriler arasında hiçbir fark yoktur.

	Yöneltici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Kesinleyici
	Yöneltici
	Yöneltici,Kesinleyici
	Kesinleyici
	Yöneltici
	Kesinleyici
	Yöneltici,Kesinleyici
	Kesinleyici
	Kesinleyici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Kesinleyici
	Kesinleyici
	Kesinleyici
	Bildirge
	Yükleyici
	Yöneltici
	Kesinleyici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Kesinleyici,Yöneltici
	Kesinleyici, Yöneltici
	Yöneltici
	Kesinleyici
	Yükleyici

	Yöneltici
	Yöneltici
	Kesinleyici
	Kesinleyici
	Yöneltici
	Kesinleyici,Yöneltici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Kesinleyici
	Yöneltici
	Kesinleyici
	Yöneltici
	Kesinleyici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Yükleyici
	Kesinleyici
	Yöneltici
	Kesinleyici
	Yöneltici
	Kesinleyici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Kesinleyici

	Yöneltici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Kesinleyici
	Kesinleyici
	Yöneltici
	Kesinleyici
	Yöneltici
	Kesinleyici
	Kesinleyici
	Yöneltici
	Kesinleyici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Kesinleyici
	Kesinleyici
	Yönetici,Kesinleyici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Kesinleyici
	Yöneltici,Kesinleyici
	Kesinleyici
	Yöneltici,Kesinleyici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Kesinleyici
	Kesinleyici,Yöneltici,dışavurucu
	Kesinleyici

	Kesinleyici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Kesinleyici
	Kesinleyici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Kesinleyici
	Yöneltici
	Kesinleyici,Yöneltici
	Kesinleyici
	Kesinleyici
	Kesinleyici
	Kesinleyici
	Kesinleyici
	Kesinleyici,Yöneltici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Yükleyici
	Kesinleyici
	Kesinleyici, Yöneltici
	Kesinleyici
	Kesinleyici,Yöneltici
	Kesinleyici
	Yükleyici

	Yöneltici
	Yöneltici
	Kesinleyici
	Kesinleyici, Yöneltici
	Kesinleyici
	Yöneltici, Kesinleyici
	Yöneltici
	Kesinleyici
	Kesinleyici
	Kesinleyici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Kesinleyici
	Kesinleyici
	Kesinleyici
	Yükleyici
	Kesinleyici
	Yöneltici
	Kesinleyici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Kesinleyici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Kesinleyici
	Kesinleyici, Yöneltici
	Kesinleyici
	Kesinleyici
	Kesinleyici
	Yöneltici
	Kesinleyici

	Kesinleyici
	Kesinleyici
	Kesinleyici
	Kesinleyici
	Kesinleyici
	Kesinleyici
	Yöneltici,Yükleyici
	Kesinleyici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Kesinleyici
	Yöneltici
	Kesinleyici
	Yöneltici
	Yükleyici,Yöneltici
	Yükleyici
	Kesinleyici
	Kesinleyici
	Yöneltici
	Kesinleyici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Yöneltici,Kesinleyici
	Yöneltici

	Yöneltici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Yöneltici, Kesinleyici
	Kesinleyici
	Yöneltici
	Kesinleyici
	Yöneltici
	Kesinleyici
	Kesinleyici
	Yöneltici,
	Yöneltici
	Kesinleyici
	Yöneltici
	Kesinleyici
	Yöneltici
	Kesinleyici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Kesinleyici
	Yöneltici

	Kesinleyici,Dışavurucu
	Kesinleyici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Kesinleyici
	Kesinleyici
	Kesinleyici
	Yöneltici
	Kesinleyici,Yöneltici
	Kesinleyici
	Kesinleyici,Yöneltici
	Yöneltici
	Kesinleyici
	Yöneltici
	Kesinleyici
	Kesinleyici
	Kesinleyici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Kesinleyici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Kesinleyici
	Kesinleyici
	Yöneltici
	Yöneltici

	Kesinleyici, Yöneltilci
	Kesinleyici
	Yöneltilci, Kesinleyici
	Kesinleyici
	Kesinleyici
	Yöneltilci
	Yöneltilci
	Yöneltilci
	Yöneltilci
	Kesinleyici
	Yöneltilci
	Kesinleyici
	Kesinleyici
	Yöneltilci
	Yöneltilci
	Yöneltilci
	Kesinleyici
	Kesinleyici
	Kesinleyici
	Kesinleyici
	Yöneltilci
	Kesinleyici, Dışavurucu
	Yöneltilci, Kesinleyici
	Yöneltilci
	Yöneltilci
	Yöneltilci
	Kesinleyici
	Yöneltilci, Kesinleyici

	Kesinleyici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Kesinleyici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Kesinleyici,Yöneltici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Kesinleyici
	Kesinleyici
	Yöneltici
	Yöneltici,Kesinleyici
	Yöneltici,Kesinleyici
	Yöneltici
	Kesinleyici
	Kesinleyici
	Yöneltici
	Kesinleyici
	Yükleyici,Kesinleyici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Kesinleyici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Yöneltici, Kesinleyici
	Yöneltici

	Yöneltici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Kesinleyici
	Kesinleyici
	Kesinleyici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Yöneltici,Kesinleyici
	Yöneltici,Kesinleyici,Dışavurucu
	Yöneltici,dışavurucu
	Yöneltici
	Kesinleyici,Yöneltici
	Yöneltici
	Kesinleyici
	Kesinleyici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Yöneltici,Kesinleyici
	Kesinleyici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Kesinleyici
	Kesinleyici
	Kesinleyici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Yöneltici

	Kesinleyici
	Yöneltici
	Yöneltici,Kesinleyici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Kesinleyici
	Yöneltici
	Kesinleyici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Kesinleyici
	Kesinleyici
	Yöneltici
	Kesinleyici
	Kesinleyici
	Yöneltici
	Kesinleyici
	Yöneltici
	Yöneltici,Kesinleyici
	Yükleyici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Kesinleyici
	Kesinleyici
	Kesinleyici,dışavurucu
	Yöneltici
	Yöneltici,Kesinleyici
	Kesinleyici
	Yöneltici

	Yöneltici
	Yükleyici, Yöneltici
	Kesinleyici, dışavurucu
	Kesinleyici
	Yöneltici
	Kesinleyici
	Yöneltici
	Yükleyici
	Kesinleyici
	Yöneltici
	Kesinleyici, Yöneltici, dışavurucu
	Kesinleyici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Kesinleyici
	Yöneltici
	Yükleyici
	Kesinleyici
	Yükleyici, Kesinleyici
	Kesinleyici, Yöneltici
	Yöneltici
	Kesinleyici
	Yöneltici, Kesinleyici
	Yöneltici
	Yöneltici, Kesinleyici
	Yöneltici, Kesinleyici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Yükleyici

	Yöneltici
	Yöneltici
	Kesinleyici
	Yükleyici
	Yöneltici
	Kesinleyici
	Yöneltici,Kesinleyici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Kesinleyici
	Yöneltici
	Kesinleyici
	Kesinleyici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Yükleyici,Yöneltici
	Yöneltici
	Yöneltici,Kesinleyici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Kesinleyici
	Yöneltici
	Kesinleyici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Kesinleyici
	Yöneltici
	Kesinleyici
	Yöneltici,dışavurucu

	Kesinleyici
	Kesinleyici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Yöneltici-Kesinleyici
	Kesinleyici,Yöneltici
	Kesinleyici
	Kesinleyici
	Yöneltici
	Kesinleyici
	Kesinleyici,Yöneltici
	Kesinleyici
	Kesinleyici
	Kesinleyici
	Kesinleyici
	Yöneltici
	Yöneltici,Kesinleyici
	Yöneltici,Kesinleyici
	Kesinleyici
	Yöneltici-Kesinleyici
	Kesinleyici
	Yöneltici
	Kesinleyici
	Yöneltici
	Kesinleyici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Yöneltici,Kesinleyici

	Yöneltici,Kesinleyici
	Kesinleyici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Kesinleyici,Yöneltici
	Yöneltici,Kesinleyici
	Kesinleyici,Yöneltici
	Kesinleyici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Kesinleyici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Kesinleyici
	Yöneltici,Kesinleyici
	Yöneltici,Kesinleyici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Yöneltici,Kesinleyici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Kesinleyici
	Kesinleyici,Yöneltici
	Kesinleyici
	Yöneltici
	Kesinleyici
	Yöneltici

	Yöneltici
	Yöneltici, Yükleyci
	Yöneltici, Yükleyci
	Kesinleyici
	Kesinleyici
	Kesinleyici
	Yöneltici
	Kesinleyici
	Yöneltici
	Kesinleyici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Kesinleyici
	Kesinleyici, Yöneltici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Kesinleyici, Yöneltici
	Yöneltici, Kesinleyici
	Kesinleyici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Kesinleyici, Yöneltici
	Yöneltici

	Kesinleyici
	Yöneltici,Kesinleyici
	Kesinleyici,Yöneltici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Kesinleyici,Yöneltici
	Kesinleyici,Yöneltici
	Yöneltici
	Kesinleyici
	Yöneltici,Kesinleyici
	Kesinleyici,Yöneltici
	Kesinleyici
	Yöneltici,Kesinleyici
	Yöneltici
	Kesinleyici
	Kesinleyici
	Kesinleyici
	Kesinleyici
	Kesinleyici
	Yöneltici
	Kesinleyici
	Yöneltici
	Kesinleyici
	Yöneltici
	Kesinleyici,Yöneltici
	Yöneltici
	Kesinleyici,Yöneltici

	Kesinleyici
	Kesinleyici
	Yükleyici,Kesinleyici
	Kesinleyici
	Kesinleyici
	Yükleyici
	Kesinleyici
	Yöneltici
	Kesinleyici
	Kesinleyici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Yöneltici, Kesinleyici
	Kesinleyici
	Farkı var mı?
	Kesinleyici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Kesinleyici
	Yöneltici
	Yöneltici,Kesinleyici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Yöneltici,Yükleyici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Kesinleyici

	Kesinleyici
	Yöneltici
	Kesinleyici
	Yöneltici
	Kesinleyici
	Yöneltici
	Kesinleyici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Kesinleyici
	Yöneltici
	Yöneltici,Kesinleyici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Kesinleyici
	Kesinleyici
	Yöneltici,Kesinleyici
	Yükleyici,Yöneltici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Kesinleyici
	Yöneltici
	Kesinleyici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Yöneltici,Kesinleyici,Yükleyici
	Kesinleyici
	Kesinleyici
	Yöneltici

	Yöneltici
	Yöneltici
	Kesinleyici
	Kesinleyici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Kesinleyici
	Yükleyici,Kesinleyici,Yöneltici
	Yükleyici,Kesinleyici
	Kesinleyici,Yöneltici
	Kesinleyici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Kesinleyici
	Yöneltici
	Kesinleyici
	Yöneltici
	Kesinleyici
	Kesinleyici
	Kesinleyici
	Yöneltici
	Kesinleyici
	Kesinleyici
	Kesinleyici,dışavurucu
	Kesinleyici

	Kesinleyici
	Kesinleyici
	Kesinleyici
	Kesinleyici
	Yöneltici
	Kesinleyici
	Kesinleyici
	Kesinleyici,Yöneltici
	Kesinleyici
	Kesinleyici
	Yöneltici,Kesinleyici
	Yükleyici
	Yöneltici
	Yükleyici,Kesinleyici
	Kesinleyici,Yöneltici
	Kesinleyici
	Kesinleyici
	Kesinleyici,Yöneltici
	Kesinleyici
	Kesinleyici
	Yükleyici, Yöneltici,Kesinleyici
	Kesinleyici
	Kesinleyici
	Yöneltici
	Kesinleyici,Yükleyici,Yöneltici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Kesinleyici,Yöneltici
	Yöneltici

	Yöneltici
	Yöneltici,Kesinleyici
	Kesinleyici
	Kesinleyici
	Kesinleyici
	Kesinleyici
	Kesinleyici
	Kesinleyici
	Yöneltici
	Yöneltici,Kesinleyici
	Kesinleyici
	Yöneltici,Yükleyici,Kesinleyici
	Kesinleyici
	Kesinleyici
	Kesinleyici
	Kesinleyici
	Kesinleyici
	Kesinleyici
	Kesinleyici
	Kesinleyici,Yöneltici
	dışavurucu
	Dışavurucu
	Yöneltici

	Yöneltici
	Yöneltici
	Kesinleyici, Yöneltici
	Kesinleyici, Yöneltici
	Kesinleyici, Yöneltici
	Dışavurucu
	Yöneltici, Kesinleyici
	Yöneltici
	Kesinleyici,
	Kesinleyici
	Kesinleyici
	Kesinleyici
	Kesinleyici
	Yöneltici
	Kesinleyici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Kesinleyici
	Kesinleyici
	Yöneltici
	Kesinleyici
	Yöneltici
	Dışavurucu, Yöneltici
	Kesinleyici

	Kesinleyici, Yöneltilci
	Yükleyici
	Yöneltilci
	Kesinleyici
	Yöneltilci
	Kesinleyici
	Yöneltilci
	Yöneltilci
	Yöneltilci
	Kesinleyici
	Yöneltilci
	Kesinleyici, Yöneltilci
	Kesinleyici
	Yöneltilci
	Kesinleyici, Yöneltilci
	Kesinleyici
	Yöneltilci
	Kesinleyici
	Kesinleyici, Yöneltilci
	Kesinleyici, Yöneltilci
	Kesinleyici, Yöneltilci
	Kesinleyici
	Kesinleyici, Yöneltilci
	Yöneltilci, Kesinleyici

	Kesinleyici
	Kesinleyici, Yöneltilci
	Yöneltilci
	Kesinleyici
	Kesinleyici
	Yöneltilci, Kesinleyici
	Kesinleyici, Yöneltilci
	Kesinleyici
	Kesinleyici, Yöneltilci
	Kesinleyici, Yöneltilci
	Kesinleyici, Yöneltilci
	Kesinleyici, Yöneltilci
	Kesinleyici
	Yöneltilci, Kesinleyici
	Kesinleyici, Yöneltilci
	Yöneltilci
	Kesinleyici
	Yöneltilci
	Yöneltilci, Kesinleyici
	Kesinleyici
	Yöneltilci, Kesinleyici
	Kesinleyici, Yöneltilci
	Kesinleyici, Yöneltilci
	Kesinleyici, Yöneltilci
	Yöneltilci
	Kesinleyici

	Kesinleyici, Yöneltilci
	Kesinleyici
	Kesinleyici
	Kesinleyici
	Yöneltilci
	Kesinleyici
	Kesinleyici
	Yöneltilci
	Kesinleyici
	Kesinleyici
	Yöneltilci, Kesinleyici
	Yöneltilci, Kesinleyici
	Yöneltilci, Kesinleyici
	Kesinleyici, Yöneltilci
	Kesinleyici, Yöneltilci
	Kesinleyici
	Kesinleyici, Yöneltilci
	Kesinleyici
	Kesinleyici
	Kesinleyici, Yöneltilci
	Kesinleyici
	Kesinleyici, Yöneltilci
	Kesinleyici
	Kesinleyici, Yöneltilci
	Kesinleyici
	Kesinleyici
	Kesinleyici
	Yöneltilci, Kesinleyici

	Yöneltici, Kesinleyici
	Yöneltici, Kesinleyici
	Kesinleyici, Yöneltici
	Kesinleyici, Yöneltici
	Kesinleyici
	Kesinleyici, Yöneltici
	Yöneltici, Kesinleyici
	Kesinleyici, Yöneltici
	Kesinleyici
	Kesinleyici
	Kesinleyici
	Yöneltici
	Dışavurucu, Yöneltici
	Kesinleyici, Yöneltici
	Yöneltici
	Kesinleyici, Yöneltici
	Kesinleyici, Yöneltici
	Kesinleyici
	Kesinleyici, Yöneltici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Yöneltici

	Kesinleyici, Yöneltilci
	Kesinleyici
	Kesinleyici, Yöneltilci
	Kesinleyici
	Kesinleyici
	Yöneltilci
	Kesinleyici
	Kesinleyici
	Kesinleyici
	Kesinleyici, Yöneltilci
	Kesinleyici, Yükleyci, Yöneltilci
	Yöneltilci, Kesinleyici
	Kesinleyici, Yöneltilci, Yükleyci
	Yöneltilci
	Yöneltilci
	Yöneltilci
	Kesinleyici
	Kesinleyici
	Kesinleyici, Yöneltilci
	Kesinleyici, Yöneltilci
	Kesinleyici
	Kesinleyici, Yöneltilci
	Yöneltilci
	Yöneltilci
	Yöneltilci, Yükleyci
	Yöneltilci
	Yöneltilci

	Yöneltici, Kesinleyici
	Kesinleyici, Yöneltici
	Yöneltici
	Kesinleyici, Yöneltici
	Kesinleyici, Yöneltici
	Kesinleyici, Yöneltici
	Kesinleyici
	Kesinleyici
	Yöneltici, Kesinleyici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Yükleyici
	Kesinleyici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Kesinleyici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Kesinleyici
	Yöneltici
	Kesinleyici, Yöneltici
	Yöneltici

	Yöneltici
	Kesinleyici
	Kesinleyici, Yöneltici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Kesinleyici
	Kesinleyici
	Yöneltici
	Kesinleyici, Yöneltici
	Kesinleyici
	Kesinleyici
	Kesinleyici
	Kesinleyici, Yöneltici
	Yöneltici
	Yöneltici, Kesinleyici
	Yöneltici
	Kesinleyici, Yöneltici
	Yöneltici, Kesinleyici
	Kesinleyici
	Yöneltici
	Yükleyici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Kesinleyici
	Yöneltici, Kesinleyici
	Kesinleyici
	Kesinleyici, Yöneltici
	Kesinleyici
	Kesinleyici

	Yöneltilci

8.2. Kırmızı Saçlı Kadın Romanındaki Edimsöz Varlığı

	Kesinleyici
	Kesinleyici
	Kesinleyici
	Kesinleyici
	Kesinleyici
	Kesinleyici
	Kesinleyici
	Kesinleyici

	Kesinleyici
	Kesinleyici
	Kesinleyici
	Kesinleyici
	Kesinleyici
	Kesinleyici
	Kesinleyici
	Kesinleyici
	Kesinleyici
	Kesinleyici
	Kesinleyici
	Kesinleyici, Yöneltili
	Kesinleyici
	Kesinleyici
	Kesinleyici
	Kesinleyici
	Kesinleyici
	Kesinleyici
	Kesinleyici
	Kesinleyici
	Kesinleyici
	Kesinleyici

	Kesinleyici,Yöneltici
	Bildirge
	Kesinleyici
	Kesinleyici
	Kesinleyici
	Kesinleyici
	Kesinleyici
	Kesinleyici
	Kesinleyici,Yöneltici
	Kesinleyici,Yöneltici
	Yöneltici
	Kesinleyici
	Kesinleyici
	Kesinleyici
	Kesinleyici
	Kesinleyici

	Kesinleyici
	Kesinleyici
	Kesinleyici
	Kesinleyici
	Kesinleyici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Kesinleyici
	Kesinleyici
	Kesinleyici
	Yöneltici
	Kesinleyici
	Kesinleyici
	Yöneltici
	Kesinleyici
	Kesinleyici
	Yöneltici
	Kesinleyici
	Kesinleyici
	Kesinleyici
	Kesinleyici
	Kesinleyici
	Kesinleyici

	Kesinleyici
	Kesinleyici
	Kesinleyici
	Kesinleyici,Bildirge
	Kesinleyici
	Kesinleyici
	Kesinleyici
	Kesinleyici
	Kesinleyici
	Bildirge
	Kesinleyici
	Kesinleyici
	Kesinleyici
	Kesinleyici

	Kesinleyici
	Kesinleyici
	Yükleyici
	Kesinleyici
	Kesinleyici
	Kesinleyici
	Yöneltici
	Kesinleyici
	Kesinleyici
	Kesinleyici
	Kesinleyici
	Kesinleyici
	Kesinleyici
	Kesinleyici
	Kesinleyici
	Kesinleyici, Yöneltici
	Kesinleyici
	Kesinleyici
	Kesinleyici
	Kesinleyici, Yöneltici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Kesinleyici

	Kesinleyici
	Kesinleyici
	Kesinleyici
	Kesinleyici
	Kesinleyici
	Yöneltici
	Kesinleyici
	Kesinleyici
	Yöneltici
	Kesinleyici
	Kesinleyici
	Kesinleyici
	Kesinleyici
	Bildirge
	Yükleyici
	Yükleyici
	Yükleyici
	Kesinleyici, Yükleyici
	Yöneltici, Kesinleyici
	Yükleyici, Kesinleyici
	Yöneltici, Kesinleyici
	Kesinleyici
	Yöneltici, Kesinleyici
	Dışavurucu, Kesinleyici
	Yöneltici, Kesinleyiciler
	Yöneltici
	Kesinleyici, Yöneltici

	Yükleyici,Kesinleyici
	Yönelticiler
	Kesinleyici
	Kesinleyici,Yöneltici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Kesinleyici
	Yöneltici
	Kesinleyici
	Kesinleyici
	Yöneltici
	Kesinleyici
	Yöneltici
	Kesinleyici
	Kesinleyici
	Yöneltici
	Kesinleyici
	Yöneltici,Kesinleyici
	Yöneltici, Kesinleyici
	Yöneltici
	Dışavurucu, Kesinleyici
	Yöneltici, Kesinleyici
	Yöneltici
	Kesinleyici
	Kesinleyici
	Yöneltici,kesinleyici

	Yönelticiler
	Yöneltici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Kesinleyici
	Kesinleyici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Kesinleyici
	Yöneltici, Kesinleyici
	Kesinleyici,bildirge
	Yöneltici
	Kesinleyici
	Kesinleyici
	Kesinleyici, Yöneltici
	Kesinleyici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Kesinleyici
	Yöneltici
	Yöneltici,Kesinleyici
	Yöneltici,Kesinleyici
	Kesinleyici
	Kesinleyici
	Dışavurucu
	Kesinleyici
	Kesinleyici

	Yöneltici,Kesinleyici
	Kesinleyici
	Kesinleyici
	Kesinleyici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Kesinleyici
	Kesinleyici
	Kesinleyici
	Kesinleyici
	Kesinleyici
	Kesinleyici
	Kesinleyici
	Yükleyici
	Dışavurucu
	Kesinleyici
	Kesinleyici
	Kesinleyici
	Kesinleyici
	Dışavurucu
	Kesinleyici,Yöneltici
	Yöneltici
	Yöneltici,Kesinleyici
	Yükleyici, Kesinleyici
	Yöneltici
	Kesinleyici
	Yöneltici
	Yükleyici, Kesinleyici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Kesinleyici
	Yöneltici

	Yöneltici
	Yöneltici, Kesinleyici
	Kesinleyici, dışavurucu
	Kesinleyici
	Kesinleyici
	Yöneltici, Kesinleyici
	Kesinleyici
	Kesinleyici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Yöneltici, Kesinleyici
	Yöneltici, Kesinleyici
	Yöneltici
	Yöneltici, Kesinleyici
	Dışavurucu
	Kesinleyici
	Yöneltici
	Kesinleyici
	Yöneltici, Kesinleyici
	Kesinleyici
	Yöneltici
	Yükleyiciler
	Yöneltici, Kesinleyici
	Kesinleyici
	Yöneltici, Kesinleyici
	Yükleyici
	Yöneltici

	Yöneltici,Kesinleyici
	Yükleyici
	Kesinleyici
	Yükleyici
	Yöneltici, Yükleyici
	Kesinleyici
	Kesinleyici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Dışavurucu
	Kesinleyici
	Kesinleyici
	Dışavurucu,bildirge,Kesinleyici
	Yükleyici,Kesinleyici
	Yöneltici, Kesinleyici
	Kesinleyici
	Yöneltici
	Kesinleyici,
	Yöneltici
	Kesinleyici
	Yöneltici
	Yöneltici, Kesinleyici
	Kesinleyici
	Yöneltici, Kesinleyici
	Yöneltici, Kesinleyici

2	Yöneltici,Kesinleyici
	Kesinleyici
	Yükleyici,Kesinleyici
	Kesinleyici
	Kesinleyici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Yükleyici
	Yükleyici,Kesinleyici
	Kesinleyici
	Kesinleyici
	Kesinleyici
	Yöneltici,Kesinleyici
	Kesinleyici
	Bildirge
	Kesinleyici
	Yükleyici
	Kesinleyici
	Yöeltici,Kesinleyici
	Yöneltici, Kesinleyici
	Yükleyiciler
	Yöneltici
	Kesinleyici
	Yöneltici, Kesinleyici
	Yöneltici ,Kesinleyici
	Yöneltici
	Yöneltici, Kesinleyici
	Yöneltici

	Yöneltici
	Kesinleyici,dışavurucu
	Yükleyiciler
	Kesinleyici
	Kesinleyici
	Yöneltici,Kesinleyici
	Dışavurucu
	Kesinleyici
	Kesinleyici
	Yöneltici, Yöneltici
	Dışavurucu
	Dışavurucu, Kesinleyici
	Kesinleyici
	Yöneltici
	Kesinleyici
	Kesinleyici
	Yöneltici
	Dışavurucu
	Kesinleyici,dışavurucu
	Yöneltici
	Yöneltici
	Kesinleyici
	Kesinleyici
	Yükleyici
	Dışavurucu
	Yöneltici
	Yöneltici,Kesinleyici
	Kesinleyici

	Yöneltici, Kesinleyici
	Yöneltici
	Kesinleyici
	Kesinleyici
	Kesinleyici
	Kesinleyici, Yöneltici
	Kesinleyici
	Dışavurucu
	Yöneltici
	Kesinleyici
	Yöneltici,dışavurucu
	Yöneltici,Kesinleyici
	Kesinleyici
	Kesinleyici
	Yöneltici
	Kesinleyici
	Kesinleyici
	Yöneltici
	Kesinleyici
	Kesinleyici
	Kesinleyici
	Yöneltici
	Kesinleyici
	Yöneltici
	Kesinleyici
	Kesinleyici
	Dışavurucu,Kesinleyici
	Kesinleyici
	Kesinleyici
	Kesinleyici

	Kesinleyici
	Kesinleyici
	Yöneltici
	Kesinleyici
	Kesinleyici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Dışavurucu
	Yöneltici
	Yöneltici, Kesinleyici
	Dışavurucu
	Yöneltici
	Kesinleyici
	Kesinleyici
	Yöneltici, Kesinleyici
	Yöneltici, Kesinleyici
	Kesinleyici
	Kesinleyici, Yöneltici
	Yükleyici
	Yükleyici
	Yöneltici
	Kesinleyici, Yöneltici
	Kesinleyici

	Kesinleyici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Kesinleyici
	Yöneltici
	Kesinleyici
	Yöneltici, Kesinleyici
	Yöneltici
	Kesinleyici
	Yöneltici, Kesinleyici
	Kesinleyici, Yöneltici
	Yöneltici
	Yükleyici
	Kesinleyici
	Dışavurucu
	Kesinleyici
	Yöneltici
	Yükleyici, Yöneltici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Kesinleyici

	Kesinleyici
	Kesinleyici
	Kesinleyici
	Kesinleyici
	Kesinleyici
	Kesinleyici
	Kesinleyici
	Yöneltici,Kesinleyici
	Dışavurucu
	Kesinleyici
	Dışavurucu
	Yöneltici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Dışavurucu,Kesinleyici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Kesinleyici,Yöneltici
	Kesinleyici, Yöneltici
	Yöneltici
	Kesinleyici
	Kesinleyici
	Yöneltici
	Kesinleyici
	Kesinleyici
	Dışavurucu
	Yöentici
	Kesinleyici
	Kesinleyici

	Kesinleyici
	Kesinleyici
	Yöneltici
	Yöneltici,Kesinleyici
	Yükleyici, Kesinleyici
	Yöneltici
	Yöneltici,Kesinleyici
	Yöneltici
	Kesinleyici
	Yöneltici,Kesinleyici
	Yöneltici
	Yöneltici,kesinleyici
	Dışavurucu, Kesinleyici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Kesinleyici
	Yöneltici
	Kesinleyici
	Yöneltici, Kesinleyici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Kesinleyici
	Yöneltici, Kesinleyici
	Yöneltici,Kesinleyici

	Kesinleyici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Kesinleyici
	Yöneltici,
	Yöneltici
	Yöneltici, Kesinleyici
	Yöneltici
	Kesinleyici
	Yöneltici
	Kesinleyici
	Yöneltici,Kesinleyici
	Kesinleyici
	Kesinleyici
	Yükleyici
	Yöneltici, Kesinleyici
	Kesinleyici
	Dışavurucu,Kesinleyici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Kesinleyici
	Kesinleyici
	Kesinleyici
	Kesinleyici
	Yöneltici
	Yöneltici

	Kesinleyici
	Yöneltici,Kesinleyici
	Yöneltici
	Kesinleyici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Kesinleyici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Kesinleyici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Kesinleyici, dışavurucu
	Yöneltici
	Yöneltici

	Kesinleyici, Yöneltilci
	Kesinleyici, Yükleyci
	Kesinleyici, Yükleyci
	Kesinleyici
	Kesinleyici
	Yöneltilci
	Dışavurucu, Kesinleyici
	Yöneltilci
	Kesinleyici
	Kesinleyici
	Kesinleyici
	Kesinleyici
	Kesinleyici
	Kesinleyici
	Yöneltilci, Kesinleyici
	Yöneltilci
	Yöneltilci, Kesinleyici
	Kesinleyici
	Yöneltilci
	Yöneltilci
	Kesinleyici
	Yöneltilci
	Yöneltilci, Kesinleyici
	Yöneltilci
	Yöneltilci
	Yükleyci, Kesinleyici
	Dışavurucu, Kesinleyici

	Yöneltici
	Dışavurucu, Yöneltici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Dışavurucu
	Kesinleyici
	Kesinleyici
	Yöneltici
	Yöneltici,Kesinleyici
	Yöneltici
	Dışavurucu,Kesinleyici
	Kesinleyici
	Yöneltici,Kesinleyici
	Kesinleyici
	Kesinleyici
	Yükleyici, Kesinleyici
	Kesinleyici
	Kesinleyici
	Dışavurucu
	Yöneltici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Yöneltici,Kesinleyici
	Yöneltici, Kesinleyici
(Pamuk)	Yükleyici

8.3. Sodom Ve Gomore Romanında Edimsöz Varlığı

CÜMLE	EDİMSÖZ TÜRÜ

	Yöneltici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Kesinleyici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Kesinleyici
	Kesinleyici,
	Kesinleyici
	Kesinleyici
	Yöneltici
	Kesinleyici
	Kesinleyici
	Yöneltici
	Yükleyici
	Yöneltici
	Kesinleyici
	Yöneltici
	Kesinleyici
	Kesinleyici
	Kesinleyici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Yöneltici,Kesinleyici

	Dışavurucu
	Yöneltici
	Kesinleyici
	Yöneltici,Kesinleyici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Yükleyici
	Kesinleyici
	Kesinleyici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Yöneltici,Kesinleyici
	Kesinleyici
	Kesinleyici
	Kesinleyici
	Kesinleyici
	Kesinleyici
	Kesinleyici
	Yöneltici
	Kesinleyici
	Kesinleyici
	Kesinleyici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Kesinleyici

	Yükleyici
	Kesinleyici,dışavurucu
	Dışavurucu
	Yöneltici,Kesinleyici
	Kesinleyici
	Kesinleyici
	Yöneltici
	Kesinleyici
	Yöneltici
	Kesinleyici
	Yöneltici,Kesinleyici
	Yöneltici,Kesinleyici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Yükleyici
	Yöneltici
	Yükleyici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Kesinleyici
	Kesinleyici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Yöneltici,Kesinleyici
	Kesinleyici

	Dışavurucu
	Kesinleyici
	Kesinleyici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Kesinleyici
	Yöneltici
	Kesinleyici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Kesinleyici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Kesinleyici
	Yöneltici
	Yükleyici,Kesinleyici
	Yöneltici
	Yükleyici
	Kesinleyici
	Yöneltici
	Kesinleyici
	Kesinleyici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Yöneltici

	Yöneltici
	Kesinleyici
	Kesinleyici,Yöneltici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Yöneltici,Kesinleyici
	Kesinleyici
	Yöneltici,Kesinleyici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Kesinleyici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Kesinleyici
	Yöneltici,Kesinleyici
	Yöneltici
	Kesinleyici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Yöneltici,Kesinleyici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Kesinleyici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Yöneltici

	Yöneltici
	Kesinleyici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Yöneltici,Kesinleyici
	Yöneltici,Kesinleyici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Kesinleyici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Kesinleyici
	Yükleyici
	Kesinleyici
	Yöneltici,Kesinleyici
	Yöneltici
	Kesinleyici
	Yöneltici
	Kesinleyici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Kesinleyici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Kesinleyici
	Kesinleyici
	Yöneltici,Kesinleyici
	Kesinleyici
	Yöneltici

	Kesinleyici
	Kesinleyici
	Yöneltici
	Yöneltici,Kesinleyici
	Kesinleyici,Yöneltici
	Kesinleyici
	Yöneltici,Kesinleyici
	Yöneltici,Kesinleyici
	Yükleyici,Kesinleyici
	Dışavurucu
	Yöneltici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Yöneltici,Kesinleyici
	Kesinleyici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Kesinleyici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Kesinleyici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Kesinleyici

	Kesinleyici
	Yöneltici
	Kesinleyici
	Yöneltici,Kesinleyici
	Yöneltici,Kesinleyici
	Yöneltici
	Kesinleyici
	Yükleyici
	Kesinleyici
	Yöneltici
	Yöneltici,Kesinleyici
	Yöneltici
	Kesinleyici
	Yöneltici
	Yükleyici
	Yöneltici,Kesinleyici
	Kesinleyici
	Kesinleyici
	Kesinleyici
	Yöneltici
	Yöneltici,Kesinleyici
	Kesinleyici
	Kesinleyici
	Yöneltici,Kesinleyici
	Dışavurucu
	Kesinleyici
	Yöneltici,Kesinleyici
	Yöneltici
	Kesinleyici
	Yöneltici,Kesinleyici
	Kesinleyici
	Yöneltici

	Kesinleyici
	Yöneltici
	Kesinleyici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Kesinleyici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Yöneltici,Kesinleyici
	Kesinleyici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Yöneltici,Kesinleyici
	Kesinleyici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Kesinleyici,Yöneltici
	Kesinleyici
	Yöneltici
	Kesinleyici,Bildirge
	Yöneltici
	Yöneltici
	Kesinleyici
	Yöneltici

	Kesinleyici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Kesinleyici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Yöneltici,Kesinleyici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Yükleyici
	Yöneltici
	Kesinleyici
	Yöneltici
	Kesinleyici
	Yöneltici
	Kesinleyici
	Yöneltici
	Yükleyici,Yöneltici
	Kesinleyici
	Kesinleyici
	Kesinleyici
	Kesinleyici
	Kesinleyici
	Yöneltici,Kesinleyici
	Yöneltici
	Yöneltici,Kesinleyici
	Yöneltici,Kesinleyici

	Yöneltici,Kesinleyici
	Kesinleyici
	Yöneltici
	Kesinleyici
	Yöneltici,Kesinleyici
	Yükleyici
	Kesinleyici,Yükleyici
	Yöneltici
	Kesinleyici
	Kesinleyici
	Yöneltici
	Kesinleyici
	Kesinleyici
	Kesinleyici
	Yöneltici
	Kesinleyici
	Kesinleyici
	Yöneltici
	Kesinleyici
	Yöneltici
	Kesinleyici
	Yöneltici
	Kesinleyici
	Yöneltici
	Kesinleyici,Yöneltici
	Kesinleyici
	Yöneltici
	Kesinleyici
	Yöneltici
	Yöneltici,Kesinleyici
	Yöneltici

	Kesinleyici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Kesinleyici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Yükleyici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Yöneltici,Kesinleyici
	Yöneltici
	Kesinleyici,Dışavurucu
	Kesinleyici
	Yöneltici,Kesinleyici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Kesinleyici
	Yöneltici
	Yöneltici,Kesinleyici
	Yöneltici
	Kesinleyici
	Yöneltici
	Kesinleyici
	Yöneltici,Kesinleyici
	Yöneltici,Kesinleyici

	Kesinleyici
	Kesinleyici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Kesinleyici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Kesinleyici
	Yöneltici
	Kesinleyici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Kesinleyici
	Kesinleyici
	Yöneltici,Kesinleyici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Yükleyici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Dışavurucu,Yöneltici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Yöneltici,Kesinleyici
	Dışavurucu
	Yöneltici
	Kesinleyici,Yöneltici
	Kesinleyici
	Kesinleyici

	Yöneltici
	Yükleyici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Kesinleyici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Yükleyici,Yöneltici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Dışavurucu,Kesinleyici
	Yöneltici
	Kesinleyici
	Yöneltici,Kesinleyici
	Yöneltici
	Kesinleyici
	Yükleyici
	Kesinleyici
	Yöneltici,Kesinleyici
	Kesinleyici
	Yöneltici
	Kesinleyici
	Yöneltici
	Kesinleyici
	Kesinleyici

	Yöneltici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Yöneltici,Kesinleyici
	Yöneltici
	Kesinleyici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Kesinleyici
	Yöneltici
	Kesinleyici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Kesinleyici
	Yöneltici,Kesinleyici
	Kesinleyici
	Yöneltici
	Kesinleyici
	Yöneltici
	Kesinleyici
	Yükleyici
	Kesinleyici,Yöneltici
	Yöneltici
	Yöneltici,Kesinleyici

	Yöneltici
	Yöneltici
	Yöneltici,Kesinleyici
	Yöneltici,Kesinleyici
	Yöneltici,Kesinleyici
	Yöneltici,Kesinleyici
	Kesinleyici
	Yöneltici
	Kesinleyici
	Yöneltici
	Kesinleyici
	Yöneltici
	Kesinleyici
	Yöneltici
	Kesinleyici
	Yöneltici
	Kesinleyici
	Yöneltici
	Kesinleyici
	Yöneltici
	Kesinleyici
	Yöneltici
	Kesinleyici
	Yöneltici
	Kesinleyici
	Yöneltici
	Kesinleyici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Kesinleyici
	Yöneltici
	Kesinleyici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Yöneltici

	Yöneltici
	Yöneltici
	Yöneltici,Kesinleyici
	Bildirge
	Kesinleyici
	Yöneltici
	Kesinleyici
	Yöneltici
	Yükleyici
	Yöneltici
	Yükleyici
	Dışavurucu
	Kesinleyici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Yöneltici,Kesinleyici
	Yöneltici
	Kesinleyici
	Yöneltici,Kesinleyici
	Yöneltici
	Kesinleyici
	Yöneltici
	Kesinleyici
	Kesinleyici
	Yöneltici,Kesinleyici
	Yöneltici,Kesinleyici
	Yöneltici

	Yöneltici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Yöneltici,Kesinleyici
	Dışavurucu,Kesinleyici
	Yöneltici
	Dışavurucu,Kesinleyici
	Yöneltici,Kesinleyici
	Dışavurucu,Kesinleyici
	Yöneltici,Kesinleyici
	Kesinleyici
	Yöneltici
	Yöneltici,Kesinleyici
	Kesinleyici,Dışavurucu
	Yöneltici
	Kesinleyici
	Yöneltici
	Kesinleyici
	Kesinleyici
	Kesinleyici
	Yöneltici
	Yöneltici,Kesinleyici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Kesinleyici
	Kesinleyici
	Kesinleyici

	Yükleyici
	Kesinleyici
	Kesinleyici
	Kesinleyici
	Yöneltici
	Kesinleyici
	Kesinleyici
	Yöneltici,Kesinleyici
	Kesinleyici
	Yöneltici
	Kesinleyici
	Yöneltici,Kesinleyici
	Dışavurucu
	Yöneltici
	Kesinleyici
	Kesinleyici
	Yöneltici,Kesinleyici
	Yöneltici,Kesinleyici
	Kesinleyici
	Yöneltici
	Kesinleyici
	Yöneltici
	Kesinleyici
	Yöneltici
	Kesinleyici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Kesinleyici

	Yöneltici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Kesinleyici
	Kesinleyici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Kesinleyici
	Kesinleyici
	Yöneltici,Kesinleyici
	Kesinleyici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Kesinleyici
	Yöneltici
	Yükleyici,Kesinleyici
	Yöneltici
	Yöneltici,Kesinleyici
	Kesinleyici
	Kesinleyici
	Kesinleyici
	Kesinleyici
	Yöneltici
	Kesinleyici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Yöneltici

	Kesinleyici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Yöneltici,Dışavurucu
	Yöneltici
	Dışavurucu
	Kesinleyici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Kesinleyici
	Kesinleyici
	Yöneltici,Kesinleyici
	Yöneltici,Kesinleyici
	Dışavurucu
	Yöneltici
	Yöneltici
	Kesinleyici
	Yöneltici,Kesinleyici
	Yöneltici
	Kesinleyici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Yöneltici,Kesinleyici,Dışavurucu
	Yöneltici,Dışavurucu
	Kesinleyici
	Yöneltici
	Kesinleyici
	Kesinleyici
	Kesinleyici
	Yöneltici
	Yöneltici

	Yöneltici
	Yükleyici,Yöneltici
	Yöneltici
	Kesinleyici
	Yöneltici
	Dışavurucu
	Yöneltici
	Kesinleyici
	Yöneltici
	Kesinleyici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Kesinleyici
	Kesinleyici
	Yükleyici,Kesinleyici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Kesinleyici
	Yöneltici
	Kesinleyici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Kesinleyici
	Yöneltici
	Kesinleyici
	Yöneltici
	Yöneltici

	Yöneltici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Yükleyici
	Kesinleyici
	Kesinleyici
	Yöneltici
	Kesinleyici
	Yöneltici
	Yöneltici,Kesinleyici
	Yöneltici,Kesinleyici
	Kesinleyici
	Yöneltici,Kesinleyici
	Kesinleyici,Dışavurucu
	Yöneltici
	Kesinleyici
	Yöneltici,Kesinleyici
	Kesinleyici
	Yöneltici
	Dışavurucu
	Yöneltici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Yöneltici,Kesinleyici
	Yöneltici,Kesinleyici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Dışavurucu
	Yöneltici,Kesinleyici

	Yöneltici
	Kesinleyici
	Kesinleyici,Yöneltici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Yöneltici,Kesinleyici
	Yöneltici,Kesinleyici
	Kesinleyici
	Kesinleyici
	Yöneltici,Kesinleyici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Kesinleyici
	Yöneltici,Kesinleyici
	Yöneltici,Kesinleyici
	Yöneltici,Kesinleyici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Kesinleyici
	Yükleyici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Kesinleyici
	Yöneltici
	Yükleyici,Kesinleyici,Yöneltici
	Yükleyici
	Yükleyici
	Kesinleyici
	Yöneltici,Kesinleyici

	Kesinleyici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Dışavurucu
	Dışavurucu
	Yöneltici,Kesinleyici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Yöneltici,
	Yöneltici,Kesinleyici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Kesinleyici
	Yöneltici,Kesinleyici
	Dışavurucu,Kesinleyici
	Kesinleyici
	Kesinleyici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Kesinleyici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Yöneltici,Kesinleyici
	Kesinleyici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Kesinleyici

	Yöneltici
	Kesinleyici
	Kesinleyici
	Yöneltici,Kesinleyici
	Kesinleyici
	Dışavurucu
	Yöneltici
	Yükleyici
	Dışavurucu
	Yöneltici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Kesinleyici
	Kesinleyici
	Yükleyici,Kesinleyici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Kesinleyici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Yöneltici

(Karaosmanoğlu)

8.4 Tehlikeli Oyunlar Romanındaki Edimsöz Varlığı

CÜMLE	EDİMSÖZ TÜRÜ
	Kesinleyici
	Yöneltici,Kesinleyici
	Kesinleyici
	Yöneltici
	Yükleyici,Kesinleyici
	Yöneltici,Kesinleyici
	Yöneltici
	Yöneltici,Kesinleyici
	Yöneltici,Kesinleyici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Yöneltici,Kesinleyici
	Yöneltici
	Kesinleyici

	Yöneltici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Kesinleyici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Dışavurucu
	Kesinleyici
	Kesinleyici
	Yöneltici
	Yöneltici, Yükleyci
	Yöneltici
	Yöneltici
	Kesinleyici
	Yöneltici
	Kesinleyici
	Kesinleyici, Yöneltici
	Kesinleyici
	Yöneltici
	Yükleyci
	Yöneltici
	Dışavurucu
	Yöneltici
	Yöneltici, Yükleyci
	Kesinleyici
	Yöneltici
	Kesinleyici

	Yöneltici
	Kesinleyici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Kesinleyici
	Yöneltici
	Kesinleyici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Dışavurucu
	Kesinleyici
	Yöneltici
	Dışavurucu
	Yöneltici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Dışavurucu
	Yöneltici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Kesinleyici
	Kesinleyici
	Dışavurucu
	Kesinleyici
	Yöneltici
	Kesinleyici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Yöneltici

	Yöneltici
	Yöneltici
	Dışavurucu
	Dışavurucu
	Yöneltici
	Kesinleyici
	Dışavurucu
	Yöneltici
	Dışavurucu
	Yöneltici
	Kesinleyici
	Yöneltici,Kesinleyici
	Kesinleyici
	Yöneltici
	Kesinleyici
	Kesinleyici,Yöneltici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Yükleyici
	Yöneltici
	Kesinleyici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Yükleyici
	Yöneltici
	Yöneltici,Kesinleyici
	Yükleyici
	Yöneltici
	Yükleyici

	Dışavurucu
	Yöneltici,Kesinleyici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Yöneltici,Kesinleyici
	Yöneltici
	Dışavurucu
	Kesinleyici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Kesinleyici
	Kesinleyici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Kesinleyici
	Kesinleyici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Kesinleyici
	Yöneltici,Kesinleyici
	Kesinleyici
	Kesinleyici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Kesinleyici
	Yöneltici
	Yöneltici

	Yöneltici,Kesinleyici
	Yöneltici
	Kesinleyici
	Yöneltici
	Kesinleyici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Yükleyici
	Yöneltici
	Kesinleyici
	Kesinleyici
	Kesinleyici
	Kesinleyici
	Yöneltici,Kesinleyici
	Yöneltici
	Kesinleyici
	Kesinleyici
	Yöneltici
	Kesinleyici
	Yöneltici
	Kesinleyici
	Kesinleyici
	Kesinleyici
	Kesinleyici,Yöneltici
	Yöneltici
	Yükleyici,Kesinleyici
	Yöneltici

	Kesinleyici
	Kesinleyici
	Yöneltici
	Kesinleyici
	Kesinleyici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Kesinleyici
	Dışavurucu,Kesinleyici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Kesinleyici
	Yöneltici
	Yükleyici,dışavurucu(generalin cevabı referans alınmıştır.
	Dışavurucu
	Yöneltici, dışavurucu
	Yöneltici
	Yöneltici
	Kesinleyici
	Kesinleyici
	Yükleyici
	Kesinleyici
	Kesinleyici
	Yöneltici,dışavurucu
	Kesinleyici
	Yöneltici,Dışavurucu
	Yöneltici
	Yöneltici
	Kesinleyici
	Kesinleyici
	Yöneltici
	Kesinleyici

	Kesinleyici, Yöneltilci
	Yöneltilci
	Yöneltilci
	Yöneltilci
	Dışavurucu, Yöneltilci
	Kesinleyici,dışavurucu
	Dışavurucu
	Kesinleyici
	Dışavurucu, Yükleyci
	Kesinleyici
	Yöneltilci
	Yöneltilci
	Kesinleyici
	Dışavurucu
	Dışavurucu,Yöneltilci
	Dışavurucu,Yöneltilci
	Dışavurucu
	Yükleyci
	Yükleyci
	Kesinleyici
	Yöneltilci,Kesinleyici
	Yöneltilci,Kesinleyici
	Kesinleyici,Yöneltilci
	Dışavurucu
	Dışavurucu
	Kesinleyici
	Kesinleyici
	Kesinleyici
	Dışavurucu
	Kesinleyici,Yöneltilci

	Kesinleyici
	Yöneltici,Kesinleyici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Kesinleyici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Yöneltici,Kesinleyici
	Yöneltici,Kesinleyici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Dışavurucu
	Yöneltici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Yükleyici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Kesinleyici
	Yöneltici
	Yükleyici
	Yöneltici
	Kesinleyici
	Yöneltici
	Yöneltici

	Yöneltici
	Dışavurucu
	Kesinleyici
	Kesinleyici
	Yöneltici
	Kesinleyici
	Kesinleyici
	Kesinleyici
	Kesinleyici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Yöneltici,Kesinleyici
	Yöneltici
	Dışavurucu
	Kesinleyici
	Yöneltici
	Kesinleyici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Yükleyici
	Kesinleyici
	Yöneltici
	Kesinleyici
	Kesinleyici
	Kesinleyici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Kesinleyici
	Yöneltici
	Kesinleyici
	Yöneltici,kesinleyici
	Kesinleyici

	Kesinleyici
	Kesinleyici
	Yöneltici
	Kesinleyici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Yükleyici, Yöneltici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Kesinleyici
	Kesinleyici, Yöneltici
	Yöneltici
	Yöneltici, Kesinleyici
	Yükleyici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Kesinleyici
	Kesinleyici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Kesinleyici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Dışavurucu, Kesinleyici
	Yöneltici
	Dışavurucu, kesinleyici
	Yöneltici
	Yöneltici

	Yöneltici
	Yöneltici
	Kesinleyici
	Kesinleyici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Yükleyici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Kesinleyici
	Kesinleyici
	Kesinleyici
	Dışavurucu
	Kesinleyici
	Yöneltici, dışavurucu
	Kesinleyici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Dışavurucu,Kesinleyici,
	Yöneltici
	Kesinleyici
	Kesinleyici
	Dışavurucu
	Bildirge
	Bildirge
	Bildirge
	Yöneltici
	Dışavurucu
	Yükleyici

	Dışavurucu
	Yöneltici
	Kesinleyici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Dışavurucu
	Yöneltici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Kesinleyici
	Dışavurucu
	Kesinleyici
	Bildirge
	Yöneltici,Kesinleyici
	Yöneltici, Yükleyici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Kesinleyici
	Yükleyici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Yöneltici

	Kesinleyici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Kesinleyici,Yöneltici
	Yöneltici,Kesinleyici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Dışavurucu, yöneltici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Yöneltici,Kesinleyici
	Yöneltici,Kesinleyici,Dışavurucu
	Kesinleyici
	Yöneltici
	Dışavurucu,Kesinleyici
	Kesinleyici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Kesinleyici
	Kesinleyici,Yöneltici
	Kesinleyici

	Yöneltici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Kesinleyici,Yöneltici
	Yöneltici,Dışavurucu
	Yöneltici
	Kesinleyici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Kesinleyici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Yöneltici,Kesinleyici
	Yöneltici
	Dışavurucu
	Kesinleyici
	Yöneltici
	Yükleyici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Kesinleyici
	Kesinleyici, Yöneltici
	Kesinleyici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Yöneltici

	Yöneltici
	Yöneltici
	Kesinleyici
	Dışavurucu
	Dışavurucu
	Dışavurucu
	Kesinleyici,
	Yöneltici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Kesinleyici
	Yöneltici,Kesinleyici
	Yöneltici
	Kesinleyici
	Kesinleyici
	Kesinleyici
	Kesinleyici
	Dışavurucu
	Dışavurucu
	Yöneltici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Dışavurucu,Kesinleyici,yönlendirici

	Yöneltici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Kesinleyici,Yöneltici
	Kesinleyici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Dışavurucu
	Yöneltici
	Yöneltici
	Kesinleyici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Kesinleyici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Kesinleyici
	Yöneltici
	Kesinleyici
	Yöneltici
	Dışavurucu
	Yöneltici
	Kesinleyici
	Kesinleyici
	Kesinleyici

	Dışavurucu
	Kesinleyici
	Yöneltici,dışavurucu
	Yöneltici
	Yükleyici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Kesinleyici
	Kesinleyici
	Yöneltici
	Kesinleyici
	Kesinleyici
	Kesinleyici
	Yöneltici
	Kesinleyici
	Kesinleyici
	Dışavurucu
	Kesinleyici
	Dışavurucu
	Dışavurucu
	Kesinleyici
	Yöneltici
	Kesinleyici
	Yöneltici

	Dışavurucu,Kesinleyici
	Dışavurucu
	Dışavurucu,
	Yöneltici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Yöneltici,Kesinleyici
	Yöneltici
	Kesinleyici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Kesinleyici
	Yöneltici
	Kesinleyici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Kesinleyici,yöneltici
	Yöneltici
	Yükleyici
	Yöneltici
	Dışavurucu
	Yöneltici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Kesinleyici
	Yöneltici

	Yöneltici
	Yöneltici
	Kesinleyici
	Bildirge
	Bildirge
	Yükleyici
	Kesinleyici
	Kesinleyici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Kesinleyici
	Yöneltici
	Dışavurucu
	Yöneltici
	Kesinleyici
	Kesinleyici
	Dışavurucu
	Kesinleyici
	Kesinleyici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Kesinleyici
	Yöneltici
	Kesinleyici
	Kesinleyici
	Kesinleyici
	Kesinleyici
	Dışavurucu

	Yöneltici
	Yöneltici
	Dışavurucu
	Yöneltici
	Yöneltici
	Kesinleyici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Kesinleyici
	Yöneltici
	Dışavurucu, Yöneltici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Kesinleyici
	Yöneltici
	Dışavurucu
	Kesinleyici
	Kesinleyici
	Kesinleyici, Yöneltici
	Kesinleyici, Yöneltici
	Yöneltici, Kesinleyici
	Yöneltici, Kesinleyici
	Yöneltici
	Kesinleyici
	Kesinleyici, Yöneltici
	Dışavurucu
	Kesinleyici
	Kesinleyici, Yöneltici
	Yöneltici

	Kesinleyici
	Kesinleyici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Yöneltici,Kesinleyici
	Kesinleyici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Kesinleyici,Yöneltici,Yükleyici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Kesinleyici
	Kesinleyici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Kesinleyici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Yöneltici,Kesinleyici
	Kesinleyici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Yöneltici,kesinleyici

	Kesinleyici
	Yöneltici
	Kesinleyici
	Kesinleyici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Dışavurucu
	Yöneltici
	Dışavurucu
	Yöneltici
	Yöneltici
	Dışavurucu
	Kesinleyici
	Dışavurucu,Kesinleyici
	Yöneltici,Kesinleyici
	Kesinleyici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Kesinleyici
	Dışavurucu
	Kesinleyici

	Yöneltici,Kesinleyici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Yöneltici, kesinleyici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Yöneltici,Kesinleyici
	Yöneltici,Kesinleyici
	Dışavurucu
	Dışavurucu
	Yöneltici
	Kesinleyici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Kesinleyici
	Yöneltici
	Yöneltici

	Yöneltici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Kesinleyici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Kesinleyici
	Yöneltici
	Kesinleyici
	Kesinleyici
	Yöneltici
	Kesinleyici
	Kesinleyici
	Kesinleyici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Kesinleyici
	Yöneltici
	Kesinleyici, Yöneltici
	Yöneltici
	Kesinleyici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Yöneltici

	Kesinleyici
	Yöneltici
	Kesinleyici
	Kesinleyici
	Kesinleyici,Yöneltici
	Kesinleyici,Yöneltici
	Kesinleyici,Yöneltici
	Kesinleyici
	Kesinleyici
	Kesinleyici
	Kesinleyici
	Kesinleyici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Kesinleyici
	Kesinleyici
	Kesinleyici
	Yöneltici,Kesinleyici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Kesinleyici
	Yöneltici
	Kesinleyici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Kesinleyici

	Yöneltici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Kesinleyici
	Kesinleyici
	Yöneltici
	Dışavurucu
	Kesinleyici
	Yöneltici
	Kesinleyici
	Kesinleyici
	Kesinleyici
	Kesinleyici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Yöneltici,Kesinleyici
	Kesinleyici
	Yöneltici
	Kesinleyici
	Yöneltici,Kesinleyici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Kesinleyici
	Yöneltici

	Dışavurucu, Yöneltilci
	Yöneltilci
	Yöneltilci
	Yöneltilci
	Kesinleyici
	Yöneltilci
	Yöneltilci
	Yöneltilci
	Bildirge, Kesinleyici
	Yöneltilci
	Yöneltilci
	Kesinleyici, Yöneltilci
	Kesinleyici
	Yükleyici
	Yöneltilci
	Kesinleyici, Yöneltilci
	Dışavurucu, yükleyici
	Kesinleyici
	Yöneltilci
	Yükleyici
	Kesinleyici
	Kesinleyici
	Kesinleyici
	Kesinleyici, Dışavurucu
	Yöneltilci

	Dışavurucu, Yükleyici, Kesinleyici
	Kesinleyici, Yöneltilci
	Kesinleyici
	Kesinleyici
	Yöneltilci, Kesinleyici
	Kesinleyici
	Yöneltilci
	Yöneltilci
	Yükleyici, Kesinleyici
	Yöneltilci, Kesinleyici
	Kesinleyici
	Kesinleyici
	Yöneltilci
	Kesinleyici
	Kesinleyici, Yöneltilci
	Kesinleyici
	Kesinleyici
	Yöneltilci
	Kesinleyici
	Kesinleyici
	Yöneltilci
	Kesinleyici
	Yükleyici
	Kesinleyici

	Yöneltici
	Kesinleyici
	Yöneltici
	Kesinleyici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Kesinleyici, Yöneltici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Yöneltici, Yükleyci
	Yöneltici
	Yöneltici, Kesinleyici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Kesinleyici
	Kesinleyici
	Kesinleyici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Kesinleyici
	Yöneltici, Kesinleyici
	Yöneltici

	Yöneltici
	Kesinleyici
	Bildirge
	Bildirge
	Kesinleyici,Yöneltici
	Kesinleyici
	Yöneltici,Kesinleyici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Kesinleyici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Kesinleyici
	Kesinleyici,Yöneltici
	Yöneltici
	Kesinleyici
	Kesinleyici
	Yöneltici,Kesinleyici
	Kesinleyici
	Dışavurucu
	Yöneltici
	Kesinleyici
	Kesinleyici
	Yöneltici
	Kesinleyici
	Kesinleyici
	Yöneltici

	Yöneltici
	Dışavurucu
	Kesinleyici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Kesinleyici
	Kesinleyici
	Kesinleyici
	Yöneltici
	Kesinleyici
	Kesinleyici
	Kesinleyici
	Kesinleyici,Yöneltici
	Kesinleyici
	Kesinleyici
	Yükleyici,Kesinleyici
	Yöneltici
	Kesinleyici
	Yöneltici
	Kesinleyici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Kesinleyici
	Dışavurucu
	Dışavurucu

	Kesinleyici
	Kesinleyici
	Kesinleyici
	Kesinleyici
	Kesinleyici
	Dışavurucu,Kesinleyici
	Kesinleyici
	Kesinleyici
	Kesinleyici
	Kesinleyici
	Kesinleyici
	Yöneltici
	Kesinleyici
	Yöneltici
	Kesinleyici
	Yöneltici
	Kesinleyici
	Kesinleyici
	Kesinleyici
	Yöneltici
	Kesinleyici
	Yöneltici,Kesinleyici
	Kesinleyici
	Kesinleyici
	Kesinleyici
	Kesinleyici
	Yöneltici
	Yöneltici,Kesinleyici
	Yöneltici,Kesinleyici
	Kesinleyici
	Kesinleyici

	Kesinleyici
	Kesinleyici
	Kesinleyici
	Kesinleyici
	Kesinleyici
	Yöneltici
	Kesinleyici
	Kesinleyici
	Yöneltici
	Kesinleyici
	Kesinleyici
	Kesinleyici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Kesinleyici
	Kesinleyici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Kesinleyici
	Yöneltici
	Kesinleyici
	Bildirge
	Kesinleyici

	Yöneltici,Kesinleyici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Yöneltici,Kesinleyici
	Kesinleyici
	Kesinleyici
	Yöneltici
	Kesinleyici
	Kesinleyici
	Kesinleyici
	Kesinleyici
	Kesinleyici
	Dışavurucu
	Yöneltici
	Kesinleyici,Dışavurucu
	Kesinleyici,Yöneltici
	Kesinleyici

	Yöneltici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Kesinleyici
	Yöneltici
	Kesinleyici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Kesinleyici,Yöneltici
	Yöneltici
	Kesinleyici
	Kesinleyici
	Kesinleyici
	Kesinleyici
	Kesinleyici
	Kesinleyici
	Kesinleyici
	Kesinleyici

	Yöneltici
	Kesinleyici
	Kesinleyici
	Kesinleyici
	Kesinleyici
	Kesinleyici
	Kesinleyici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Yükleyici
	Kesinleyici,Dışavurucu
	Kesinleyici
	Kesinleyici
	Yükleyici
	Kesinleyici
	Kesinleyici,Yükleyici
	Kesinleyici
	Dışavurucu
	Kesinleyici, Yöneltici
	Yöneltici
	Kesinleyici
	Yöneltici
	Kesinleyici
	Yöneltici
	Kesinleyici
	Kesinleyici,Yöneltici
	Yöneltici
	Kesinleyici
	Yöneltici
	Kesinleyici

	Kesinleyici
	Yöneltici
	Kesinleyici
	Kesinleyici
	Yükleyici
	Kesinleyici
	Kesinleyici
	Yöneltici
	Kesinleyici
	Kesinleyici
	Kesinleyici
	Yöneltici
	Kesinleyici
	Yükleyici
	Kesinleyici
	Kesinleyici
	Yöneltici
	Kesinleyici
	Kesinleyici, Yöneltici
	Kesinleyici
	Kesinleyici
	Yöneltici
	Kesinleyici
	Kesinleyici, Yöneltici
	Kesinleyici
	Yöneltici

	Yöneltici
	Kesinleyici
	Yöneltici
	Kesinleyici
	Yöneltici,Kesinleyici
	Kesinleyici
	Kesinleyici,Yöneltici
	Kesinleyici
	Yöneltici
	Kesinleyici
	Yöneltici,Kesinleyici
	Kesinleyici,Yöneltici
	Yöneltici
	Kesinleyici
	Kesinleyici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Kesinleyici
	Yöneltici
	Yöneltici,Kesinleyici
	Kesinleyici
	Yöneltici
	Kesinleyici
	Kesinleyici

	Yöneltici
	Kesinleyici
	Kesinleyici
	Kesinleyici
	Yöneltici,Kesinleyici
	Yöneltici
	Kesinleyici,Yöneltici
	Yöneltici
	Kesinleyici
	Kesinleyici
	Yöneltici
	Kesinleyici
	Yöneltici,Kesinleyici
	Kesinleyici
	Kesinleyici
	Kesinleyici,Yöneltici
	Kesinleyici
	Kesinleyici,Yöneltici
	Yöneltici, Kesinleyici
	Yöneltici
	Kesinleyici
	Kesinleyici
	Kesinleyici
	Yöneltici
	Yöneltici,Kesinleyici
	Yöneltici
	Kesinleyici,Yöneltici
	Kesinleyici
	Kesinleyici

	Yöneltici
	Yöneltici
	Kesinleyici
	Yöneltici
	Yöneltici, Kesinleyici
	Kesinleyici
	Kesinleyici
	Kesinleyici
	Yöneltici
	Kesinleyici
	Kesinleyici
	Yöneltici, Kesinleyici
	Yöneltici, Kesinleyici
	Kesinleyici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Kesinleyici
	Kesinleyici
	Kesinleyici
	Yöneltici
	Kesinleyici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Kesinleyici
	Kesinleyici

	Yöneltici
	Kesinleyici,Yöneltici
	Kesinleyici
	Kesinleyici, Yöneltici
	Kesinleyici
	Kesinleyici
	Yöneltici
	Dışavurucu
	Kesinleyici
	Kesinleyici
	Yöneltici,Dışavurucu
	Yöneltici
	Yöneltici
	Kesinleyici
	Yöneltici
	Yöneltici,Kesinleyici
	Yöneltici
	Kesinleyici,Yöneltici
	Kesinleyici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Kesinleyici
	Kesinleyici,Dışavurucu
	Yükleyici,Yöneltici
	Kesinleyici
	Yöneltici

	Kesinleyici
	Dışavurucu,Kesinleyici
	Yöneltici,Yükleyici,Kesinleyici
	Kesinleyici
	Kesinleyici,Dışavurucu
	Dışavurucu,Kesinleyici
	Yöneltici
	Kesinleyici
	Dışavurucu,Yöneltici
	Kesinleyici
	Yöneltici,Kesinleyici
	Kesinleyici
	Kesinleyici
	Kesinleyici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Kesinleyici
	Kesinleyici,Yöneltici
	Kesinleyici
	Yöneltici
	Kesinleyici,Yöneltici
	Yöneltici

	Kesinleyici
	Kesinleyici,Yöneltici
	Kesinleyici, Yöneltici
	Kesinleyici
	Kesinleyici, Yöneltici
	Kesinleyici
	Yöneltici, Kesinleyici
	Yöneltici
	Kesinleyici,Yöneltici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Kesinleyici
	Kesinleyici
	Kesinleyici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Kesinleyici,Yöneltici
	Kesinleyici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Kesinleyici,Yöneltici
	Kesinleyici
	Yöneltici
	Dışavurucu,Kesinleyici

	Yöneltici
	Kesinleyici,Yöneltici
	Kesinleyici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Kesinleyici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Kesinleyici
	Yöneltici,Kesinleyici
	Yöneltici
	Dışavurucu
	Kesinleyici,Yöneltici
	Yükleyici,Dışavurucu
	Kesinleyici
	Yöneltici
	Kesinleyici
	Dışavurucu
	Kesinleyici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Yükleyici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Kesinleyici

	Kesinleyici,Yöneltici
	Yöneltici
	Dışavurucu
	Kesinleyici
	Yöneltici
	Yöneltici,Kesinleyici
	Yöneltici,Kesinleyici
	Kesinleyici
	Yöneltici
	Kesinleyici
	Kesinleyici,Yöneltici
	Yöneltici
	Kesinleyici,Yöneltici
	Yöneltici
	Kesinleyici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Kesinleyici
	Yöneltici
	Kesinleyici
	Yöneltici
	Kesinleyici
	Yöneltici
	Kesinleyici
	Yöneltici
	Kesinleyici
	Yöneltici

	Kesinleyici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Dışavurucu, Yöneltici
	Kesinleyici, Yöneltici
	Yöneltici
	Yöneltici, Kesinleyici
	Kesinleyici
	Yöneltici
	Dışavurucu
	Kesinleyici
	Yöneltici, Kesinleyici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Kesinleyici
	Yöneltici, Dışavurucu
	Kesinleyici
	Yöneltici
	Kesinleyici
	Kesinleyici, Dışavurucu
	Kesinleyici
	Yöneltici, Kesinleyici
	Yöneltici, Kesinleyici

	Yükleyici
	Yöneltici
	Yükleyici
	Bildirge
	Yöneltici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Yöneltici,
	Yöneltici,Kesinleyici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Kesinleyici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Kesinleyici,Yöneltici
	Kesinleyici,Yöneltici
	Kesinleyici
	Bildirge
	Bildirge
	Yöneltici
	Kesinleyici
	Yöneltici

	Kesinleyici
	Yöneltici
	Yöneltici,Kesinleyici
	Yöneltici,Kesinleyici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Dışavurucu
	Kesinleyici
	Kesinleyici
	Yöneltici, Kesinleyici
	Kesinleyici,Yöneltici
	Kesinleyici,Yöneltici
	Kesinleyici
	Yöneltici,Kesinleyici
	Yöneltici
	Kesinleyici
	Yöneltici
	Yöneltici,Kesinleyici
	Kesinleyici
	Kesinleyici
	Kesinleyici

	Yöneltici
	Yöneltici,Kesinleyici
	Yöneltici
	Kesinleyici,Yöneltici
	Kesinleyici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Kesinleyici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Kesinleyici
	Yöneltici
	Yöneltici,Kesinleyici
	Kesinleyici
	Kesinleyici,Yöneltici
	Kesinleyici
	Kesinleyici,Yöneltici
	Yöneltici
	Kesinleyici
	Kesinleyici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Dışavurucu,Kesinleyici
	Yöneltici

	Yöneltici
	Kesinleyici, Yöneltici
	Kesinleyici, Yöneltici
	Kesinleyici
	Kesinleyici, Dışavurucu
	Kesinleyici
	Kesinleyici, Yöneltici
	Kesinleyici, Yöneltici
	Yöneltici
	Kesinleyici
	Kesinleyici
	Kesinleyici
	Yöneltici
	Kesinleyici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Kesinleyici, Yöneltici
	Yöneltici
	Kesinleyici, Yöneltici
	Yöneltici, Kesinleyici
	Yöneltici

	Yöneltici
	Kesinleyici,Yöneltici
	Kesinleyici
	Yöneltici,Kesinleyici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Kesinleyici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Kesinleyici,Yöneltici
	Kesinleyici
	Yöneltici
	Kesinleyici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Kesinleyici
	Kesinleyici
	Kesinleyici
	Kesinleyici
	Kesinleyici
	Yöneltici
	Yöneltici

	Yöneltici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Kesinleyici,Bildirge
	Dışavurucu,Yöneltici
	Kesinleyici
	Yöneltici
	Yöneltici,Kesinleyici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Kesinleyici, Yöneltici
	Kesinleyici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Kesinleyici
	Yöneltici
	Kesinleyici
	Kesinleyici
	Kesinleyici,Yöneltici
	Kesinleyici
	Yöneltici
	Kesinleyici

	Kesinleyici
	Yöneltici
	Kesinleyici
	Kesinleyici, Yöneltici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Kesinleyici
	Kesinleyici
	Kesinleyici
	Yöneltici
	Kesinleyici
	Yükleyici
	Kesinleyici
	Kesinleyici
	Kesinleyici
	Yöneltici
	Kesinleyici
	Yöneltici
	Kesinleyici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Kesinleyici

	Kesinleyici
	Kesinleyici
	Yöneltici,Kesinleyici
	Yöneltici, Kesinleyici
	Bildirge, Kesinleyici
	Kesinleyici
	Bildirge
	Kesinleyici
	Bildirge, Kesinleyici
	Kesinleyici
	Yöneltici
	Kesinleyici
	Bildirge
	Yükleyici
	Kesinleyici, Yöneltici
	Kesinleyici
	Kesinleyici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Yöneltici,Dışavurucu
	Yöneltici
	Yöneltici, Kesinleyici
	Kesinleyici,Yöneltici

	Yöneltici
	Kesinleyici, Yöneltici
	Kesinleyici
	Yöneltici
	Kesinleyici
	Kesinleyici, Yöneltici
	Kesinleyici
	Kesinleyici
	Yöneltici
	Yöneltici, Kesinleyici
	Yöneltici
	Kesinleyici, Yöneltici
	Kesinleyici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Kesinleyici
	Kesinleyici
	Yöneltici

	Kesinleyici
	Kesinleyici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Yöneltici,Kesinleyici
	Yöneltici
	Kesinleyici, Yöneltici
	Yöneltici
	Dışavurucu,Yöneltici
	Yöneltici
	Kesinleyici,Yöneltici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Yöneltici

	Yöneltici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Yöneltici,Kesinleyici
	Yöneltici
	Yöneltici,Dışavurucu
	Yöneltici
	Yöneltici
	Dışavurucu,Yöneltici
	Yöneltici
	Kesinleyici,Yöneltici
	Yöneltici
	Kesinleyici,Yöneltici
	Kesinleyici

	Yöneltici
	Kesinleyici, Yöneltici
	Kesinleyici
	Yöneltici, Kesinleyici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Kesinleyici
	Yöneltici, Kesinleyici
	Kesinleyici
	Kesinleyici, Yöneltici
	Yöneltici
	Yöneltici, Kesinleyici
	Kesinleyici, Yöneltici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Kesinleyici, Yöneltici
	Yöneltici
	Kesinleyici, Yöneltici
	Kesinleyici

	Yöneltici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Kesinleyici
	Kesinleyici
	Yöneltici
	Kesinleyici
	Yöneltici
	Kesinleyici
	Kesinleyici
	Kesinleyici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Yöneltici, Kesinleyici
	Yöneltici,
	Yöneltici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Kesinleyici
	Kesinleyici, Yöneltici
	Yöneltici, Kesinleyici
	Yöneltici, Kesinleyici
	Yöneltici, Kesinleyici,
	Yöneltici, kesinleyici
	Yöneltici
	Keisnleyici
	Yöneltici

	Kesinleyici
	Kesinleyici
	Keisnleyici
	Yöneltici, Kesinleyici
	Kesinleyici
	Yükleyici
	Kesinleyici, Yöneltici
	Kesinleyici
	Kesinleyici, Yöneltici
	Kesimleyici, Yöneltici
	Kesinleyici
	Kesinleyici
	Kesinleyici, Yöneltici
	Kesinleyici
	Kesinleyici
	Kesinleyici
	Kesinleyici, Yöneltici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Kesinleyici
	Kesinleyici, Yöneltici
	Kesinleyici
	Yöneltici
	Kesinleyici

	Kesinleyici
	Kesinleyici
	Kesinleyici
	Kesinleyici, Yöneltilici
	Kesinleyici
	Kesinleyici
	Kesinleyici
	Kesinleyici
	Yöneltilici
	Kesinleyici
	Kesinleyici
	Kesinleyici
	Kesinleyici, Yöneltilici
	Kesinleyici
	Kesinleyici, yöneltilici
	Kesinleyici
	Kesinleyici
	Yöneltilici
	Yöneltilici, Kesinleyici
	Kesinleyici
	Kesinleyici
	Kesinleyici
	Yöneltilici, Kesinleyici
	Kesinleyici, Yöneltilici
	Yöneltilici
	Yöneltilici, Kesinleyici
	Kesinleyici, Yöneltilici

	Kesinleyici
	Yöneltici, Kesinleyici
	Yöneltici
	Kesinleyici
	Kesinleyici
	Kesinleyici, Yöneltici
	Kesinleyici
	Kesinleyici, Yöneltici
	Yöneltici, Kesinleyici
	Kesinleyici
	Yöneltici
	Yöneltici, Kesinleyici
	Kesinleyici, Yöneltici
	Kesinleyici, Yöneltici
	Dışavurucu, Kesinleyici
	Kesinleyici
	Kesinleyici, Yöneltici
	Kesinleyici, Yöneltici
	Yöneltici
	Kesinleyici
	Yöneltici

	Kesinleyici, Yöneltilci
	Yöneltilci, Kesinleyici
	Yöneltilci, Kesinleyici
	Kesinleyici, Yöneltilci
	Kesinleyici, Yöneltilci
	Yöneltilci, Kesinleyici
	Kesinleyici, Yöneltilci
	Dışavurucu, Yöneltilci
	Kesinleyici, Yöneltilci, Yükleyci
	Kesinleyici, Yöneltilci
	Yöneltilci, Kesinleyici
	Yöneltilci, Kesinleyici
	Kesinleyici, Yöneltilci
	Yöneltilci
	Kesinleyici
	Yöneltilci
	Yöneltilci, Dışavurucu
	Yöneltilci
	Kesinleyici
	Yöneltilci, Kesinleyici
	Yöneltilci
	Yöneltilci
	Kesinleyici
	Yöneltilci, Kesinleyici
	Kesinleyici
	Yöneltilci
	Yöneltilci, Kesinleyici

	Yöneltici
	Yöneltici, Kesinleyici
	Yöneltici
	Kesinleyici, Yöneltici
	Yöneltici
	Kesinleyici, Yöneltici
	Yöneltici
	Kesinleyici, Yöneltici
	Kesinleyici, Yöneltici
	Yöneltici, Kesinleyici
	Yöneltici, Kesinleyici
	Kesinleyici
	Kesinleyici, Yükleyici
	Kesinleyici
	Yöneltici
	Dışavurucu, Yöneltici
	Yükleyici
	Yöneltici
	Kesinleyici, Yöneltici
	Kesinleyici
	Kesinleyici, Yöneltici
	Yöneltici
	Yöneltici

	Kesinleyici
	Yöneltici,Kesinleyici
	Yöneltici, Yükleyici,Bildirge
	Yöneltici, Yükleyici
	Kesinleyici
	Kesinleyici,Yöneltici
	Kesinleyici
	Kesinleyici,Yöneltici
	Kesinleyici, Yöneltici
	Kesinleyici
	Kesinleyici, Yöneltici
	Kesinleyici,Yöneltici
	Kesinleyici
	Dışavurucu
	Kesinleyici, Yöneltici
	Bildirge
	Yöneltici
	Kesinleyici, Yöneltici
	Kesinleyici
	Kesinleyici, Yöneltici
	Kesinleyici, Yöneltici
	Kesinleyici,
	Yöneltici
	Yöneltici

	Kesinleyici
	Yöneltici, Kesinleyici, Yükleyici
	Yöneltici, Kesinleyici
	Kesinleyici
	Yöneltici, Kesinleyici
	Yöneltici, Kesinleyici
	Kesinleyici, Yöneltici
	Yöneltici
	Kesinleyici
	Kesinleyici
	Yöneltici
	Kesinleyici
	Yöneltici, Kesinleyici
	Yöneltici,
	Yöneltici, Kesinleyici
	Kesinleyici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Kesinleyici
	Kesinleyici
	Yöneltici
	Yöneltici, Kesinleyici
	Yöneltici
	Bildirge, Kesinleyici
	Bildirge, Kesinleyici

	Yükleyici,Bildirge.Kesinleyici
	Bildirge,Kesinleyici
	Kesinleyici
	Yöneltici, Kesinleyici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Yöneltici,Kesinleyici
	Yöneltici, Kesinleyici
	Kesinleyici, Yöneltici
	Kesinleyici,Yöneltici
	Yöneltici
	Yöneltici, Kesinleyici
	Kesinleyici,Yöneltici
	Kesinleyici
	Kesinleyici, Yöneltici
	Yöneltici
	Kesinleyici
	Yöneltici
	Yöneltici, Kesinleyici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Yöneltici,Kesinleyici
	Kesinleyici,Yöneltici
	Yöneltici, Kesinleyici
	Kesinleyici
	Kesinleyici

	Kesinleyici,Yöneltici
	Yöneltici,Kesinleyici
	Kesinleyici
	Kesinleyici
	Kesinleyici
	Kesinleyici
	Yöneltici
	Yöneltici, Kesinleyici
	Yöneltici, Kesinleyici
	Kesinleyici,Yöneltici
	Yöneltici, Kesinleyici
	Yöneltici
	Yöneltici, Kesinleyici
	Kesinleyici, Yöneltici
	Yöneltici, Kesinleyici
	Yöneltici, Kesinleyici
	Kesinleyici,Yöneltici
	Yöneltici,Kesinleyici
	Kesinleyici,Yöneltici
	Kesinleyici, Yöneltici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Yükleyici
	Yöneltici

	Yükleyici
	Kesinleyici
	Kesinleyici, Yöneltili

(Atay)

8.5) Kuyucaklı Yusuf Romanında Edimsöz Varlığı

CÜMLE	EDİMSÖZ TÜRÜ
	Kesinleyici
	Yöneltili
	Kesinleyici
	Yöneltili
	Kesinleyici
	Yöneltili
	Kesinleyici
	Yöneltili
	Yöneltili

	Yöneltici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Kesinleyici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Kesinleyici
	Yöneltici
	Yükleyici
	Yöneltici
	Kesinleyici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Kesinleyici
	Kesinleyici
	Kesinleyici
	Kesinleyici
	Kesinleyici, Yöneltici
	Kesinleyici
	Yöneltici
	Kesinleyici
	Kesinleyici

	Kesinleyici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Yöneltici,Kesinleyici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Kesinleyici,Yöneltici
	Kesinleyici
	Yöneltici
	Kesinleyici
	Yöneltici
	Kesinleyici
	Yöneltici
	Kesinleyici
	Yöneltici
	Kesinleyici
	Yöneltici
	Kesinleyici
	Yöneltici

	Dışavurucu
	Yöneltici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Yöneltici,Kesinleyici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Kesinleyici
	Yöneltici
	Kesinleyici,Yöneltici
	Kesinleyici
	Yöneltici
	Kesinleyici
	Kesinleyici
	Kesinleyici
	Yöneltici
	Kesinleyici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Kesinleyici
	Kesinleyici
	Yöneltici
	Kesinleyici
	Yöneltici
	Kesinleyici
	Yöneltici

	Yükleyici
	Kesinleyici
	Kesinleyici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Kesinleyici
	Yükleyici
	Yöneltici
	Kesinleyici
	Yöneltici
	Kesinleyici
	Kesinleyici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Yöneltici,Kesinleyici
	Yöneltici
	Kesinleyici
	Kesinleyici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Kesinleyici
	Kesinleyici
	Yöneltici
	Kesinleyici
	Kesinleyici

	Yöneltici
	Kesinleyici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Kesinleyici,Yöneltici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Kesinleyici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Kesinleyici
	Yöneltici
	Kesinleyici
	Kesinleyici,Yöneltici
	Yöneltici
	Kesinleyici
	Kesinleyici,Yöneltici
	Yükleyici
	Yöneltici

	Yöneltici
	Kesinleyici
	Kesinleyici
	Yöneltici
	Kesinleyici,Yöneltici
	Kesinleyici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Kesinleyici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Kesinleyici
	Yöneltici
	Kesinleyici
	Kesinleyici
	Yöneltici
	Kesinleyici,Yöneltici

	Kesinleyici,Yöneltici
	Yöneltici
	Kesinleyici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Kesinleyici
	Kesinleyici
	Yöneltici
	Yükleyici
	Kesinleyici
	Yükleyici,Yöneltici
	Yöneltici,Kesinleyici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Kesinleyici
	Kesinleyici

	Yöneltici
	Yöneltici
	Kesinleyici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Kesinleyici
	Kesinleyici
	Kesinleyici
	Yöneltici
	Yöneltici,Kesinleyici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Kesinleyici,Yöneltici
	Kesinleyici,yöneltici
	Kesinleyici,Yöneltici
	Kesinleyici
	Yöneltici
	Yükleyici
	Yöneltici
	Kesinleyici
	Yöneltici

	Kesinleyici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Kesinleyici
	Yöneltici
	Dışavurucu
	Kesinleyici,Yöneltici
	Yöneltici
	Kesinleyici
	Kesinleyici
	Kesinleyici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Kesinleyici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Kesinleyici
	Yöneltici
	Kesinleyici
	Yöneltici
	Kesinleyici
	Yöneltici
	Kesinleyici
	Yöneltici
	Kesinleyici
	Yöneltici
	Kesinleyici
	Yöneltici
	Kesinleyici

	Yöneltici
	Kesinleyici
	Yükleyici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Kesinleyici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Kesinleyici,Yöneltici
	Yöneltici
	Kesinleyici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Kesinleyici
	Kesinleyici,yöneltici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Kesinleyici
	Yöneltici
	Kesinleyici
	Kesinleyici
	Yöneltici

	Yöneltici,Kesinleyici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Dışavurucu,yöneltici
	Kesinleyici
	Yöneltici
	Yöneltici/Yükleyici
	Yükleyici
	Kesinleyici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Yükleyici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Kesinleyici
	Yöneltici
	Kesinleyici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Kesinleyici
	Kesinleyici
	Yükleyici
	Kesinleyici
	Yöneltici
	Kesinleyici

	Kesinleyici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Kesinleyici
	Kesinleyici
	Kesinleyici
	Kesinleyici,Bildirge
	Yöneltici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Kesinleyici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Yöneltici,Kesinleyici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Yöneltici

	Yöneltici
	Yöneltici,Kesinleyici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Dışavurucu,Yöneltici
	dışavurucu
	Yöneltici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Yöneltici,Kesinleyici
	Kesinleyici
	Yöneltici
	Kesinleyici
	Kesinleyici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Kesinleyici
	Yöneltici
	Kesinleyici
	Kesinleyici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Kesinleyici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Kesinleyici
	Yöneltici
	Kesinleyici
	Yöneltici

	Yöneltici
	Kesinleyici
	Yöneltici
	Kesinleyici
	Yöneltici
	Kesinleyici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Kesinleyici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Kesinleyici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Kesinleyici
	Kesinleyici

	Kesinleyici
	Kesinleyici
	Yöneltici
	Kesinleyici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Kesinleyici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Kesinleyici,Yöneltici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Kesinleyici
	Kesinleyici
	Yöneltici
	Kesinleyici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Kesinleyici
	Yöneltici
	Kesinleyici
	Yöneltici,Kesinleyici
	Yöneltici
	Kesinleyici
	Yöneltici
	Kesinleyici
	Kesinleyici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Yöneltici

	Yöneltici,Kesinleyici
	Kesinleyici
	Yöneltici,Yükleyici (güvence)
	Yöneltici
	Yöneltici,Kesinleyici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Kesinleyici
	Yöneltici
	Kesinleyici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Kesinleyici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Kesinleyici
	Yöneltici
	Kesinleyici,yöneltici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Kesinleyici
	Dışavurucu
	Yöneltici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Kesinleyici
	Yöneltici

	Kesinleyici
	Yöneltici
	Kesinleyici
	Yöneltici
	Kesinleyici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Kesinleyici
	Yöneltici
	Kesinleyici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Kesinleyici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Kesinleyici
	Kesinleyici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Kesinleyici
	Yöneltici
	Kesinleyici

	Yöneltici
	dışavurucu
	Yöneltici
	Kesinleyici
	Yöneltici
	Kesinleyici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Kesinleyici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Kesinleyici
	Kesinleyici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Kesinleyici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Kesinleyici
	Kesinleyici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Kesinleyici

	Yöneltici
	Kesinleyici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Kesinleyici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Kesinleyici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Kesinleyici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Kesinleyici
	Kesinleyici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Yükleyici
	Yükleyici

	Yöneltici
	Yükleyici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Kesinleyici
	Yöneltici
	Kesinleyici
	Kesinleyici
	Yöneltici
	Kesinleyici,Bildirge
	Kesinleyici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Kesinleyici
	Dışavurucu
	Kesinleyici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Kesinleyici
	Yöneltici
	Kesinleyici
	Yöneltici
	Kesinleyici
	Kesinleyici
	Yöneltici
	Kesinleyici
	Kesinleyici
	Kesinleyici

	Kesinleyici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Kesinleyici
	Yöneltici
	Kesinleyici
	Kesinleyici
	Yöneltici
	Kesinleyici
	Kesinleyici
	Kesinleyici
	Kesinleyici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Yükleyici
	Yöneltici
	Kesinleyici
	Yöneltici
	Kesinleyici
	Yöneltici
	Kesinleyici,dışavurucu

	Yöneltici
	Yöneltici
	Kesinleyici
	Kesinleyici
	Yöneltici
	Kesinleyici
	Kesinleyici
	Yöneltici
	Kesinleyici
	Yöneltici
	Kesinleyici
	Kesinleyici
	Kesinleyici
	Yöneltici
	Yükleyici (güvence)
	Kesinleyici
	Kesinleyici
	Yöneltici
	Kesinleyici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Kesinleyici
	Dışavurucu
	Kesinleyici
	Kesinleyici
	Yöneltici
	Dışavurucu,kesinleyici
	Kesinleyici
	Yöneltici
	Kesinleyici,Yöneltici,Bildirge

	Kesinleyici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Kesinleyici
	Yöneltici
	Kesinleyici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Kesinleyici
	Kesinleyici
	Kesinleyici
	Yöneltici
	Kesinleyici
	Yöneltici/Kesinleyici
	Kesinleyici

	Kesinleyici
	Yöneltici,Kesinleyici
	Yöneltici
	Kesinleyici
	Kesinleyici
	Kesinleyici
	Yöneltici,Kesinleyici
	Kesinleyici
	Yöneltici
	Yöneltici,Kesinleyici
	Kesinleyici
	Yöneltici
	Yöneltici, Kesinleyici
	Yöneltici
	Yöneltici,Kesinleyici
	Yöneltici,Kesinleyici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Kesinleyici
	Yöneltici,Kesinleyici
	Yöneltici

	Yöneltici
	Yöneltici
	dışavurucu/Yükleyici
	Yöneltici
	Yöneltici ,dışavurucu
	Yöneltici
	Kesinleyici
	Yöneltici
	Kesinleyici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Kesinleyici, Yöneltici
	Yöneltici
	Kesinleyici
	Yöneltici
	Kesinleyici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Kesinleyici
	Yöneltici
	Yöneltici

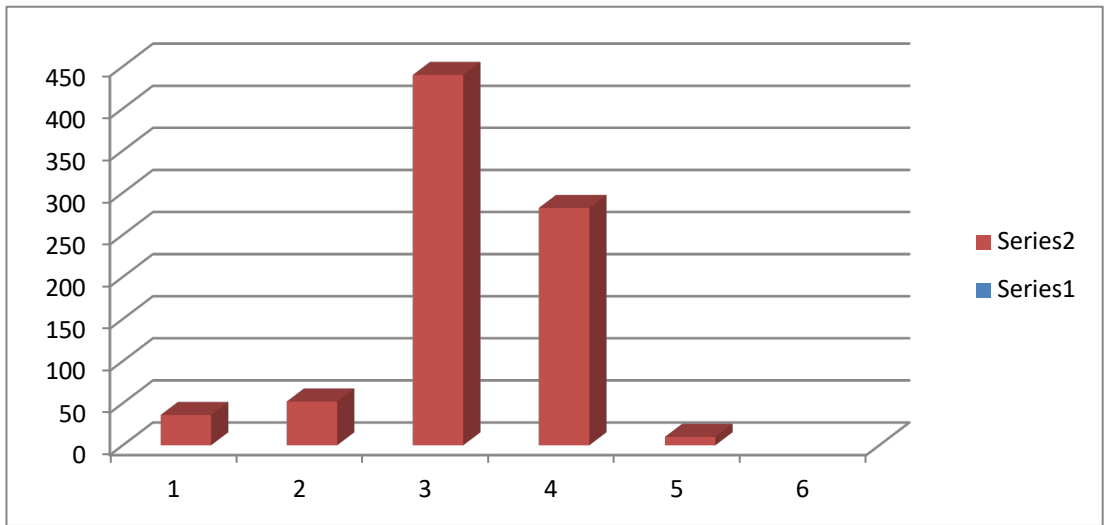
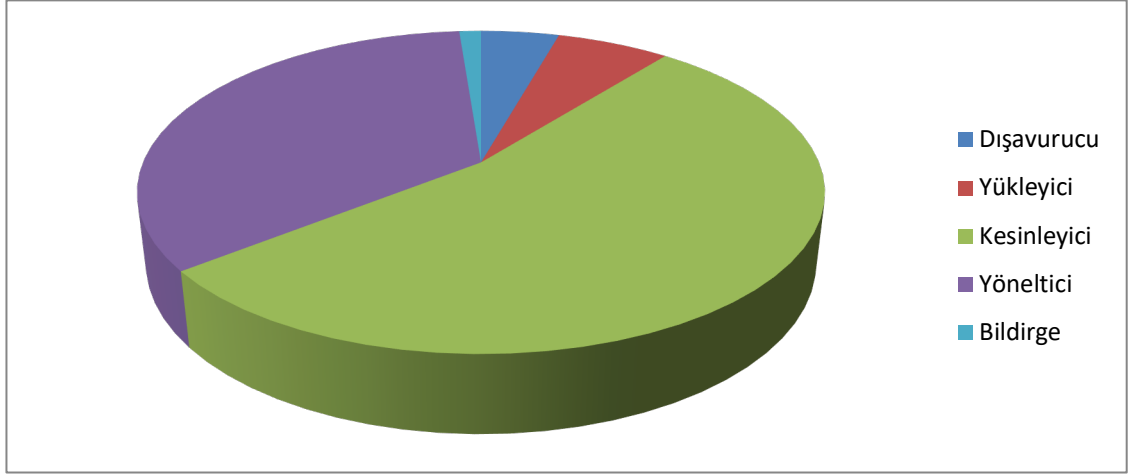
	Yöneltici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Yöneltici,
	Yöneltici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Kesinleyici
	Kesinleyici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Kesinleyici
	Kesinleyici, Yükleyici
	Yükleyici ,Yöneltici
	Kesinleyici
	Yöneltici,Kesinleyici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Kesinleyici, Yöneltici
	Kesinleyici, Bildirge

	Yöneltici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Kesinleyici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Yöneltici
	Dışavurucu

9. EDİMSÖZLERİN ESERLERE GÖRE İSTATİKSEL DAĞILIMI

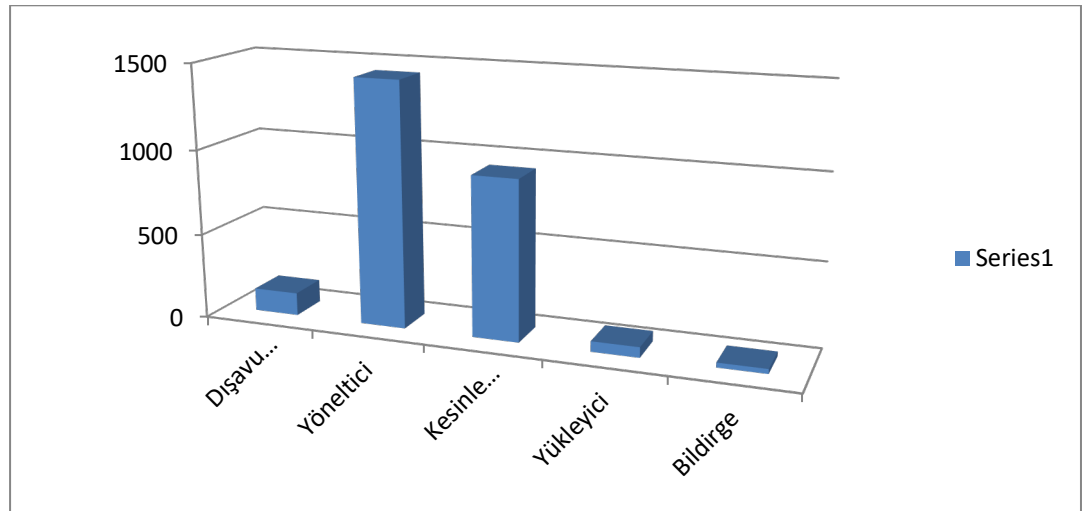
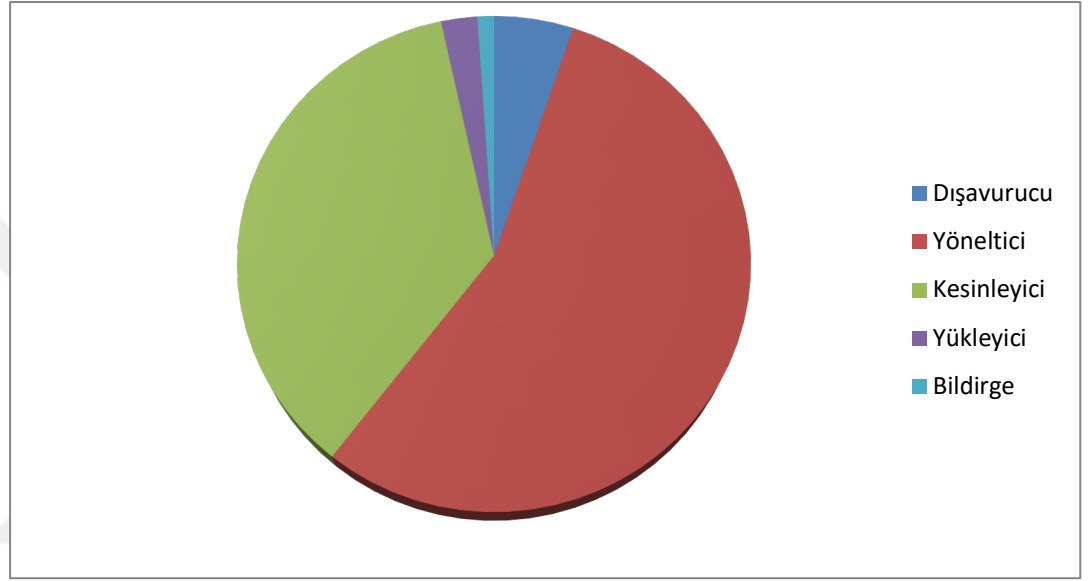
9.1. Kırmızı Saçlı Kadın Romanının Edimsöz İstatistikleri

Dışavurucu	36	4%
Yükleyici	52	6%
Kesinleyici	440	54%
Yöneltici	282	35,00%
Bildirge	10	1,00%
TOPLAM	820	

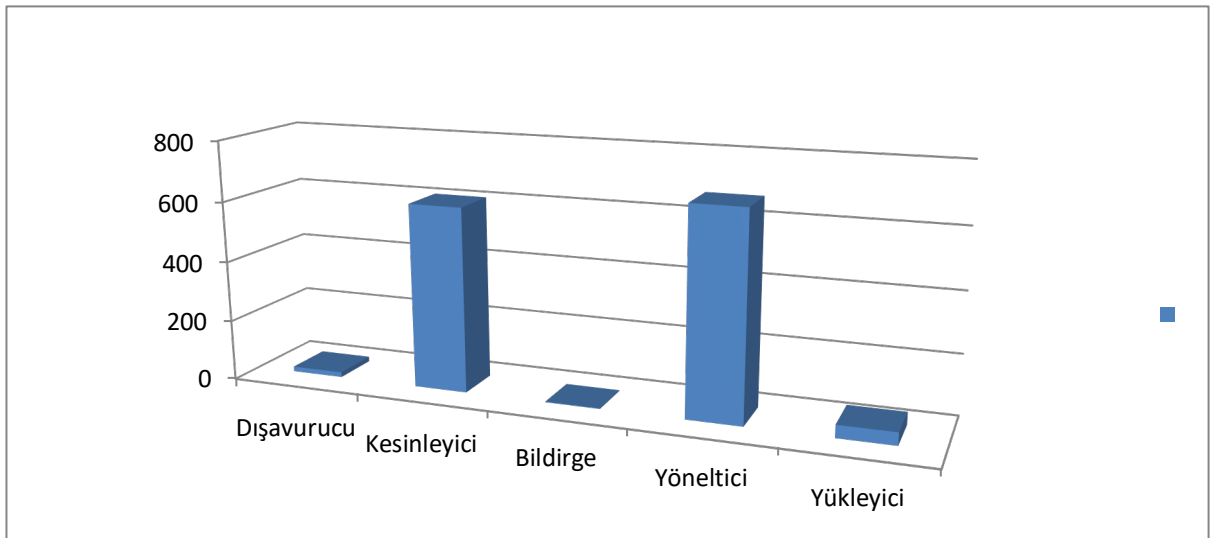
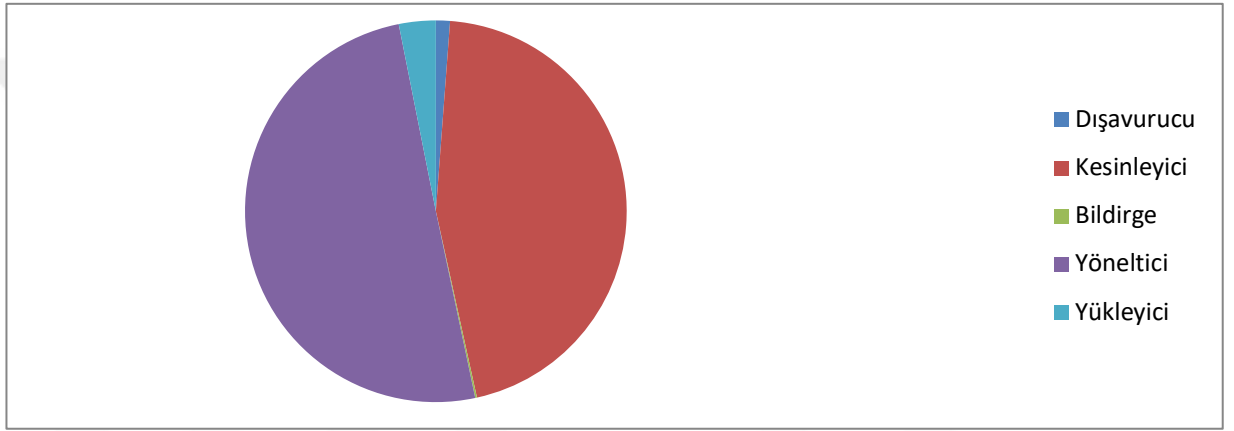
9.2.Tehlikeli Oyunlar Romanının Edimsöz İstatistikleri

Dışavurucu	134	5%
Yöneltici	1439	55%
Kesinleyici	937	45%
Yükleyici	61	3%
Bildirge	28	1,00%
TOPLAM	2599	

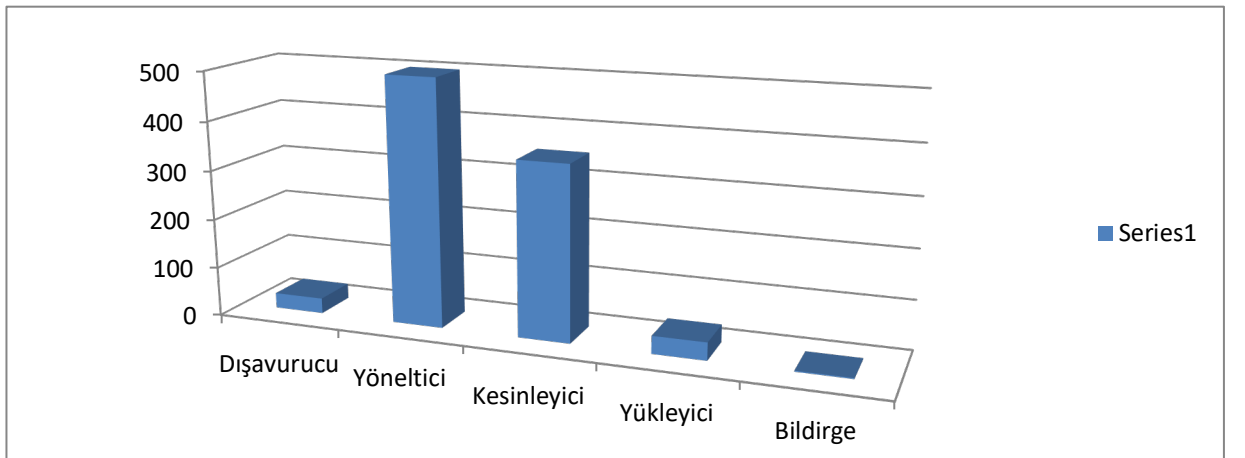
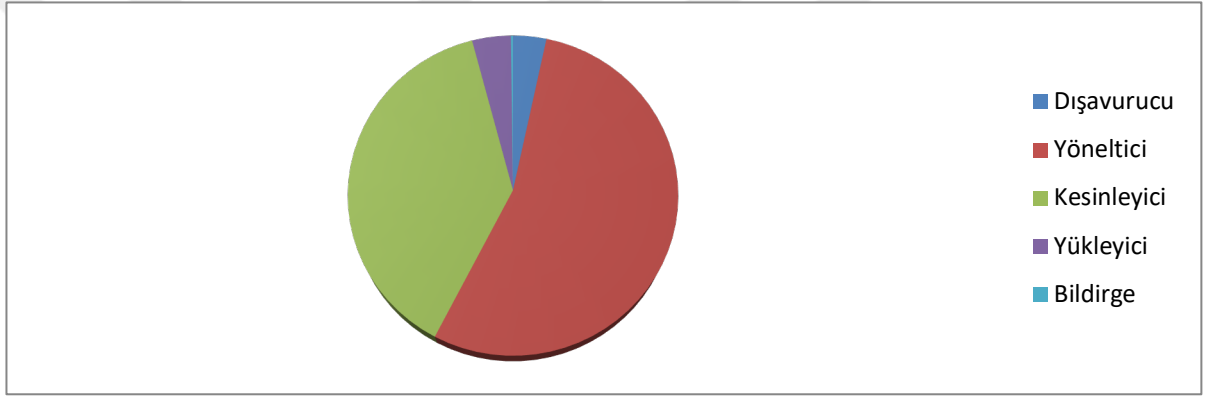
9.3.Aylak Adam Romanının Edimsöz İstatistikleri

Dışavurucu	16	1%
Kesinleyici	610	45%
Bildirge	2	1,00%
Yöneltici	675	50%
Yükleyici	42	3%
TOPLAM	1345	

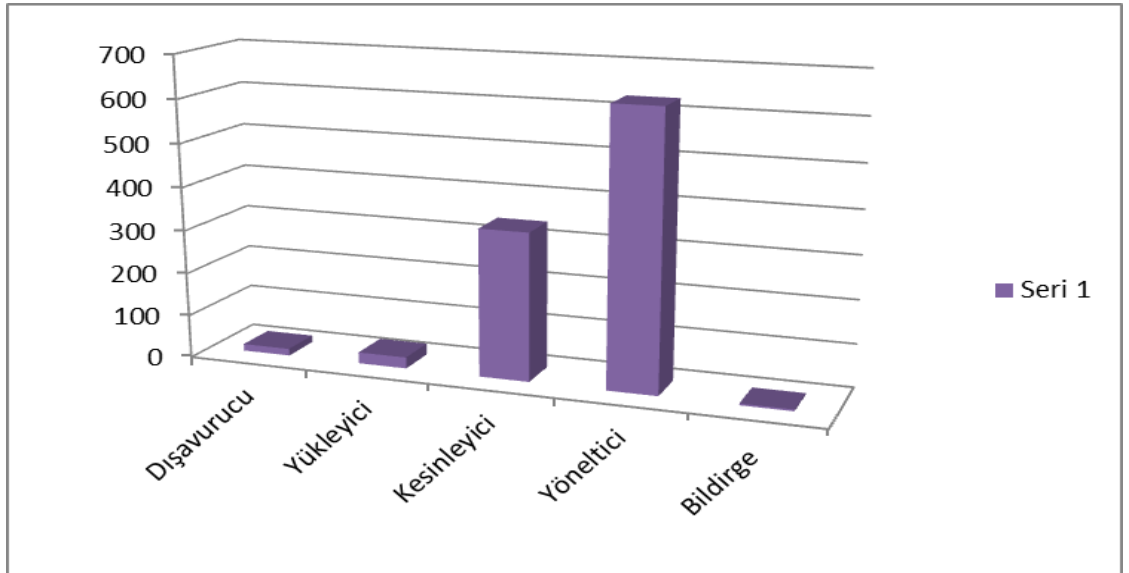
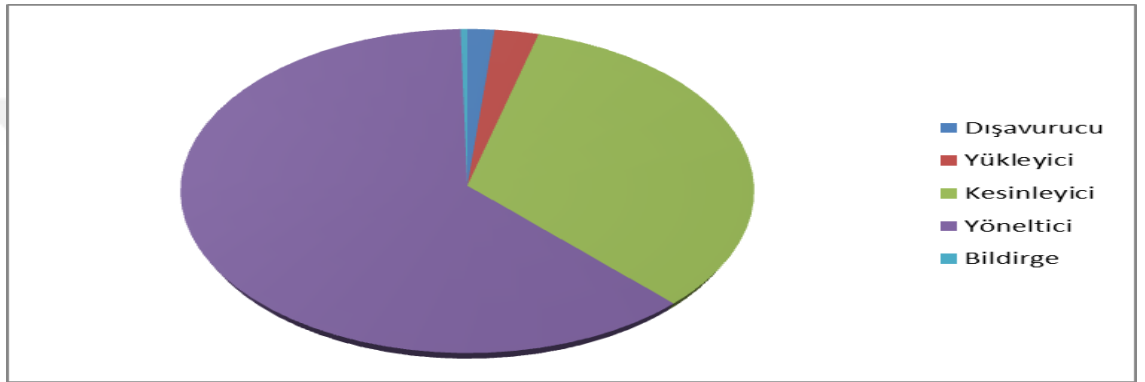
9.4. Sodom ve Gomore Romanının Edimsöz İstatistikleri

Dışavurucu	31	3%
Yöneltici	500	54%
Kesinleyici	353	38%
Yükleyici	36	4%
Bildirge	2	0,20%
TOPLAM	922	

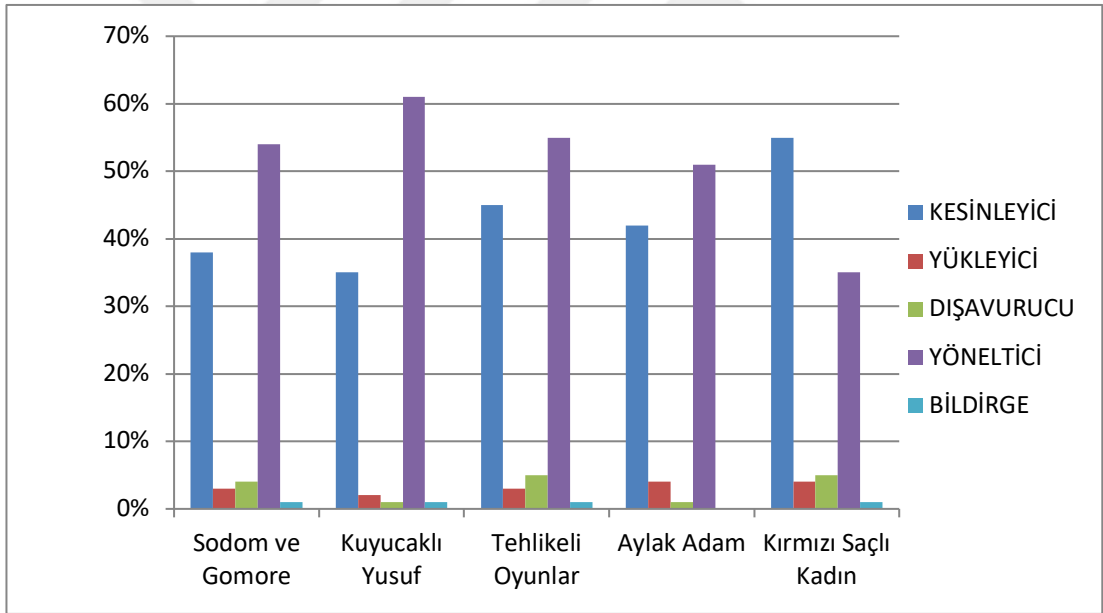
9.5.Kuyucaklı Yusuf Romanının Edimsöz İstatistikleri

Dışavurucu	16	1%
Yükleyici	26	2%
Kesinleyici	390	35%
Yöneltici	680	61%
Bildirge	4	0,30%
TOPLAM	1116	

9.6. Beş Romanın Edimsözlerinin Genel Analizi

	KESİNLEYİCİ	YÜKLEYİCİ	DIŞAVURUCU	YÖNELTİCİ	BİLDİRGE	
Sodom ve Gomore	38%	3%	4%	54%	1%	
Kuyucaklı Yusuf	35%	2%	1%	61%	1%	
Tehlikeli Oyunlar	45%	3%	5%	55%	1%	
Aylak Adam	42%	4%	1%	51%		
Kırmızı Saçlı Kadın	55%	4%	5%	35%	1%	

10. SONUÇ YERİNE: ROMAN DİLİ VE SİNEMA DİLİNİN ETKİLEŞİMİ ÇERÇEVESİNDE İSTATİSTİKLERİN YORUMLANMASI

Diğer sanat dalları düşünüldüğünde, sinema, tarih sahnesine daha geç çıkmış ve bundan dolayı “yedinci sanat” olarak adlandırılmıştır. En son ortaya çıkan sanat dalı olmasından dolayı, kendinden önce insanın kültür dünyasında kök salmış diğer sanat dalları olan resim, edebiyat, müzik, tiyatro gibi sanat dallarının etkisine girmiş ve bu adını saydığımız sanat dallarıyla sürekli iletişimde olmuştur. Hatta Bazin sinemanın diğer sanatların reenkarnasyonu (yeniden doğum) olarak ortaya çıktığını söylemiştir (Bazin 67). Sinemanın edebiyatla olan ilişkisi ve bunun sonucu olarak bu iki alanın birbirine kurgusal söylem noktasında kaynaklık etmesi günümüzde çokça tartışılan bir konudur. Rene Wellek bu konuda sinemanın kendine özgü bir dil oluştururken edebiyattan tema ve konu üzerinden yararlanıp edebiyatın özellikle hazırlanacak senaryoya temel olacak metin bakımından malzeme verdiğini belirtmektedir (Rene 43).

Günümüze baktığımızda hem Türkiye’de hem de dünyada edebî üründen uyarlama birçok filmin ve dizinin çekildiğini ya da bir tiyatro oyununa uyarladığını görüyoruz. Tezimizde kullandığımız romanlara baktığımız zaman da bu durumun örneklerini görebiliriz. Bakıldığında *Tehlikeli Oyunlar*’ın tiyatro oyunu sahnelenmektedir. Bunun yanında Yusuf Atılgan’ın *Anayurt Otel*’nin filmi çekilmiştir. Ayrıca Sabahattin Ali’nin eserlerinin diziye çekileceği haberleri günlük hayatımızı sürekli işgal etmektedir. Dünya’da ise şu an en çok izlenen dizinin (*Game of Thrones*) ve en çok izlenen filmlerin (*Yüzüklerin Efendisi*, *Avengers* vs.) kitap ya da çizgi roman uyarlamaları olduğunu düşündüğümüzde edebî metnin sinemaya kaynaklık eden başat öge olduğunu söyleyebiliriz. Aytekin Can “*Gölgesizler*” *Filmi ve Edebiyat Sinema İlişkisi Üzerine*” makalesinde James Monaco’yu kaynak göstererek sinemanın anlatı gücünün en yüksek bağına romanla kurduğunu filmlerinde romanlarında ayrıntılı öyküler anlattığını vurgulamıştır (Aytekin Can 76-77).

Somut manada düşünürsek sinemamın etkileşimde olduğu alanın edebiyat olduğu sonucu aslında çok basit bir nedene dayanmaktadır. Hareketli görüntüye dayalı olan sinema bu görüntüleri anlamsallaştıracak bir kurguya ihtiyaç duymaktadır. Sinema bu ihtiyacı şüphesiz edebiyattan karşılar. Yüzyıllar boyunca, herhangi bir olayın kurgusunu kitap cümlelerinden okuyup bu kurgunun hayatına etki etmesine izin veren okuyucu, gelişen imkânlarla kurgunun hareketli bir düzlemde kendisine gösterilmesiyle, bu görüntülerin hayatına etki etmesine izin veren izleyiciye dönüşmüştür. Böyle bir etkileşim tarihe damga vurup edebiyattan esinlenen yeni sinema akımlarının doğmasına bile sebebiyet vermiştir. Tezimizde bulunan “*Postmodernizmin Romana Yansıması: Yeni Roman*” bölümünde, yazar Grillet’ten yönetmen Godard’a uzanan çizgiyi anlatmaya çalışmıştık. Bu bölümde yaptığımız alıntıyı bir kez daha tekrar etmenin faydalı olacağı düşüncesindeyiz.

Okuyucuya edebî ürünü okurken kendi gerçekliğini yaratma yolunu açan Yeni Romanın yeni bir estetik ve anlatım çizgisi yarattığı kuşku götürmez bir gerçektir. Bu anlatım biçimi modernist romanda başlayan romanla sinema iletişiminin sonucunda oluşan bir anlatım biçimidir. Özellikle Birinci Dünya Savaşı’ndan sonraki dönemde modern romancılar, sessiz sinemanın parçalanmış imgesel anlatıları kullanma biçiminden etkilenmişlerdir.[...] Nitekim Hauser’e göre bunun en güzel örneğini, Ulysses oluşturur. Zira söz konusu romanı, okur istediği yerden başlayarak, yani bölümleri kendi isteğine göre yeni bir sıraya koyarak okuyabilir. (Çetin 154-155)

Birbirinden bağımsız olayların birbiri ardına sıralanılarak bir kurgu oluşturmasını tekdüze giden zaman anlayışını kırdığını “*romanın tarihsel gelişimi*” bölümümüzde defaatle dile getirmiştik. Ulysses’da kırılan zaman romanın bölümlerine sirayet etmiş başı ve sonu olmayan, istenildiği yerden başlanacak bir okuntu okuyucunun eline geçmiştir. Joyce bir rejisör ya da montajcı değildir. Fakat yazar olarak, zaman mefhumunu kitabına bir düzen içerisinde değil bir karmaşa içerisinde vererek olayları birbirinden “bağımsızlaştırıp” yeni bir düzensizlik oluşturmuştur. Bizce bu düzen sinemayı çok yoğun bir şekilde andırmaktadır.

Sinema dili ve edebiyat dilinin sürekli ve organik bir iletişimde olduğunu belirtmemiz gerekir. Edebiyat metinlerini kaynak tutan sinema, postmodern tabirle metinlerarasılığın imkânlarından faydalanmaktadır. Sinema bu imkânlardan faydalanırken yazar sinemadan etkilenerek edebî metindeki olayın oluş sırasını bozar. Bu yapı son dönem edebî metinlerinde sürekli olarak okuyucunun karşısına çıkan bir kurgusal yapı olmuştur.

Yazar tıpkı “yeni roman temsilcileri” gibi aynı zamanda bir yönetmendir. “Dünyadaki zaman mefhumunu kendi zaman düzleminde yitirerek” olayları montajlayan ya da betimlemeye hareket kazandıran bir montajcı görevini üstlenen yazar, okuyucuyu tarihle ya da reel dünyayla paralel ama kendi düşünsel dünyasının ütopyası olan kurmacasına sürükler. İhsan Oktay Anar’ın “*Kitabü'l Hiyel*” inde bir hiyel(silah) üstâdı kitabın ana karakteridir. Kitaptaki zaman Osmanlı’yı çağrıştırırsa da konu Osmanlı zamanında değil Anar’ın Osmanlı soslu zamanında gerçekleşir. Okur kitabı okurken okurluğunun yanında aynı zamanda bir izleyiciye dönüşür. Verdiğimiz bu örneğin ışığında aslında yazarın mekânla zamanı kendi düşünce süzgecinden geçirerek kitapta ‘yeni’yi inşâ ettiğini söyleyebiliriz.

Romanda mekân ve zaman kavramları deyince akla hiç şüphesiz kronotop kavramı gelmektedir ki bu da sinemasal anlatımı roman anlatımıyla birleştiren bir başka unsurdur. Mustafa Sözen “*Bahktın’ın Romanında Kronotop Kavramı ve Sinema*” makalesinde Bahktın’ın Türkçeye mekân-zaman olarak çevrilen kronotop (kronos[zaman]- topos[yer]) terimini Einstein’dan ödünç aldığını belirtmiştir. Sözen kronotop kavramının romanda geçen temel anlatsal olayları örgütleyen bir merkez olduğunu ve romandaki anlatımın mekân-zamanda düğümlendiğini aktarır. Sözen’in makalesinden hareketle Bahktın’ın kronotop kavramını edebiyatın sanatsal olarak ifadeleştirdiği zaman ve mekân ilişkilerinin içkin bağlantılılığına kronotop adını verdiğini aktarmamız gerekir (Sözen 95).

Mekân-zaman anlamında kullanılan kronotop kavram romanda yazarın kurduğu dünyayla direkt olarak ilgilidir. Peki sinema ile romanı yakınlaştıran bir diğer unsurun kronotop olduğu sonucuna nereden vardık?

Sözen yukarıda adını verdiğimiz makalesinde sinemanın tanımlarından birinin sinemanın zaman ve mekânı düzenleme sanatı olduğunu aktarır ve sinemanın görselliğe dayandığı için yer- olay ve zamanı aynı zamanda dokuduğu ve bu sebepten sinemadaki kronotopun edebî metnin anlatımındaki başat unsurların en başında geldiğini belirtmiştir (Sözen 97).

Edebî ürünü kaynak alan sinema edebî metindeki mekân-zaman olgusunu yeniden dokur ve özellikle uyarılma eserlerde bu öğeleri görselleştirerek izleyiciye sunduğu sunar. Aytekin Can ve Faruk Uğurlu “*Gölgesizler*” filmi edebiyat sinema ilişkisi üzerine” adlı makalesinde bu iki alanın ortaklaştığı yönleri 4 maddeye belirtmişlerdir:

- 1)Edebiyat ve Sinemanın İletişim Ağları
- 2)Sinema Endüstrisinin Edebiyat İmkânlarını Değerlendirmesi
- 3)Edebiyatın Hazır Malzeme Oluşturması
- 4)Sinemanın ‘Okuyucu’ Potansiyelini Değerlendirmesi (Aytekin Can 79-80-81)

2. ve 4. madde ise sinemanın edebiyata bakış açısının ekonomik yanını ortaya koyar. İnsanlığın ortak duygularına seslenen edebî metin içindeki kurguyla beraber görsel bir nitelik kazandığında izleyicinin karşısına reyting rekorları kıran dizi ya da filmler olarak çıkmaktadır. Bu bakımdan dilsel olarak sürekli bir iletişim halinde olan edebiyat sinemanın bu iletişiminden dizi ve film sektörü ziyadesiyle faydalanmıştır.

Edebî metnin -özellikle romanın- sinema ile olan iletişimi hem dilsel hem de sektörel yönden kısaca da olsa değinmeye çalıştık. Günümüzde Türkiye’de edebiyat dili ve sinema dilinin iletişimi ve bu iletişimin ne yönde olduğu her zaman tartışma konusu olmuştur. Türkiye’de günümüzde en çok okunan yazarlara şöyle bir baktığımızda Orhan Pamuk, Sabahattin Ali, Oğuz Atay, Yusuf Atılgan, İhsan Oktay Anar, Hasan Ali Toptaş gibi isimleri ilk sıralarda görüyoruz. Bunun nedenini sadece bu yazarların (Sabahattin Ali hâriç) postmodern olması mıdır?

Evet, Türkçe romanın sinema diline yaklaştığı, sinema söyleminden yararlandığını ya da sinemanın romandan yararlandığı bilinen bir gerçeklik olmuştur. Bu tespitin, metinlerarasılık, montaj, kolaj, brikolaj gibi terimlere dayandırılmasının ya da romanlarda kullanılan dilin geçmiş zamandan şimdiki zamana evrildiğinin söylenmesinin, roman dilinin sinema diline evrildiğinin bir dayanağı olarak belirtilmesi yanlış değildir fakat bu tespitin geliştirilmesi gerekmektedir. Bu gereklilikten hareketle tezimizde Türkçe romanın sinema diline yaklaşmasının dayanaklarından birini dilbilimsel bir yaklaşımda aradık. Hareket bir şerit halinde akan sahnelerin örgütlendiği sinema kavramı için vazgeçilmez bir unsur ise edebiyat edimlerinin romanlarımızda incelenmesi gerektiğini düşündük.

Bir sözle ya da cümleyle dünyada her şey değişebilir. Savaşlar ilan edilip yoğun göçler yaşanabilir. Bir söz, dünya üzerinde yaşayan bir insan için yıkım etkisi yaratabilirken bir başkası için mutluluk kaynağı olur. Sözler ya da tümceler kişiler tarafından sözcüldikten sonra ortaya çıkarttığı edimsel güçle insanların dünyadaki konumlarını belirleyip geleceklerine etki edebilirler. O zaman dünyada insanlar arasında hareketi sağlayan ve devinimler yaratan olgunun söz ve sözlerin toplamı olan tümce olduğunu belirtebiliriz. Sinematografi bir filmde sahnelerin arka arkaya akmasını sağlayan makineye verilen ad ise söz de dünyada hareketi sağlayan dilsel mekanizmadır.

Söz edimi özellikleri taşıyan tümcelerın Türkçe romanlarda aranıp bulunması, roman dilimizin tarihsel süreç içerisinde sinema diline evrilmesinin temellendirilmesinde ayrı bir dayanak noktası oluşturacaktır. Edebî metinde hareketi sağlayan dilsel ögenin söz edimleri olduğu düşüncesindeyiz. Postmodern teknikler, anlam ve teknik olarak romanı sinemaya yaklaştırırken söz edimleri sinemayı romana dilsel yönden yaklaştırmaktadır. Bir edebî üründe, tümce boyutunda edimsözlerin yoğun olarak kullanılmasının metine anlatımsal hareketi kazandıran önemli bir unsur olduğu kanaatindeyiz.

Yukarıda da belirttiğimiz gibi bu çalışma günümüzde üzerine çokça konuşulan Türkçe roman-sinema ilişkisinin ya da roman dilinin senaryoya yakınlaşmasının “dilbilimsel” zeminini bulmaya çalışma çabasıdır. Böyle bir iddianın sadece beş romanla kesin olarak ispatlanmayacağını farkındayız. Fakat elde ettiğimiz sonuçların roman dilinin bu söyleme yaklaşmasını sağlayan dilbilimsel unsurlardan birinin edimsözler olduğunu bizlere gösterdiğini düşünüyoruz.

İlk etapta böyle bir araştırma yaparken Türk edebiyatında belirli bir yere gelip kendini ispat etmiş, sesini uluslararası mecralara ulaştırmış, çıktığı dönemle kalmayıp adını çıktığı dönemin ötesine taşıyan eserleri ve isimleri çalışmamızda “araştırma materyali” olarak kullandık.

Göstermek amacıyla olduğumuz konu “dünden bugüne romandaki edimsöz sayısındaki gelişme” olunca erken Cumhuriyet döneminden başlayıp günümüz romanına uzanan bir bağ yaratmamız gerekiyordu. Bu yüzden başlangıç noktamızı eserler kaleme aldığı dönemde diliyle farklılık yaratmış yazarımız Yakup Kadri'nin *Sodom ve Gomore*'sinden başlattık. *Sodom ve Gomore* bir anlamda çalışmamızın Turnusol kağıdıydı. Çünkü edimsöz oranı artmış ya da azalmış dememiz için bir karşılaştırma odağımızın bulunması gerekiyordu.

Romanlarımızı seçerken bir diğer dikkat ettiğimiz unsur ise romanların göz önünde olan ve üzerine çokça araştırma yapılmış romanlar olmasıydı. Ayrıca *Aylak Adam*, *Tehlikeli Oyunlar* ve *Kırmızı Saçlı Kadın* gibi postmodern çizgide kitapları seçmemizin nedeni de sinema söylemine yakın olduğu savunulan postmodern tarzın içinde bir edimsöz çalışması yapmaktı.

Kuyucaklı Yusuf, *Aylak Adam* ve *Tehlikeli Oyunlar* eserlerini göz önüne aldığımızda ayrı bir parantez açmak zorunda olduğumuzu hissediyoruz. Bu üç eserin ortak bir noktası da sinemaya ya da tiyatroya uyarlanması ya da bir dizi haline getirilme isteğidir. *Tehlikeli Oyunlar*'ın tiyatrosu çeşitli tiyatro sahnelerinde hala gösterimdedir.

Kuyucaklı Yusuf 'un Feyzi Tuna'nın yönetmenliğinde 1985 yılında sinemaya uyarlandığını biliyoruz, bunun yanında kitabın diziye uyarlanması konusu günümüzde hala konuşulmaktadır. Her ne kadar *Aylak Adam*'dan uyarlama bir sinema ya da tiyatro olmasa da Yusuf Atılgan'ın bir başka eseri olan *Anayurt Oteli*'nin filmi çekilmiştir. Romanları seçerken halihazırda görselleştirilmiş romanların içinden çıkarılacak edim varlığı da merakımızı cezbeden bir diğer unsurdu.

Romanları seçerken ölçüt aldığımız bir başka nokta ise basımının üzerinden yıllar geçen *Kuyucaklı Yusuf*, *Aylak Adam* ya da *Tehlikeli Oyunlar*'ın üzerindeki ilginin günümüzde neden bu kadar arttığı sorusuydu. Bakıldığında postmodern tabirle metinlerarasılık yapılarak bu romanlardan birçok alıntı yapan ya da romanların kurgusundan etkilenecek çekilen diziler yüksek izlenme oranlarına ulaşmıştır. Örneğin bir dönem çok izlenen Leyla ile Mecnun dizisinin finalinde aslında herşeyin engelli Mecnun'un kafasında geçmesiyle *Tehlikeli Oyunlar*'ın Hikmet'in kafasında gerçekleşen soyut bir kurgu olması, kitap ile dizinin keştiği bir nokta değil midir? Ayrıca yine bu dizi de *Tehlikeli Oyunlar*'dan alıntılar yapılması da senaryoya ustalıkla yerleştirilmiş unsurlar değil midir?

Cumhuriyet dönemiyle birlikte değişen üslup yeni bir okuyucu kitlesinin oluşmasına vesile olmuştur. Çalışmamız bu yeni üslupta edimsözlerin yerini işaret etmeye çalışmaktadır. Bize göre edimsözler "okuntu"ya okunabilir olması dışında yeni bir fonksiyon katıyor, okuntu okuyucunun elinde artık izlenebilen bir metne dönüşüyor. İnsanların arasındaki iletişirken kullandığı hareket, iş ve oluş fiillerinin edimlerini tasnifleyerek yeni bir yapı oluşturan edimsözlerin edebi metinde yer alması -bizce- okuyucuya romanı ya da hikâyeyi gözünde hareketli kesitler olarak canlandırmasına yardımcı oluyor. Bol sıfatlı ya da betimleyici anlatımın okuyucuya izlenim kazandırdığı aşikâr, fakat donuk bir tablo misali yapılan betimlemelere hareket kazandıracak olan fillerin ürünü olan edimlerin Türk edebiyatında ağır bir yeri olan romanlarda incelenmesi de bu romanları seçmemizin başka bir nedeniydi.

Genel olarak bu nedenlerden ötürü seçtiğimiz romanlardaki edimsöz varlıklarını yorumlamaya geçerse ilk önce şunu belirtmemiz gerekir. Amacımız *Sodom ve Gomore*'den günümüze gelen romanlarda edimsöz sayısının arttığını ispatlamaktır. Bunu yaparken meselenin sayısal yanının içinde kitapların sayfa

sayısını da göz önüne almak gerekir. Bunun dışında pek tâbii olarak yazarın kullandığı üslupta edimsözlerin kullanımını etkilemiştir. Çalışmamızda diyaloglu dilin kullanıldığı eserlerde edimsöz yoğunluğunun daha fazla olduğunu gördük. Edimsöz edimlerinin içeriğine baktığımızda iletişim anına dayalı edimsöz çeşitlerinin olduğu sonucundan hareketle diyaloglu eserlerin edimsöz sözcelemelerine daha yatkın bir yapıda olduğunu söyleyebiliriz. Fakat diyalogun az olduğu eserlerde de edimsözler yoğun olarak bulunabilir. Özellikle konuşan kişiyi yükümlülük altına sokan kesinleyiciler düşünüldüğünde diyalogların az kullanıldığı eserlerde de edimsöz yoğunluğuna rastlanabilir.

İncelememizin sonucunda ilk baskısı 1928 yılında yapılan ve 295 sayfa olan *Sodom ve Gomore*'nin edimsöz sayısı 922 çıkarken ilk baskısı 1937 yılında yapılan ve toplam 220 sayfa olan *Kuyucaklı Yusuf* ta bu sayı 1016'dır. Bunun dışında 1959 yılında ilk baskısı yapılan ve 190 sayfa olan *Aylak Adam* romanında ise edimsözler 1345 adet çıkmıştır. İncelediğimiz beş roman içersinde edimsözlerin en fazla çıktığı eser Tehlikeli Oyunlar'dır. Bu romanımızda 2345 adet edimsöz çıkmıştır. 190 sayfalık *Kırmızı Saçlı Kadın* romanımızda toplam edimsöz sayısı 820 çıkmıştır.

İlk olarak şunu belirtmemiz gerekir ki beş romanımızın dördünde edimsöz sayısı açısından bir yükselme tespit ettik. *Kırmızı Saçlı Kadın* da ise aynı yükselişten söz edemiyoruz. Fakat 295 sayfalık *Sodom ve Gomore*'de 920 adet edimsöz çıkarken 195 sayfalık *Kırmızı Saçlı Kadın* romanında çıkan 820 edimsözün önemli bir sayı olduğunu düşünüyoruz.

Searle'ün tasnifine göre yaptığımız edimsöz araştırmasında bütün romanlarda sayıları en fazla çıkan edimsözlerin kesinleyiciler ve yönelticiler olduğunu gördük. Bu bakımdan bu iki edimsöz türüne ayrı bir parantez açmamız gerekir. Kesinleyiciler (assertives) bir şeyin söylediği gibi olduğu konusunda konuşan kişiyi yükümlülük altına sokan edimlerdir. Burada önemli olan durum dünyanın söze uygun olması durumudur. Yönelticiler (directives) ise söylenen sözün dinleyen kişiye bir şey yaptırmaya çalışan edimler olmasıdır. Yönelticilerde konuşan kişi herhangi bir isteğini dışavurur. Bu edimde ise dünya söze uydurulur.

Edebi metnin yeni bir dünya yarattığını, bu bakımdan Searle'ün ya da Austin'in edebi sözcelemleri asalak sözcelemler olarak adlandırmasının yanlış olduğunu Eagleton ve Derrida'dan getirdiğimiz dayanaklarla belirtmiştik. İncelediğimiz romanlarda sayısı yüksek çıkan kesinleyici ve yönelticilerin tanımsal içeriğinde “dünyayı söze uyduran” ya da sözün dünyaya uygun olması hususlarının bulunması bize edimsözlerin (incelediğimiz romanlar özelinde) yazarın kendi dünyasını yaratırken bilerek ya da bilmeyerek başvurduğu unsurlar olduğunu gösteriyor.

Sinemanın edebiyattan aldığı malzemeler düşünüldüğünde, bu beş romanda en çok yönelticilerin ve kesinleyicilerin kullanılmasının, edebi metinde “sözün yazarın yeni dünyasına uydurma” ya da “yazarın kendi dünyasını söze uydurma” noktasında roman evreninin, okuyucunun gözünde kristalize olmasına ve görselleşmesine yardımcı olduğu düşüncesindeyiz.

Edebi edimler anlatıma hareket kazandırarak kelimeleri, cümleleri ve paragraflara “görsel bir vücut” kazandırıyor, karakterlerin edimleriyle vücut buldukça maddileşen kitabın konusu okuntunun sınırlarını aşıyor ve kendine yeni bir mecra arıyor. Biz bu yeni mecranın sinema olduğunu düşünüyoruz. Burada söylemlendirmeye çalıştığımız bir kitabın sinema ya da diziye uyarlanması için mutlaka belirli bir edimsöz oranına sahip olma kuralı değildir. Elbetteki kitaplar edimsöz sayısına bakılmaksızın senaryolaştırılabilir. İddiamız edimsözlerin okuntuyu senaryoya yaklaştırdığıdır.

Diğer yandan günümüzde -dönemlerindeki yazarların bir adım önüne çıkarak- okunan Oğuz Atay'ın, Sabahattin Ali'nin, Yusuf Atılgan'ın çok fazla rağbet görmesinin nedenlerinden birinin de yoğun edimsöz kullanımı olduğunu düşünüyoruz. Çünkü artık yeni bir okur kitlesiyle karşı karşıyayız. 21.yüzyılın okur kitlesi çok büyük teknolojik gelişmelere şahit olmuştur. Özellikle sinemanın gelişimi kitap okuyucusunun yönelimlerine yön vermiştir. Kolay iletişim ve üst düzey görsellik (sanal gerçeklik gözlükleri vs.) çağında yaşayan “21. yüzyıl okuyucusu”nun kitaptan beklentisi artık sadece roman evrenini okumak değil “roman evrenini okurken izlemektir”.

İncelediğimiz beş romanın yazarları (özellikle Sabahattin Ali, Oğuz Atay ve Yusuf Atılgan) edimsözlerin katkısı ile döneminden farklı bir üslup tutturmuş böylece hala okunabilen bir boyuta erişebilmişlerdir. Kesinleyici ve yönelticilerin sayılarının yorumlarını yukarıda belirttiğimiz şekilde yapmakla beraber bu edimsözlerle ilgili birkaç noktaya daha değinmemiz gerekir. Kesinleyici edimsözlerin türünün örnekleri ileri sürmek, iddia etmek, bildirmek, yadsımak, savunmak, bilgi vermek, aktarmak, ısrar etmek, varsaymak, tahmin etmek vs.'dir. Romanları incelerken en fazla karşımıza çıkan kesinleyici türlerinin -en çoktan en aza doğru- aktarım, tahmin, bilgi vermek ve bildirmek edimleri olduğunu belirtmemiz gerekir. Roman edebi türü düşünüldüğünde aktarım cümlelerinin çoğunlukta olması gayet doğaldır. Türkçe'de aktarım cümlelerinin doğrudan ve dolaylı aktarım şeklinde sözcelendiğini biliyoruz. Yaptığımız incelemede her iki aktarım biçimini de kesinleyici başlığı altında değerlendirdik. Bunu yaparken Soner Akşehirli'nin "*Söz Edimleri Kuramı Açısından Kurgusal Anlatı Metinlerinde Söz Aktarımı*" makalesinden ziyadesiyle yararlandık.

Kesinleyiciler dışında yönelticilerin de edim örnekleri şunlardır: Sormak, emretmek, buyurmak, rica etmek, yalvarmak, dua etmek, yasaklamak, izin vermek vs. Burada da en fazla karşılaştığımız edimsözler sayısı çok olandan az olana sormak, rica etmek(istemek), buyurmak, dua etmek olduğunu belirtebiliriz. Sormak edimini ele alırken yöneltici edimsözünün kuralına bağlı olarak diyaloglu soru cümlelerini ön plana aldık fakat romandaki anlatıcının iç monolog şeklindeki soru cümlelerini de es geçmedik. Yöneltici her ne kadar dinleyen kişiye bir şey yaptırmaya dayalı olsa da kişinin (kitaptaki karakterlerin) iç monolog şeklinde kendilerine sorduğu sorular yönelticinin tanımında belirtildiği gibi dünyada(romanın dünyasında) bir değişiklik yaratma sonucuna erişmiştir. İç monolog şeklindeki soru sorma edimlerinde bu noktaya dikkat edilerek yönelticiler bulunmaya çalışılmıştır.

Searle'ün tasnifinde kesinleyici ve yöneltici dışında yükleyici, dışavurucu ve bildirge de vardı. Tekrar hatırlatacak olursak yükleyiciler söz vermek, tehdit etmek, yemin etmek, reddetmek gibi konuşan kişiyi gelecekte bir eylem yaratma konusunda yükümlülük altına sokan edimlerdir. Bu edimsöz türü ise romanlarda en fazla çıkan üçüncü edim olmuştur. Yükleyiciler özelinde ise dünya söze uydurulur.

Dışavurucu ve bildirge ise romanlarımızda en az çıkan iki edimsözdür. Dışavurucular bireyin yaşadığı ruhsal halini dışavurmasıyla oluşan bir edimsözdür. Teşekkür etmek, tebrik etmek vb. örnekleri vardır ki bu iki örnekte teşekkür eden ya da tebrik eden kişi sevinç ve minnet duygularını dışavurmuş olabilir. Bildirge ise dünyada bir değişiklik yaratması ereğinde olan edimsözlerdir.(istifa etmek, işten çıkarmak vb.) Bu iki edimin az çıkmasının nedeni aslında tezimizdeki iddiamızı güçlendirecek cinstendir. Özellikle katıksız bir dışavurucu edimine ulaşabileceğimiz metnin roman değil senaryo olduğunu düşünüyoruz. Kurgusu gereği senaryo, edimsözlerin daha yoğun bulunabileceği bir metin türüdür. Çünkü senaryo metninde karakterlerin oyununu gerçekleştirdiği mekândan, duygu durumlarına kadar her şey kayıt altında olmak zorundadır. Oyuncunun gerçekçi bir rol yapabilmesi için bu es geçilemeyecek bir noktadır. Bu bakımdan bu iki edimsözü senaryo edimsözü olarak tasnif etmemizin olumlu olacağını düşünüyoruz. Diğer üç edimin “okuntu edimi” olduğunu söylememiz için daha geniş bir araştırma yapmamız gerekir fakat kesinleyici, yöneltici ve yükleyici edimlerinin cümle örneklerine baktığımızda diğer kitaplar da bulunabilecek edimler olduğunu da göz ardı etmememiz gerekir.

Özellikle *Tehlikeli Oyunlar*'da dışavurucu ve bildirgenin diğer romanlara göre fazla çıkması ise bir başka sonucu gözler önüne seriyor. Eserde yazarın yaptığı şey yaşadığımız hayattaki tarih, mekân ve gerçeklik gibi kavramları eserin evreniyle birleştirerek yepyeni bir dünya ortaya koymasındır. Atay bu eserinde roman özelliği ağır basan bir senaryo kaleme almıştır. Atay'ın dilini senaryoya yaklaştıran unsurun eserinde kullandığı 134 adet dışavurucu olduğunu düşünüyoruz. Bu sayı incelediğimiz eserler arasında çıkan en yüksek dışavurucu sayısıdır. Bu bakımdan Atay'ın hem roman edimlerini hem de senaryo edimlerini birleştirebilen bir yazar olduğunu görüyoruz. Bu durum aslında başka bir sorunun cevabını da getiriyor. Yukarıda bahsettiğimiz “21. Yüzyıl okuyucusuna” *Sodom ve Gomore*'nin dili mi daha yakın geliyor yoksa *Tehlikeli Oyunlar*'ın dili mi? Buradaki amacımız *Sodom ve Gomore*'nin ağırlığını azaltmak ya da Yakup Kadri'nin dilini yetersiz göstermek değildir. Son dönem satış istatistiklerini bakıldığında Oğuz Atay'ın incelediğimiz yazarlar arasında bile en çok okunan yazarlardan biri olduğu açıktır. Bunun nedenini sorguladığımızda yukarıda belirttiğimiz okurun beklentisinin devreye girdiğini düşünüyoruz.

Atay, eserindeki yoğun edimsöz kullanımıyla konuyu okuyucunun gözünde canlandırıp okuyucunun konuyu daha iyi “yaşamaya” sebebiyet veriyor. Bu bakımdan okurun tercihi *Sodom ve Gomora*'den yana değil *Tehlikeli Oyunlar*'dan yana koyuyor.

Savımızı Oğuz Atay isminden çıkarıp diğer eserler için de belirtebiliriz. Değerlendirmemizde de belirttiğimiz gibi edimsöz sayıları artış göstermiştir. Günümüzde çok okunan kitaplar göz önüne alındığında *Aylak Adam*, *Kuyucaklı Yusuf*, *Tehlikeli Oyunlar* ya da *Kırmızı Saçlı Kadın* gibi eserlerin bir adım öne çıkmasının nedeni bu kitaplardaki “sinemaya yaklaşan roman dilindeki edimsöz varlığı olabilir mi?” bizce bu sorunun cevabı bu araştırma özelinde “evet”tir.

Son olarak çalışmamızın yeni bir düşünceyi ortaya attığını ve daha fazla detaylandırılması gerektiğinin farkındayız. Seçtiğimiz romanlardan aldığımız veriler tezmizin doğru olduğu noktasında elimizi güçlendiren temel bir veridir. Bu bakımdan edimsöz araştırmasının edebî metinleri incelerken yararlı ve farklı sonuçlar bildirecek bir çalışma alanı olduğunu ve edebi metindeki edimsöz araştırmalarının edebiyat sosyolojisi, edebiyat eleştirisi, edebiyat teoremleri çalışmalarına da katkı sunabilecek ayrı bir kulvar açabileceğini düşünüyoruz.

KAYNAKÇA

Kitaplar

Çelebi, Vedat. «Gündelik Dil Felsefesi ve Austin'in Söz Edimleri Kuram.»

Beytulhikme An International Journal of Philosophy 4.1 (2014): 74-89.

Çetin, Zeynep. «Roman-Sinema Etkileşimi: Yeni Roman ve Yeni Dalga.» *Marmara*

Üniversitesi İletişim Dergisi 11.11 (2001): 143-146.

Öztürk, Serdar. «ERKEN CUMHURİYET YILLARINDA SİNEMA KONUSUNDA

BAŞARISIZ KALMIŞ İKİ GİRİŞİM: ÇEKİLEMEYEN İKİ

PROPAGANDA FİLMİ (1939) ve İBRET.» *Selçuk Üniversitesi İletişim*

Fakültesi Akademik Dergisi 3.3 (2004): 77-82.

Aksan, Doğan. *Anlambilim Konuları ve Türkçenin Anlambilimi*. Cilt 4. Ankara:

Engin yayınevi, mart 2006.

Ali, Liman. «Türk Sinemasının İlk Yıllarında Çekim Sonrası Üretim ve Teknik

Altyapı.» *İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi* (2011): 37-52.

Ali, Sabahattin. *Kuyucaklı Yusuf*. İstanbul: Yapı Kredi Yayınları, 2015.

Ali, Sabahattin. *Markopaşa Yazıları ve Ötekiler*. Cilt 4. İstanbul: Yapı Kredi

Yayınları, 2004.

Alkayış, Ahmet. «Dil Felsefesi Bağlamında Wittgenstein'in Tractatus Logico-Philosophicus İle Felsefi Soruşturmalar Döneminin Karşılaştırılması.» *Uluslararası Anadolu Sosyal Bilimler Dergisi 2* (2018): 35-47.

Alkayış, Dr. Ahmet. «Dil Felsefesi Bağlamında Wittgenstein'in Tractatus Logico-Philosophicus İle Felsefi Soruşturmalar Döneminin Karşılaştırılması.» *Uluslararası Anadolu Sosyal Bilimler Dergisi 2.1* (2018): 35-47.

Altınörs, Atakan. *Dil Felsefesi Sözlüğü*. İstanbul: paradigma yayınları, 2000.

Andrew, Tarkovski. *Mühürlenmiş zaman*. İstanbul: Agora Kitaplığı, 2008.

Arslan, İmran. «1990 Sonrası Türk Sinemasında Film Dilinin Kullanımı.» *Selçuk Üniversitesi İletişim Fakültesi 3.3* (2004): 92-103.

Arslantepe, Mehmet. «Türk Romanı Ve Türk Sineması İlişkileri.» *Marmara İletişim Dergisi* (2009).

Atılğan, Yusuf. *Aylak Adam*. Cilt 27. İstanbul: Yapı kredi Yayınları, Mayıs 2012.

Atay, Oğuz. *Tehlikeli Oyunlar*. İstanbul: İletişim Yayınları , 2018.

Aysever, R.Levent. «Bir Söz Edimi Olarak Yargı Edimi.» *Dokuz Eylül Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi 3* (2013): 111-145.

Aytekin Can, Faruk Uğurlu. «Gölgesizler»Filmi ve Edebiyat Sinema İlişkisi Üzerine.» *Selçuk Üniversitesi İletişim Fakültesi Akademik Dergisi* ocak 2010: 77-83.

- Büyüktuncay, Mete. «Söz Edimleri Kuramı ve Edebiyat: Anlam, Bağlam ve Yinelenebilirlik.» *International Journal Of Language Academy* (2014): 93-105.
- Baldıran, Galip. *Alain Robbe Grillet'de Obje ve Tasvir*. Cilt 7-8. Konya: Selçuk Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Edebiyat Dergisi, 1992-1993.
- Bazin, André. *Sinema nedir? İST: İzdüşüm yayınları*, 2000.
- Berna, Moran. *Edebiyat Kuramları Ve Eleştiri*. Cilt 24. İstanbul: İletişim yayınları, 2013.
- Can, Özge. *Dilbilim Kuramları İki Düzlem Beş Kuram*. İstanbul: İthaki, 2018.
- Caner, Kerimoğlu. *Genel Dilbilimine Giriş*. Cilt 2. Ankara: Pegem Yayınevi, 2014.
- Dave, Robinson. *Nietzsche ve Postmodernizm* . Çev. Kaan H. Ökten. Cilt 1. İstanbul: Everest Yayınları , 2000.
- Doğan, Aksan. *Her Yönüyle Dil*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları, 2015.
- Doğan, Emrah. «Nijat Özön ve Türk Sinema Tarihi Yazıcılığı.» *Folklor Edebiyat Dergisi* 16 (2010): 198.
- Göktaş, Nazik. «Alain Robbe Grillet'de Roman Estetiği.» *Mersin Üniversitesi Dil ve Edebiyat Dergisi* 2.2 (2005): 1-16.
- Gülcü, Tarık Ziyad. «Ortaçağ'da Hristiyan Felsefesi, Aşk öğretisi ve Edebiyat: Gülün Romansı.» *Ankara Üniversitesi Dil-Tarih Coğrafya Fakültesi Dergisi* 55 (2015): 271-286.

Güngör, Esra. «1950’ler Türkiye’inde modernleşme ve gündelik hayat değişimlerine sinema üzerinden bakmak: İstanbul Geceleri filmi.» *Abant Kültürel Araştırmalar Dergisi* (2017): 102.

Hasan, Yürek. «Türk Romanında Modernist Etkinin Boyutları.» *Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi* 28 (2008): 187-202.

İsmet, Emre. *Postmodernizm ve Edebiyat* . Ankara : Anı Yayınları , 2006.

J.L.Austin. *Söylemek ve Yapmak*. Çev. R.Levent Aysever. Cilt 2. İstanbul : Metis Yayınları , 2017.

Jale, Parla. *Don Kişot’tan Bugüne Roman*. İstanbul: İletişim Yayınları, 2018.

Karaosmanoğlu, Yakup Kadri. *Sodom ve Gomore*. İstanbul: İletişim Yayınları, 2017.

Kudret, Cevdet. *Türk Edebiyatında Hikâye ve roman*. İstanbul: Kapı yayınları , 2015.

Mehmet, DURANOĞLU Hacı. *1895’Ten 1950’lere Dünyada ve Türkiye’de Sinema Politikaları ve Yansımaları*. Yüksek Lisans Tezi. Konya: T.C. SELÇUK ÜNİVERSİTESİ SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ RADYO TELEVİZYON VE SİNEMA ANABİLİM DALI, 2018.

Mehmet, Tekin. *Roman Sanatı*. İstanbul: Ötüken Neşriyat, Mart 2016.

Michel, Butor. *Roman Üstüne Denemeler* . Çev. Mehmet Rıfat. İstanbul : Düzlem Yayınları , 1991.

Milan, Kundera. *Roman Sanatı*. Çev. İsmail Yerguz. İstanbul : Afa Deneme, 1989.

Neslihan, Altın Şen. «Toplumsal Gerçeklik Ve Postmodern Roman.» *International Journal Of Social Sciences Humanitas* (25.10.2017): 95.

Nilay, Doç.Dr. Işıksalan. «Postmodern Öğreti Ve Bir Postmodern Roman Çözümlemesi: Kara Kitap/ Orhan Pamuk.» *Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi* 7.2 (2007): 419-466.

Onan, Yrd.Doç.Dr. Bilgenar. «Dil Eğitiminin Dil Bilimsel Temelleri: Ferdinand De Saussure'ün Genel Dilbilim Kuramında Dil Eğitimiyle İlgili Bulgular.» *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi* 9.17 (2012): 291-243.

Pamuk, Orhan. *Kırmızı Saçlı Kadın*. İstanbul: Yapı Kredi Yayınları, 2016.

R.Searle, John. *ZİHİN DİL ve TOPLUM*. Çev. Alaattin Tural. Cilt 1. İstanbul : Litera yayıncılık, 2006.

Rene, Wellek. *Edebiyat Biliminin Temelleri*. Ankara: Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayını, (1983).

Sözen, M. Fadıl. «Bakhtın'ın Romanda Kronotop Kavramı ve Sinema.» *Akdeniz Sanat Dergisi* 2013: 91-107.

Scognamillo, Giovanni. «Bir Dönemin Anatomisi Türk Sineması: 1960-1977.» *Kurgu Anadolu Üniversitesi İletişim Bilimleri Fakültesi Uluslararası Hakemli İletişim Dergisi* 1.1 (1979): 98-107.

Searle, John R. *Söz Edimleri Bir Dil Felsefesi Denemesi*. Çev. R. Levent Aysever. Cilt 1. Ankara: Ayraç Yayınları, 2000.

Serdar, Öztürk. «Erken Cumhuriyet Yıllarında Sinema Konusunda Başarısız Kalmış

İki Girişim: Çekilemeyen İki Propaganda Filmi (1939) ve İbret(1923).»

Selçuk Üniversitesi İletişim Fakültesi Akademik Dergisi 3.3 (2004): 77-82.

Şerifnur, Atik. *Türk Edebiyatında Postmodernist Süreç Ve Latife Tekin*. İstanbul:

Bilge Kültür Sanat, 2012.

Tolstoy. *Şavaş Ve Barış*. Çev. Leyla Soykut. Cilt 1 . İstanbul : Cem Yayınevi, tarih

yok.

Uysal, Ahmet E. «Bazı Eski Edebiyatlarda Zaman Telakkileri.» *Ankara üniversitesi*

Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesi Dergisi 17.1-2 (1959): 173-207.

Yıldız, Ecevit. *Türk Edebiyatında Postmodernist Açılımlar* . Cilt 10. İstanbul:

İletişim Yayınları, 2018.

Yalçın, Lüleci. «Erken Cumhuriyet Döneminde Atatürk ve CHP'nin Sinema

Politikası.» *Türkiye İletişim Araştırmaları Dergisi* 31 (2018): 222-248.

Zeynep, Sevinç. «2000 Sonrası Yeni Türk Sineması Üzerine Yapısal Bir İnceleme.»

Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi 40 (2014): 97-118.